

Waterbodembeleidsplan 2017-2027

Waterschap Noorderzijlvest

Door het Algemeen Bestuur vastgesteld op 22 maart 2017

	Inhoud	Blz.
1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel en belangrijkste thema's	4
1.3	Leeswijzer	6
2	Doel waterbodembeheer gezien vanuit wet- en regelgeving	7
2.1	Inleiding	7
2.2	Redenen om te baggeren	7
2.3	Waterwet en Omgevingswet	11
2.4	Europese Kaderrichtlijn Water	13
2.5	Waterbeheerprogramma 2016-2021	15
3	Taken als bevoegd gezag voor het waterbodembeheer	16
3.1	Inleiding	16
3.2	Afbakening landbodem en waterbodem	16
3.3	Algemene taken bij waterbodembeheer	17
3.4	Werkwijze en verplichtingen bij waterbodemverontreinigingen	17
3.5	Bevoegd gezag Besluit bodemkwaliteit	21
3.5.1	<i>Algemene taken</i>	21
3.5.2	<i>Melden toepassingen</i>	21
3.5.3	<i>Geen bevoegd gezag Bbk, toch betrokken</i>	23
3.6	Kwaliteit (Kwalibo)	23
4	Vorbereiding en uitvoering baggerwerk	24
4.1	Inleiding	24
4.2	Onderzoek	24
4.2.1	<i>Waterbodemkwaliteitskaart</i>	27
4.2.2	<i>Milieuhygiënisch (waterbodem)onderzoek</i>	28
4.2.3	<i>Aanvullend en afwijkend onderzoek naar de waterbodemkwaliteit</i>	28
4.2.4	<i>Archeologie, asbest, explosieven en andere bodemvreemde materialen</i>	29
4.3	Beoordelen effecten waterbodemkwaliteit	30
4.4	Meldingen en vergunningen Waterwet en Blbi	31
4.5	Beleid vrijkomende baggerspecie	36
4.5.1	<i>Algemeen</i>	36
4.5.2	<i>Ons beleid voor de 'natte' en de 'droge' waterbodems</i>	36
4.5.3	<i>Verspreiden en toepassen van baggerspecie</i>	38
4.5.4	<i>Omgaan met sterk verontreinigde baggerspecie</i>	45
4.5.5	<i>Ziekteverwekkers</i>	46
4.5.6	<i>Toepassen zoute bagger en zeezand</i>	49
4.6	Flora en fauna	50
4.7	Schade en vergoedingen bij baggeren	51
5	Samenwerking, communicatie, informatie, innovatie en duurzaamheid	53
5.1	Samenwerking	53
5.2	Communicatie	53
5.3	Informatie	54
5.4	Innovatie	55
5.5	Duurzaamheid	57

Bronnen	58
----------------	-----------

Begrippenlijst en afkortingen	60
--------------------------------------	-----------

Bijlagen

1	Beschrijving functionele en nuttige toepassingen Besluit bodemkwaliteit (artikel 5 en 35)
2	Overzicht baggertechnieken en acceptatie bij werken in (sterk) verontreinigde waterbodem
3	Erkenningen en normdocumenten waterbodembeheer (Kwalibo)
4	Overzicht gemeenten in beheergebied met gebiedspecifiek beleid Besluit bodemkwaliteit
5	Omgaan met flora en fauna
	a) Werken volgens de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen
	b) Werkprotocollen flora en fauna
6	Weergave begrenzing waterbodem aan de hand van veel voorkomende profielen
7	Memo 'Werkafspraken dempen van sloten'
8	Overzicht Beleidslijnen

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Welke taken en bevoegdheden hebben wij bij waterbodembeheer? Waarom en wanneer dient er gebaggerd te worden? Waar dient bij het voorbereiden en uitvoeren van baggerwerk rekening mee te worden gehouden? Wat kan en mag er met vrijkomende baggerspecie? De antwoorden op deze vragen zijn van belang om onze verantwoordelijkheid voor een goed functionerend (regionaal) watersysteem in te vullen. Deze verantwoordelijkheid resulteert in diverse taken en verplichtingen voor ons als waterschap.

Omdat wij het belangrijk vinden om zowel binnen het waterschap als naar buiten toe te laten zien hoe wij invulling geven aan het algehele waterbodembeheer is in 2010 het waterbodembeleidsplan 2011-2016 opgesteld. Deze periode is inmiddels verlopen en er hebben zich de afgelopen jaren diverse ontwikkelingen voorgedaan ten aanzien van de hierboven genoemde onderwerpen. Vandaar hebben wij besloten het plan te actualiseren.

Voorbeelden van deze ontwikkelingen zijn de totstandkoming van de waterbodemkwaliteitskaart en de bodemkwaliteitskaart voor de keringen en het nieuwe beleid voor het verwerken van overstortbagger. Door deze ontwikkelingen is het voor ons mogelijk om het baggeren eenvoudiger, efficiënter en daardoor goedkoper uit te voeren, zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van ons werk.

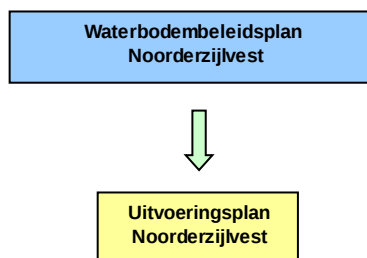
Verder is de programmering van de baggerwerken, zoals deze eind 2010 in het uitvoeringsprogramma was vastgelegd, inmiddels achterhaald. Door een behoorlijke reductie van het budget lukte het de afgelopen jaren niet meer om de oorspronkelijk door het bestuur vastgestelde planning te realiseren. Dit maakt het wenselijk om in dit nieuwe beleidsplan duidelijke uitgangspunten en harde criteria te formuleren wanneer baggeren en/of onderzoek hier naar géén uitstel meer verdraagt. Hierbij valt te denken aan berekeningen ten aanzien van de afvoercapaciteit, het verhang en de opstuwing van te baggeren watergangen en waterbodemonderzoek naar de potentie van een waterbodem voor eutrofiëring van het oppervlaktewater.

Het onderhoud van de waterbodem is een zaak van de lange adem. Vanuit het gedachtengoed van asset management is het beter, niet alleen voor de gebiedskwaliteit, maar ook financieel, om op structurele basis jaarlijks een deel van onze watergangen te baggeren in plaats van jaren daar geen inzet op te plegen.

Op basis van al deze nieuwe beleidsuitgangspunten kan een nieuw en realistisch uitvoeringsprogramma worden ontwikkeld.

Verhouding beleidsplan en uitvoeringsplan

Naast het beleidsplan wordt een apart uitvoeringsplan opgesteld. Het uitvoeringsplan zal ingaan op onder andere het geactualiseerde baggerprogramma, de hierbij gehanteerde prioritering en het werkproces bij de uitvoering van baggerwerken. Het uitvoeringsplan is afgestemd op het beleidsplan. Concreet houdt dit in dat het uitvoeringsplan mede gebaseerd is op de gemaakte keuzes en geformuleerde criteria uit het beleidsplan.

Waarom een waterbodembeleidsplan?

Dit beleidsplan omvat meer dan alleen het onderwerp 'baggeren'. Hierbij valt te denken aan onderwerpen als hergebruikmogelijkheden van baggerspecie, overstortbagger, hoe om te gaan met grootschalige bodemtoepassingen in diepe plassen, het voorkomen en aanpakken van waterbodemverontreinigingen, de aanleg van natuurvriendelijke oevers en onze rol als bevoegd gezag hierbij. In verband hiermee is gekozen voor een naam die al deze waterbodemaspecten omvat.

1.2 Doel en belangrijkste thema's

Doel

Het doel van voorliggend beleidsplan is inzicht geven in hoe in ons gebied wordt omgegaan met waterbodembeheer. Dit doen wij vanuit onze verantwoordelijkheid voor een goed functionerend (regionaal) watersysteem.

De doelgroepen van dit plan is het waterschap zelf (in de rol van zowel uitvoerder als bevoegd gezag), andere (water- en terrein)beheerders en alle publieke en private organisaties en particulieren, die initiatieven willen nemen in ons watersysteem en daarbij te maken krijgen met de waterbodem.

Thema's

De meest belangrijke thema's die in dit beleidsplan verder worden uitgewerkt, zijn:

1. *Baggeren van eutrofiërende waterbodems*

De inwerkingtreding van de Waterwet eind 2009 heeft voor de waterbodems gezorgd voor een transitie in beleid voor wat betreft de verontreinigde waterbodems. Tot de Waterwet was de aandacht met name gericht op het in beeld brengen van de omvang en risico's van sterke waterbodemverontreinigingen (de 'gevalsdefinitie') en het saneren daarvan. Het ging dan vooral om verontreinigingen met chemische stoffen zoals zware metalen, PAK, minerale olie en PCB die veelal te relateren waren aan een specifieke bron (een zogenaamde puntbron).

Omdat deze puntbronnen inmiddels allemaal zijn gesaneerd, is de aandacht verlegd naar de algehele gebiedskwaliteit, waarbij het behoud en de verbetering van de functies van onze watergangen centraal staan. In het kader hiervan onderzoeken wij bijvoorbeeld wat de effecten zijn van nutriënten als stikstof en fosfaat in de waterbodems op de kwaliteit van ons oppervlaktewater.

2. Bodem- en waterbodemkwaliteitskaarten

De wet- en regelgeving voor ingrepen in de waterbodem is vooral vastgelegd in het Besluit bodemkwaliteit en de Waterwet. Het Besluit bodemkwaliteit geeft ruimte om meer gebiedsgericht naar het toepassen en verwerken van bouwstoffen, grond en baggerspecie te kijken. Dit biedt kansen om hergebruiksmogelijkheden van baggerspecie te stimuleren. In 2014 hebben het waterschap Hunze en Aa's en Noorderzijlvest voor de watergangen die niet verdacht zijn ten aanzien van de aanwezigheid van verontreinigingen een waterbodemkwaliteitskaart opgesteld, met als doel onze baggerwerkzaamheden eenvoudiger, sneller en daardoor goedkoper uit te kunnen voeren.

3. Toepassingsbeleid voor overstortbagger

In baggerspecie ter plaatse en nabij overstorten van (gemengde) rioolstelsels op watergangen kunnen ziektekiemen voorkomen. Als deze bagger direct wordt verspreid op de kant kan dit problemen geven voor de diergezondheid. Volgens het 'oude' beleid diende deze baggerspecie altijd afgevoerd te worden naar een stortplaats. Dit betekende voor zowel de gemeente als het waterschap hoge meerkosten.

Een verantwoorde en goedkopere werkwijze is om de betreffende baggerspecie gedurende langere tijd in te drogen, waarmee risico's voor de diergezondheid als gevolg van ziektekiemen tot een uiterste worden beperkt. Door vervolgens als extra veiligheidsmaatregel deze specie af te dekken met bijvoorbeeld een laag teelaarde zijn er géén contactmogelijkheden met ziektekiemen voor vee en/of gewas meer mogelijk. Een andere optie is om de baggerspecie te verwerken in of op minder gebruiksgevoelige locaties zoals kades van watergangen, industrieterreinen, wegbermen of wegen.

4. Beschikbaar stellen van bodem- en waterbodem informatie via onze website

Mits er goed vooronderzoek wordt verricht, is het in veel gevallen niet meer nodig om voorafgaand aan het baggeren standaard een waterbodemonderzoek te verrichten. De overheden hebben vanaf eind jaren '80 veel onderzoeksgegevens verzameld en deze informatie gedigitaliseerd. Daarnaast zijn er afgelopen jaren nieuwe bodemkwaliteits- en waterbodemkwaliteitskaarten ontwikkeld. Door al deze (water)bodem- en waterinformatie gestructureerd via ons informatiesysteem (Geoweb) te ontsluiten kunnen loonbedrijven, aannemers, burgers, gemeenten, terreinbeheerders en andere partijen die werken in ons beheergebied hun voordeel daarmee doen.

5. Van Waterwet naar Omgevingswet

Naar verwachting treedt de Omgevingswet begin 2019 in werking. Deze ontwikkeling doet zich voor tijdens de looptijd van voorliggend waterbodembeleidsplan. De Omgevingswet bundelt onder andere 26 bestaande wetten voor onder meer bouwen, milieu, bodem, water, ruimtelijke ordening en natuur. Onder deze wetten valt ook de huidige regelgeving waarop het waterbodembeleidsplan gebaseerd is. De komst van

de Omgevingswet heeft daarom veel invloed op de inhoud van het plan. Dit thema zal op verschillende plekken in het plan verder worden uitgewerkt.

Randvoorwaarden

Algemene randvoorwaarden voor dit plan zijn onze visie en ambitie, zoals verwoord in het waterbeheerprogramma 2016-2021. De volgende trefwoorden zijn hierbij kenmerkend:

- duurzaam en integraal waterbeheer;
- van taakgericht naar omgevingsgericht werken;
- transparant handelen, intern en extern;
- netwerken en samenwerking met andere partijen.

1.3 Leeswijzer

Bij waterbodembeheer zijn verschillende aspecten van belang. Een belangrijk onderdeel van het waterbodembeheer is het uitvoeren van baggerwerken. Een belangrijke eerste vraag hierbij is wat wij met waterbodembeheer, en specifiek met baggeren, willen bereiken oftewel wat is het doel hiervan? In dit beleidsplan wordt in hoofdstuk 2 begonnen met het beantwoorden van deze vraag aan de hand van de hierbij relevante wet- en regelgeving en beleidskaders (Kaderrichtlijn Water, Waterwet en waterbeheerprogramma).

Hoe wij onze rol als bevoegd gezag voor het waterbodembeheer invullen, is beschreven in hoofdstuk 3. Hierbij worden onder meer onze taken en (globale) werkprocessen beschreven bij het aantreffen van waterbodemverontreiniging en het toepassen van baggerspecie of grond binnen het watersysteem.

Indien een baggerwerk eenmaal is opgenomen in het baggerprogramma worden verschillende stappen doorlopen om tot uitvoering te komen. Hierbij valt te denken aan voorbereiding (waterbodemonderzoek, vergunningen e.d.), het baggeren zelf, het verwerken van baggerspecie en het afronden van een werk. Bij deze werkstappen gelden diverse voorschriften en regels vanuit onder andere de Waterwet, het Besluit bodemkwaliteit en de Flora- en faunawet. In onze uitvoeringsplannen zijn alle werkstappen in het 'baggertraject' beschreven. In hoofdstuk 4 wordt specifiek ingegaan op de werkstappen waarvoor geldt dat nadere beleidsformulering wenselijk is.

Hoofdstuk 5 betreft een beschrijving van een aantal algemene onderwerpen die bij het uitvoeren van waterbodembeheer van belang zijn. Onderwerpen die hier aan bod komen zijn onze samenwerking met omgevingspartners, communicatie, informatiebeheer, innovatie en duurzaamheid.

Om het concreet en toegankelijk te maken is in dit plan geen (uitputtende) opsomming van wetten en regels gegeven. Gekozen is voor een praktische insteek. Voor meer achtergrondinformatie wordt in het beleidsplan regelmatig naar websites doorverwezen. Zover doelmatig wordt eerst de landelijke, regionale en/of lokale regelgeving aangehaald. Het accent ligt hierbij op de onderwerpen die nieuw of veranderd zijn ten opzichte van het vorige waterbodembeleidsplan dan wel om een nadere beleidsformulering vragen. Een overzicht van alle (oude en nieuwe) beleidslijnen vindt u in bijlage 8.

2 Doel waterbodembeheer gezien vanuit wet- en regelgeving

2.1 Inleiding

Als waterschap zijn wij verantwoordelijk voor een goed functionerend watersysteem. Als onderdeel hiervan zijn wij ook verantwoordelijk voor een goed waterbodembeheer. Een belangrijke maatregel die wij vanuit deze verantwoordelijkheden uitvoeren is baggeren. Dit doen wij om verschillende redenen. Waarom en wanneer wij baggeren is primair afhankelijk van onze visie op een goed functionerend watersysteem en in samenhang daarmee van onze ambities en doelen voor de waterbodem. Bij onze visie, ambities en doelen moeten we rekening te houden met de geldende wet- en regelgeving.

In dit hoofdstuk wordt vanuit de wet- en regelgeving gekeken waarom waterbodembeheer, en in het bijzonder het baggeren, van belang is. Nadat in algemene zin aangegeven is waarom wij baggeren, wordt vervolgens het doel van waterbodembeheer beschreven gezien vanuit de doelstellingen van de Waterwet, de Europese kaderrichtlijn Water (KRW) en het waterbeheerprogramma 2016-2021.

Belangrijke vraag in het geheel is wat precies onder waterbodem wordt verstaan en waar de begrenzing ligt met landbodem. In paragraaf 2.3 wordt deze vraag beantwoord aan de hand van de Waterwet en de toekomstige Omgevingswet.

2.2 Redenen om te baggeren

Om het watersysteem op orde te brengen en te houden heeft het waterschap vanouds de taak om te baggeren. Het *'onderhouds' baggeren* zorgt ervoor dat een watergang geschikt blijft dan wel wordt voor verschillende functies zoals een *goede wateraan- en afvoer*. Er wordt dan gebaggerd om de doorstroming te garanderen.

Onderhoudsbaggeren met een mobiele kraan (foto: waterschap Noorderzijlvest)

Daarnaast kan het noodzakelijk zijn om te baggeren voor voldoende diepgang ten behoeve van de *scheepvaart*: het '*nautisch*' baggeren. Er zijn in ons beheergebied maar enkele watergangen die voor de beroepsscheepvaart op diepte moeten worden gehouden. Het Eemskanaal, het Van Starckenborghkanaal en het Lauwersmeer zijn in de afgelopen periode als vaarweg in beheer gebracht bij het Rijk (Rijkswaterstaat Directie Noord). Dit is deels een uitvloeisel van de operatie Overdracht Hoofdvaarwegen Lemmer-Delfzijl (HLD), in het kader waarvan het zogeheten 'waterstaatkundig beheer' (lees: het vaarwegbeheer en het nautisch beheer) door de provincie Groningen is overgedragen aan het Rijk. Een deel van het Aduarderdiep en een deel van het Hoendiep en het Reitdiep zijn bij de provincie Groningen in beheer. De kleinere (klasse B en C) vaarwegen worden enkel gebruikt door de recreatievaart en worden in de meeste gevallen beheerd en onderhouden door het waterschap. Voor deze vaarwegen is sprake van een beperkte reglementaire neventaak 'vaarwegenzorg', in de zin dat deze zorg vanwege doelmatigheidsredenen aan het waterschap is opgedragen.

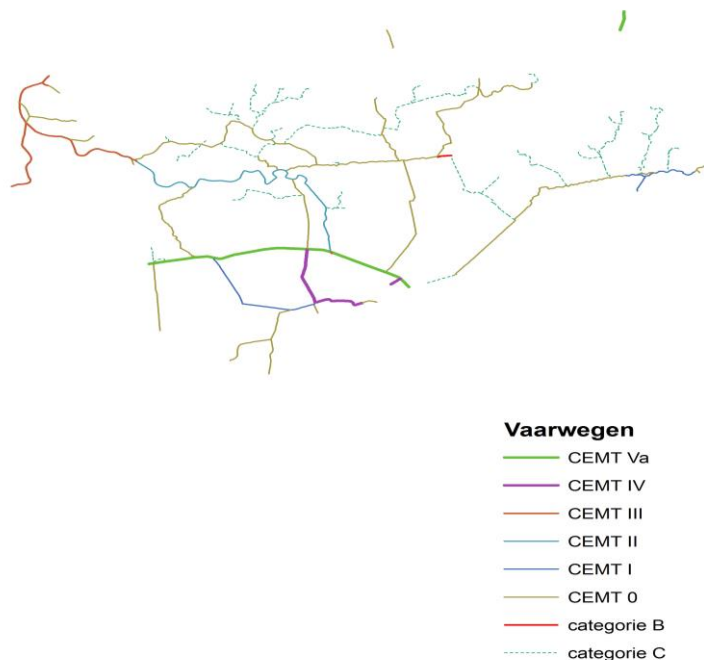
Dit betekent in de praktijk dat het vaarwegbeheer meelift met het waterkwantiteitsbeheer en de instandhoudingsverplichting van de vaarweg als afwateringskanaal. Het aanbrengen van profielverbeteringen in de kleine vaarwegen met het oog op het gebruik door de recreatievaart, anders dan het in stand houden van het leggerprofiel, valt buiten de kaders van de aan het waterschap toevertrouwde vaarwegentaak. Het waterschap zorgt bij deze watergangen in de regel voor een minimale doorgang van 1,20 meter waterdiepte.

Stremming tijdens baggerwerkzaamheden (foto: Antea)

Verder wordt bij het inplannen van het baggeren van een vaarweg rekening gehouden met het vaarseizoen. In het geval werkzaamheden onverhoopt toch tot een stremming van een watergang leidt, zal dit voor de recreant op de stremmingkaart van de ANWB te zien zijn: <http://www.anwb.nl/water/varen/vaarinformatie/stremmingen-en-scheepvaartberichten>

De vaarwegen in ons beheergebied

Voor meer informatie over de klasse indeling van vaarwegen verwijzen wij naar:

<https://nl.wikipedia.org/wiki/CEMT-klasse>

Ook kan baggeren, in dit geval het zogenaamde '*kwaliteits*'baggeren, bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het wegnemen van milieuhygiënische risico's van waterbodemonverontreiniging. Bij het kwaliteitsbaggeren wordt normaliter gebaggerd tot de 'vaste' bodem en zoveel mogelijk het nutriëntrijke slib verwijderd. Reden daarvoor is dat indien bagger niet periodiek wordt verwijderd, er een dikke, voedingsrijke (nutriënten) sliblaag in de watergang ontstaat die de waterkwaliteit negatief beïnvloedt. Dit wordt veroorzaakt door afbraakprocessen in het slib die zuurstof onttrekken aan het oppervlaktewater. Daarnaast zorgt een verminderde diepte er voor dat de watertemperatuur in een warme periode sneller kan oplopen. De combinatie van vrijkomende voedingsstoffen uit het slib, de temperatuurstijging van het oppervlaktewater en de afname van zuurstof daarin, zorgt voor een verstoord watersysteem (eutroof milieu). Uiteindelijk ontstaat er een watergang met nauwelijks waterplanten, maar wel met veel algengroei en kroos.

Een voorbeeld daarvan zijn de stadsvijvers waarbij er gedurende warmere perioden vaak problemen met waterkwaliteit ontstaan. Oorzaak daarvan is in veel gevallen naast de aanwezigheid van veel nutriëntrijke bagger riooloverstort. In dergelijke situaties is het pas zinvol om te baggeren als ook de overstortfrequentie is gereduceerd (aankom bij de bron).

Kortom er kunnen meerdere redenen zijn om een watergang te baggeren. Op de eerste plaats is het belangrijk dat door het uitvoeren van baggerwerk weer aan de eisen wordt voldaan die er vanuit de functie van het watersysteem aan worden gesteld. De functies kunnen dus betrekking hebben op zowel kwantiteits- als kwaliteitsaspecten.

Daarnaast kunnen in combinatie met dan wel door baggerwerk ook andere werken worden gerealiseerd. Hiermee draagt baggeren bij aan het vervullen van zogenaamde integrale of omgevingsgerichte functies. Hierbij kan gedacht worden aan werken in het systeem zelf, zoals het aanleggen van kunstwerken, regionale keringen of natuurvriendelijke oevers, maar ook aan werken buiten het watersysteem. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het toepassen van vrijkomende specie in een werk van een andere partij (zoals een ophoging of aanleg van een geluidswal of het bouwrijp maken van een gebied door een gemeente). Om 'werk met werk' te maken is intensieve en vroegtijdige afstemming met onze omgevingspartners nodig. Daarnaast kan flexibiliteit nodig zijn met betrekking tot de planning en uitvoering van ons werk.

***Beleidslijn 1:** Met baggeren willen wij bereiken dat integrale of omgevingsgerichte functies worden vervuld. Hierbij dient het watersysteem te voldoen aan de beleidsdoelen en normen die op grond van deze functies gesteld worden. De beleidsdoelen en normen hebben betrekking op zowel kwantiteits- als kwaliteitsaspecten.*

***Beleidslijn 2:** Om integrale functies te vervullen onderhouden en optimaliseren wij de samenwerking met onze omgevingpartners. Waar mogelijk en wenselijk geven wij invulling aan deze samenwerking door bijvoorbeeld planning en uitvoering van werken op elkaar af te stemmen.*

2.3 Waterwet en Omgevingswet

Waterwet

In de Waterwet is een groot deel van het bestaande waterrecht opgenomen. De Waterwet vormt de wettelijke grondslag voor de nationale waterbeleids- en beheerplannen.

De Waterwet kent de volgende algemene doelstelling:

Het voorkomen en waar nodig beperken van overstromingen, wateroverlast en waterschaarste, in samenhang met bescherming en verbeteren van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen en vervulling van maatschappelijke functies door watersystemen (artikel 2.1 Waterwet).

Voor dit beleidsplan is het belangrijk om op basis van de Waterwet eerst aan te geven wat precies onder waterbodem wordt verstaan. De wet- en regelgeving en het bevoegd gezag hierbij verschilt immers voor landbodem en waterbodem (zie hoofdstuk 3). In terminologie van de Waterwet omvat de waterbodem de bodem en oevers van de zogenaamde oppervlaktewaterlichamen. Vrij vertaald kan onder waterbodem het slib en de vaste bodem onder het oppervlaktewater, alsmede (een deel van) de oevers, worden verstaan. Een uitzondering hierop zijn de zogenaamde drogere oevergebieden. Dit zijn gebieden die zelden onder water staan, zoals uiterwaarden. Drogere oevergebieden bestaan alleen voor zover ze uitdrukkelijk zijn aangewezen in de Waterregeling (rijkswateren) of een provinciale verordening (regionale wateren). De provincies Groningen en Drenthe hebben in hun verordeningen geen drogere oevergebieden aangewezen.

In bijlage 6 is aan de hand van veel voorkomende watergangprofielen de horizontale begrenzing tussen landbodem en waterbodem weergegeven. Vanuit de Waterwet wordt geen verticale begrenzing aan de waterbodem gesteld.

Om aan de bovengenoemde doelstelling uit de Waterwet te kunnen voldoen moeten wij in zowel kwantitatieve als kwalitatieve zin verantwoord omgaan met de waterbodem als onlosmakelijk onderdeel van het watersysteem. Baggeren om zowel kwaliteits- als kwantiteitsredenen kan nodig zijn om dit goed in te vullen.

De wijze van beoordelen van waterbodemverontreiniging is met de komst van de Waterwet sterk veranderd. Onder de Waterwet wordt niet meer (getalsmatig) gekeken naar de milieuhygiënische kwaliteit van de waterbodem zelf. Bij het beoordelen van waterbodemverontreiniging en/of de aanwezigheid van nutriënten in de waterbodem wordt nu gekeken naar de effecten van stoffen op de functies en doelen van een gebied (de gebiedskwaliteit). Wat hieronder wordt verstaan wordt uitgelegd in paragraaf 4.3.

Sanering van verontreinigde waterbodems is binnen de Waterwet in principe geen directe wettelijke verplichting meer, maar één van de mogelijke maatregelen om aan de gebiedskwaliteit te voldoen. Kosteneffectiviteit en maatschappelijke relevantie (van een ingreep) spelen hierbij een belangrijke rol. Aan de hand van de kennis van onze specialisten en (landelijk) beschikbare toetsinstrumenten beoordelen wij of maatregelen in de waterbodem nodig zijn vanwege de aanwezigheid van milieuvreemde stoffen en/of nutriënten.

Onze saneringsopgave is eind 2015 afgerond. Alle spoedeisende waterbodemverontreinigingslocaties binnen ons beheergebied zijn gesaneerd. Daarom richt ons kwaliteitsbaggeren zich nu met name op het aanpakken van nutriëntrijke waterbodems die tot verstoring van het watersysteem kunnen leiden (eutrofiëring).

Beleidslijn 3: Doordat in de nieuwe beoordelingssystematiek meer aandacht is voor nutriënten, zullen wij waar dit effectief is, waterbodems baggeren om eutrofiëringsproblemen aan te pakken. Aan de hand van de beoordelingssystematiek die door de Stowa is ontwikkeld, bepalen wij welke waterbodems worden gebaggerd om waterkwaliteitsredenen.

Voor uitgebreide informatie over de Waterwet verwijzen wij naar de volgende landelijke website:

www.helpdeskwater.nl

Omgevingswet

Tijdens de looptijd van voorliggend waterbodembeleidsplan staat de komst van de Omgevingswet ingepland (2019). De Omgevingswet zal ook invloed hebben op ons waterbodembeleid en daarmee de inhoud van dit plan. Naast het feit dat een aantal verwijzingen op dat moment niet meer kloppen, zal ook de toepassing van verschillende instrumenten veranderen met de komst van de Omgevingswet. Waar relevant en mogelijk worden deze veranderingen in voorliggend plan aangestipt.

De definitie van een oppervlaktewaterlichaam is in de Omgevingswet (artikel 1.1) onveranderd overgenomen uit de Waterwet (artikel 1.1). Deze luidt als volgt:

Een oppervlaktewaterlichaam is een samenhangend geheel van vrij aan het aardoppervlak voorkomend water, met de daarin aanwezige stoffen, en de bijbehorende bodem, oevers en, voor zover uitdrukkelijk op grond van deze wet aangewezen, drogere oevergebieden, alsmede flora en fauna.

Uit bovenstaande definitie is op te maken dat de waterbodem integraal deel uitmaakt van het oppervlaktewaterlichaam (het 'watersysteem').

Naar verwachting treedt in 2019 de Omgevingswet in werking.

Doel van deze wet is een verregaande vereenvoudiging door tientallen wetten en honderden regels te bundelen in één nieuwe wet. Dit betekent een aanzienlijke inhoudelijke reductie van regels op het terrein van water, lucht, bodem, natuur, infrastructuur, gebouwen en cultureel erfgoed.

2.4 Europese Kaderrichtlijn Water

Wij streven naar een goede ecologische en chemische toestand van al ons oppervlaktewater. Dit wordt onder meer voorgeschreven door de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). De Europese kaderrichtlijn is op nationaal niveau onder meer vertaald in de hiervoor besproken Waterwet.

De uitwerking van de KRW spitst zich toe op het niveau van waterlichamen. Een relatief klein deel van onze wateren is aangewezen als KRW-waterlichaam. Voor deze lichamen geldt dat verantwoording afgelegd dient te worden aan 'Brussel'. De doelen van de KRW moeten in principe in 2021 gerealiseerd zijn. Indien dat niet haalbaar en/of betaalbaar is, hebben wij de mogelijkheid om de doelen gefaseerd te realiseren voor 2027. De KRW schept vooral het kader maar schrijft zelf - behoudens normen voor prioritaire stoffen in oppervlaktewater - niets direct (getalsmatig) voor. Dat is namelijk gebeurd via implementatie van de KRW in de Nederlandse wetgeving.

Er gelden géén specifieke doelen of normen voor waterbodems. Vanwege de KRW kan waterbodembeheer (baggeren) wel een relevante maatregel zijn om de waterkwaliteit of specifieke habitats te verbeteren. Dit is bijvoorbeeld het geval indien (significante) nalevering van milieuvreemde stoffen en/of nutriënten - uit de waterbodem plaatsvindt waardoor de waterkwaliteit verslechtert.

De principes van de KRW worden streng uitgelegd. Dit is wederom bevestigd in de huidige jurisprudentie van het Europese Hof. In het zogenaamde Weser-arrest wordt aangegeven, dat besluitvorming (in welke vorm dan ook) geen achteruitgang in de KRW-parameters te weeg mag brengen. Er dient zelfs bij te worden gedragen aan het verbeteren van de kwaliteit van de KRW-oppervlaktewaterlichamen.

Wanneer het achterwege laten van baggeren bijdraagt aan het niet behalen van de KRW-doelstellingen of een vooruitgang van de kwaliteit van een KRW-oppervlaktewaterlichaam belemmert, dient (overeenkomstig het Weser-arrest) het uitvoeren van baggerwerk in (een deel van) de desbetreffende oppervlaktewaterlichamen in ogenschouw te worden genomen.

***Beleidslijn 4:** De beleidsdoelen voor de waterkwaliteit van het oppervlaktewater zijn mede aansturend voor afwegingen met betrekking tot ons waterbodembeheer (waaronder onze baggerwerken). Achteruitgang in de KRW-parameters dient te worden voorkomen.*

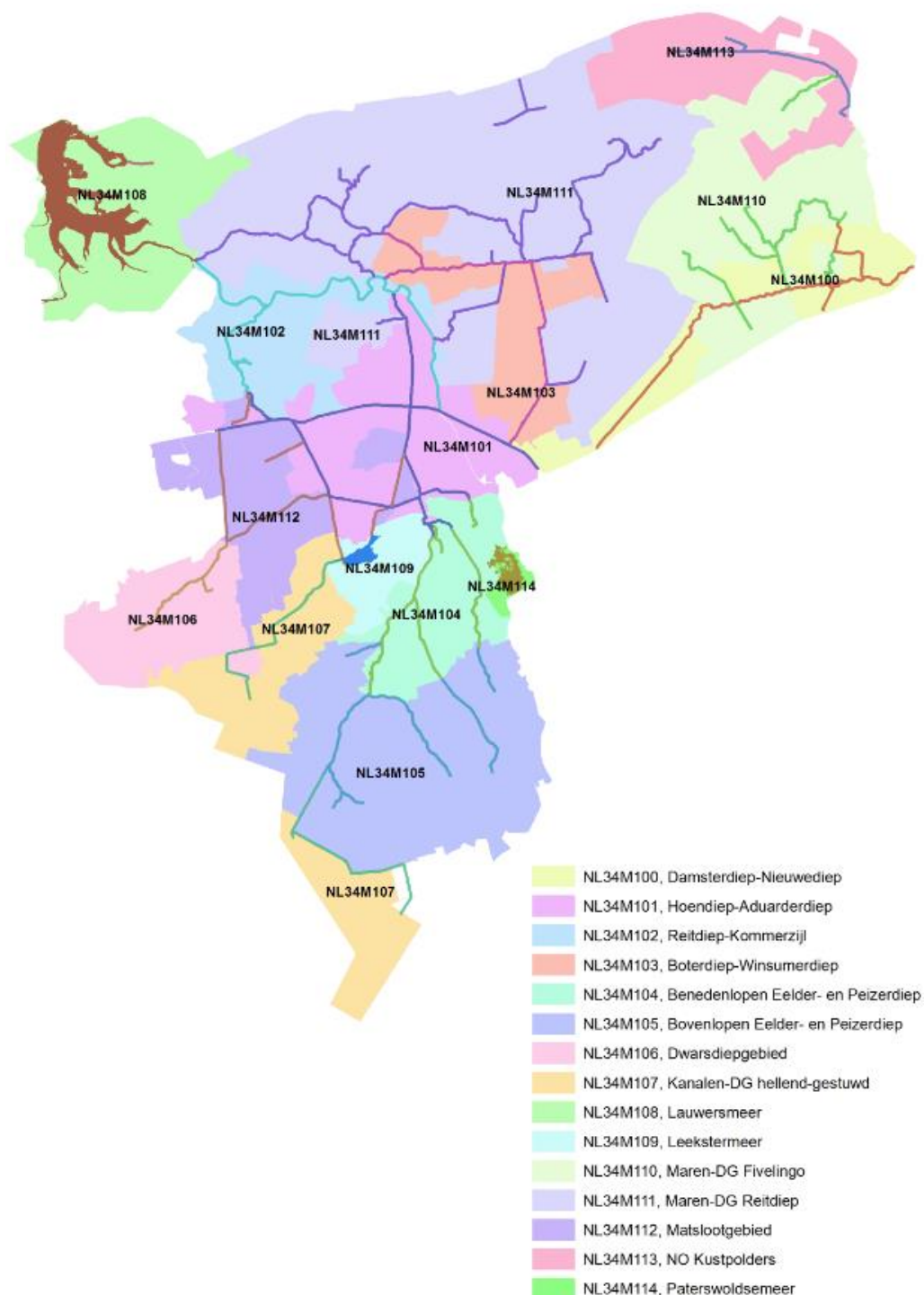
Wij maken ten aanzien van onze beheersmaatregelen in principe geen onderscheid tussen KRW-waterlichamen en niet-KRW-waterlichamen. Prioriteit heeft wel het treffen van de reeds voorgenomen KRW-maatregelen in het kader van het waterbodembeheer.

Beheergebied Noorderzijlvest

Het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest maakt deel uit van de deelstroomgebieden Rijn-Noord en Neder-Eems. Het gebied omvat vijftien KRW-waterlichamen die tot negen verschillende watertypen behoren.

Uit monitoring is gebleken dat de chemische en ecologische kwaliteit van de wateren nog niet geheel voldoet aan de eisen die daaraan worden gesteld. Belangrijke KRW-maatregelen die in de planperiode 2016-2021 genomen zullen worden, zijn onder andere de aanleg van natuurvriendelijke oevers, herinrichting van beken, verbetering van de vispasseerbaarheid, optimalisatie van waterzuiveringsvoorzieningen, reductie van emissies vanuit de landbouw en het baggeren van 25 ha in het KRW-waterlichaam Paterswoldsemeer.

KRW-lichamen Noorderzijlvest en bijbehorende stroomgebieden

2.5 Waterbeheerprogramma 2016-2021

In ons waterbeheerprogramma 2016-2021 zijn voor een periode van zes jaar de hoofdlijnen aangegeven voor beleid, beheer en onderhoud van onze watersystemen. Om ervoor te zorgen dat de watersystemen voorzien zijn van voldoende water én ecologisch gezond en schoon water zijn onze kerntaken in het plan benoemd.

Baggeren is één van de maatregelen die bijdraagt aan:

- voldoende water: ongestoorde aan- en afvoer van water;
- ecologisch gezond en schoon water;
- het voorkomen van diepgangsbependingen voor de scheepvaart.

Het waterbeheerprogramma 2016-2021 is beschikbaar via onze website:

<https://www.noorderzijlvest.nl/regel-infobalie/meer-info-pagina/waterbeheerprogramma/>

3 Taken als bevoegd gezag voor het waterbodembeheer

3.1 Inleiding

Sinds 2008 zijn wij bevoegd gezag voor het verwerken van grond en/of baggerspecie in het watersysteem op grond van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk).

Met de komst van de Waterwet per 22 december 2009 zijn wij bevoegd gezag voor het algehele waterbodembeheer, als onlosmakelijk onderdeel van het integrale watersysteembeheer.

Om aan te geven hoe ver onze bevoegdheden in fysieke zin reiken wordt in dit hoofdstuk eerst de grens tussen waterbodem en landbodem benadrukt. Hierna wordt uitgelegd wat onze taken zijn als bevoegd gezag voor het waterbodembeheer, gezien vanuit de Waterwet en het Bbk. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op de (inhoudelijke) regels bij waterbodemonderzoek, vergunningen en plannen bij ingrepen in de waterbodem.

Dit hoofdstuk richt zich dan ook vooral op onze taken en werkprocessen in de rol als bevoegd gezag. Tenslotte wordt in dit hoofdstuk beschreven hoe de kwaliteit van het waterbodembeheer geborgd dient te worden (Kwalibo).

Wij zijn bevoegd gezag voor het regionale waterbodembeheer, als onderdeel van het integrale watersysteembeheer. Dit houdt in dat wij sturend optreden bij handelingen in de waterbodem, zoals het uitvoeren van baggerwerk, het opruimen van verontreinigingen en het toepassen van grond en bagger binnen het watersysteem. Dit geldt bij zowel eigen werken als bij werken van derden.

3.2 Afbakening landbodem en waterbodem

Het is van belang om de grens tussen landbodem en waterbodem af te bakenen om te bepalen wie waar bevoegd gezag is en welke wetgeving en beleid gehanteerd moet worden. Voor (de regionale) waterbodem is het waterschap bevoegd gezag. Bij de landbodem is dat veelal de gemeente (bijvoorbeeld voor het Besluit bodemkwaliteit) of de provincie (bijvoorbeeld vanuit de Wet bodembescherming). Voor het dempen van sloten is er een 'grijs gebied' voor wie het bevoegde gezag is en zijn werkafspraken gemaakt (zie bijlage 7).

In paragraaf 2.3 is reeds aangegeven wat verstaan wordt onder waterbodem. In bijlage 6 is de begrenzing van de waterbodem weergegeven aan de hand van veel voorkomende profielen.

3.3 Algemene taken bij waterbodembeheer

Indien het waterschap of derden handelingen willen uitvoeren in de waterbodem dienen wij als bevoegd gezag betrokken te worden. Als bevoegd gezag:

- adviseren wij over de voorgenomen initiatieven;
- adviseren wij over waterbodemonderzoeken en op te stellen plannen;
- verlenen wij vergunningen, beoordelen wij onderzoeken en plannen en handelen wij meldingen af;
- zien wij toe op de uitvoering van werken conform de geldende voorschriften en regels (handhaving).

***Beleidslijn 5:** Ter voorbereiding van initiatieven in de waterbodem is het belangrijk om vooroverleg met ons te voeren. Door middel van vooroverleg worden initiatieven, zoals baggerwerk of toepassingen van grond of bagger binnen het watersysteem, in een vroegtijdig stadium getoetst aan ons beleid. Op deze manier kunnen en willen wij (pro)actief bijdragen aan een professionele, transparante en adequate uitvoering van het waterbodembeheer.*

3.4 Werkwijze en verplichtingen bij waterbodemverontreinigingen

De bevoegd gezag rol voor het waterbodembeheer houdt onder meer in dat wij verantwoordelijk zijn voor de aanpak van waterbodemverontreinigingen.

Wat onze taken en werkprocessen hierbij zijn wordt in deze paragraaf uitgelegd.

Hierbij maakt de Waterwet onderscheid in het omgaan met nieuwe (ontstaan na 1 januari 1987) en historische waterbodemverontreinigingen (ontstaan vóór 1 januari 1987). Genoemde datum geldt als het moment waarop het belang van het voorkomen van (water)bodemverontreinigingen algemeen bekend werd. Dit onderscheid is van belang omdat de wet- en regelgeving op dit punt afwijkend is.

Historische waterbodemverontreinigingen (ontstaan voor 1 januari 1987)

Voor de komst van de Waterwet werden voor de zogenaamde historische (ernstige) gevallen van waterbodemverontreinigingen beschikkingen in het kader van de Wet bodembescherming afgegeven door de provincie. Met de komst van de Waterwet worden geen beschikkingen meer afgegeven en komen de beschikkingen die voor 22 december 2009 zijn afgegeven te vervallen. Hierop is één uitzondering gemaakt: voor de gevallen van ernstige waterbodemverontreiniging, die volgens de beschikking spoedeisend zijn (saneren binnen 4 jaar), geldt dat de Wet bodembescherming ongewijzigd van kracht blijft.

Omdat alle spoedeisende waterbodemlocaties in ons beheergebied inmiddels zijn gesaneerd, hebben wij bij de aanpak van eventuele waterbodemverontreinigingen uitsluitend nog te maken met de Waterwet (en in de toekomst met de Omgevingswet). Voor de aanpak van deze resterende waterbodemverontreinigingen zijn wij sinds de komst van de Waterwet in 2009 eveneens bevoegd gezag.

Saneren van de resterende (niet spoedeisende) waterbodemverontreinigingen is geen directe wettelijke verplichting meer. Veelal worden deze locaties, evenals diffuus verontreinigde waterbodems, meegenomen tijdens het reguliere onderhoud.

Soms kan de aanpak van verontreinigde waterbodems (buiten het reguliere onderhoud om) wel gewenst zijn omdat (mede) door een slechte waterbodemkwaliteit de waterkwaliteitsdoelen in een gebied niet bereikt worden of in het geding kunnen komen.

De aanpak van eventueel resterende waterbodemverontreinigingen verdient, mede gelet op de stringente uitleg van de KRW (Weser-arrest, zie ook paragraaf 2.4) dan ook de nodige aandacht in onze maatregelenprogramma's.

Nieuwe waterbodemverontreinigingen (ontstaan na 1 januari 1987)

Voor alle nieuwe waterbodemverontreinigingen veroorzaakt door handelingen waarvan een ieder weet of redelijkerwijs had kunnen vermoeden dat door die handelingen of het nalaten daarvan de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam kan worden verontreinigd of aangetast, geldt de zorgplicht (art. 6.8 Waterwet). Deze zorgplicht geldt ook voor waterbodemverontreinigingen die vóór inwerkingtreding van de Waterwet (2009), maar na 1 januari 1987, zijn ontstaan.

Alle handelingen, of het nalaten van handelingen die een verontreiniging of aantasting van de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam kunnen veroorzaken, vallen onder de zorgplicht.

De veroorzaker van nieuwe waterbodemverontreiniging moet dit zo spoedig mogelijk melden bij het waterschap en daarbij aangeven welke maatregelen hij van plan is te nemen of al heeft genomen. Het waterschap kan hierbij aanwijzingen geven.

De gewenste gebiedskwaliteit speelt - in vergelijking met de historische verontreinigingen - geen rol bij de zorgplicht voor waterbodems. De veroorzaker zal alle maatregelen moeten nemen die redelijkerwijs van hem gevergd kunnen worden om de verontreiniging ongedaan te maken. De verontreiniging moet dus in principe veel verder worden opgeruimd dan nodig zou zijn om de gewenste gebiedskwaliteit te bereiken/herstellen. Er geldt dan het principe 'de vervuiler betaalt'.

Relevante bepalingen (Waterwet)

Ongewoon voorval

Als door een ongewoon voorval (bijvoorbeeld een calamiteit) een ernstige verontreiniging in de waterbodem (of de oever) is ontstaan of dreigt te ontstaan moet het waterschap als bevoegd gezag de noodzakelijke maatregelen nemen om de oorzaak van die verontreiniging weg te nemen en de verontreiniging zoveel mogelijk verwijderen. Dit is geregeld in artikel 5.15 van de Waterwet. Het waterschap kan daarbij:

- aan degene die een handeling verricht, die mede de oorzaak is van het ontstaan van de verontreiniging, een bevel geven die handeling te staken;
- aan degene op wiens grondgebied de oorzaak of de verontreiniging zich bevindt, een bevel geven om personen toe te laten die onderzoek uitvoeren, de oorzaak van de verontreiniging wegnemen of de verontreiniging te saneren;
- afspraken maken met degene op wiens grondgebied de verontreiniging zich bevindt over het opruimen daarvan.

Voor situaties waarin waterbodemverontreiniging ontstaat of is ontstaan als gevolg van een calamiteit en waarbij snel handelen noodzakelijk is om negatieve milieueffecten te voorkomen is een snelle en adequate beoordeling van de situatie en maatregelen door specialisten gewenst.

Onderzoeksbevel en tijdelijke beveiligingsmaatregelen

Wanneer een waterbodemverontreiniging een belemmering vormt voor het bereiken van de gewenste gebiedskwaliteit, kan het waterschap rechthebbenden ten aanzien van de desbetreffende bodem of oever bevelen om onderzoek uit te voeren dan wel tijdelijke beveiligingsmaatregelen te treffen. Dit is geregeld in artikel 5.16 van de Waterwet.

Beide bevelen kunnen alleen gegeven worden aan rechthebbenden die de gronden in hun gebruik hebben of hebben gehad bij uitoefening van een bedrijf. Ook kan het waterschap degene die een waterbodemverontreiniging heeft veroorzaakt eveneens een bevel geven om onderzoek te doen naar de verontreiniging. Hierbij is het niet vereist dat de desbetreffende gronden in gebruik zijn in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

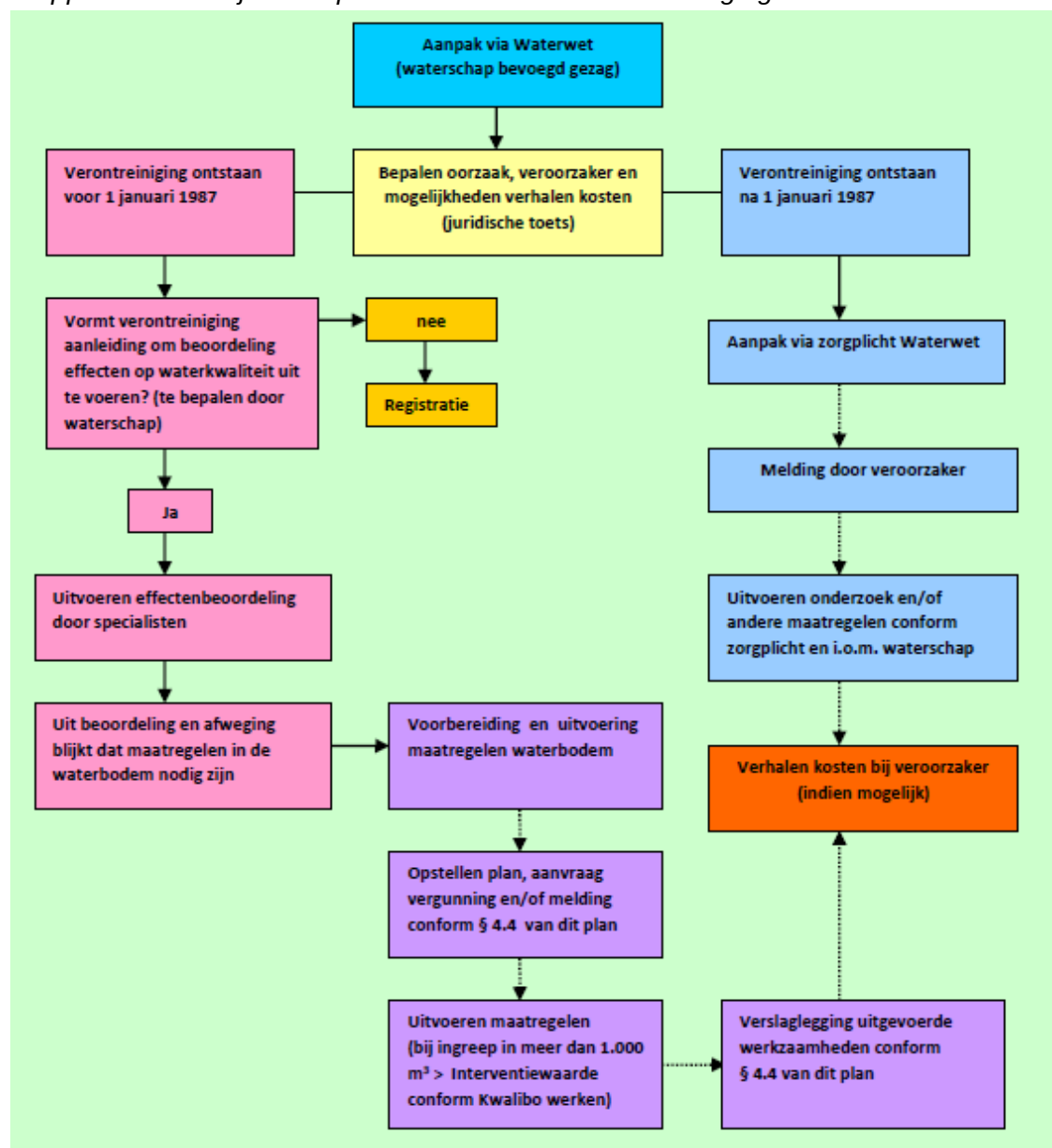
Verhalen van kosten op de veroorzaker(s) van verontreiniging

Het waterschap beoordeelt of eventuele veroorzakers van waterbodemverontreiniging achterhaald kunnen worden en zo ja of zij (via een handhavingstraject) aansprakelijk gesteld kunnen worden voor de kosten om onderzoek en/of sanering uit te voeren. Indien mogelijk worden kosten voor te nemen maatregelen in rekening gebracht bij de veroorzaker. Artikel 7.22 van de Waterwet biedt hiervoor mogelijkheden.

Stappenschema omgaan met waterbodemverontreinigingen

In onderstaand stappenschema wordt samenvattend weergegeven hoe omgegaan dient te worden bij waterbodemverontreinigingen. Hierbij wordt het onderscheid tussen nieuwe verontreinigingen (ontstaan na 1 januari 1987) en historische verontreinigingen (ontstaan voor 1 januari 1987) benadrukt. Met betrekking tot alle genoemde stappen die vallen onder de Waterwet dient het waterschap betrokken te worden als bevoegd gezag. Het waterschap is overigens vaak ook als uitvoerende partij betrokken.

Stappenschema bij de aanpak van waterbodemverontreinigingen¹

¹ De Omgevingswet treedt naar waarschijnlijk begin 2019 in werking. De in voorliggend plan opgenomen verwijzingen naar diverse regelgeving en artikelen zullen dan aangepast moeten worden aan de Omgevingswet. De aanpassingen zullen naar verwachting ook betrekking hebben op dit stappenschema.

3.5 Bevoegd gezag Besluit bodemkwaliteit

3.5.1 Algemene taken

Voor het verwerken van grond en/of baggerspecie in het watersysteem zijn wij bevoegd gezag op grond van het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). In deze rol streven wij naar het zo goed mogelijk invullen van het gedachtegoed van het Bbk. Dit houdt in dat de kwaliteit van de (water)bodem en het water in voldoende mate beschermd moet worden, en tegelijkertijd hergebruik optimaal gestimuleerd moet worden binnen de geldende Bbk-kaders. Het credo is dus: beschermen en hergebruiken in balans!

De rol als bevoegd gezag vervullen wij voor zowel eigen werken van het waterschap als werken van derden. Als bevoegd gezag stellen wij voorschriften, handelen wij meldingen af en zien wij toe op de naleving van de Bbk-voorschriften. Bij onder andere de volgende werkzaamheden dienen wij als bevoegd gezag Bbk betrokken te worden:

- het toepassen van grond en/of baggerspecie in het watersysteem, zoals bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers en kadeherstel;
- het verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater;
- het verondiepen van (zandwin)plassen.

Een belangrijk handhavingsmiddel dat wij tot onze beschikking hebben is de zorgplicht die opgenomen is in het Bbk. Waterschap Noorderzijlvest heeft met de nota 'Zorg om de zorgplicht' op hoofdlijnen invulling gegeven hoe om te gaan met de zorgplicht.

Zie www.noorderzijlvest.nl/regel-infobalie/meer-info-pagina/bodemkwaliteit

In 2011 hebben de toenmalige waterschappen Reest en Wieden, Regge en Dinkel, Velt en Vecht, Noorderzijlvest, Wetterskip Fryslân, Zuiderzeeland, Groot Salland en Hunze en Aa's de Nota 'Zorg om de zorgplicht Besluit bodemkwaliteit' vastgesteld. In deze nota is aangegeven op welke wijze de noordelijke waterschappen op hoofdlijnen willen omgaan met de invulling van de zorgplicht voor oppervlaktewaterlichamen ten aanzien van de toepassing van grond en baggerspecie. Daarnaast is de invulling van de zorgplicht voor de uitvoering van baggerwerkzaamheden, welke op dit moment valt binnen de reikwijdte van de Waterwet en veelal aan de basis staat van de toepassing van baggerspecie, eveneens in deze nota nader uitgewerkt.

De nota beoogt een handvat of richtsnoer te bieden (zowel intern als extern) voor een regionaal zo uniform mogelijke invulling van de zorgplicht bij de toepassing van grond en baggerspecie in oppervlaktewateren in de dagelijkse praktijk. Voor wat betreft de beschreven uitgangspunten ten aanzien van het aanvaardbaar zijn van tijdelijke verslechtingen van de waterkwaliteit en de toestand van de waterbodem geldt dat dit gemeenschappelijk beleidskader inmiddels deels achterhaald is door de stringentere uitleg uit het Weser-arrest (zie ook paragraaf 2.4).

3.5.2 Melden toepassingen

Het toepassen van grond en baggerspecie binnen het watersysteem dient - via het meldpunt bodemkwaliteit - bij ons te worden gemeld. Deze meldingsplicht geldt voor alle toepassingen van grond en baggerspecie, met uitzondering van:

- de toepassing van grond of baggerspecie door particulieren;
- het toepassen van grond of baggerspecie binnen een landbouwbedrijf als de grond of baggerspecie afkomstig is van een tot dat landbouwbedrijf behorend perceel grond waarop een vergelijkbaar gewas wordt geteeld als op het perceel grond waar de grond of baggerspecie wordt toegepast;
- het verspreiden van baggerspecie uit een watergang over de aan de watergang grenzende percelen (ontvangstplicht);
- het toepassen van schone grond en baggerspecie in hoeveelheden kleiner dan 50 m³. Voor het toepassen van schone grond en baggerspecie in hoeveelheden vanaf 50 m³ moet eenmalig de toepassingslocatie worden gemeld.

Degene die grond of baggerspecie gaat toepassen moet dit ten minste vijf werkdagen van te voren melden via het Meldpunt bodemkwaliteit:
www.meldpuntbodemkwaliteit.nl

Op deze website is ook nadere informatie te vinden over hoe de melding plaats dient te vinden. Iedere melding wordt direct (elektronisch) doorgezonden aan het bevoegd gezag (gemeente voor landbodem en waterschap voor waterbodem). Het bevoegd gezag controleert de meldingen. Wanneer de gemelde toepassing niet voldoet aan de geldende wet- en regelgeving, dient dit binnen vijf werkdagen door het bevoegd gezag kenbaar gemaakt te worden bij de melder.

Het Besluit bodemkwaliteit verplicht het bevoegd gezag ertoe om bij het bepalen van een standpunt omtrent de aanvaardbaarheid van een melding ingevolge het Besluit alleen gewicht toe te kennen aan de bevindingen van erkende c.q. gecertificeerde instellingen en overige deskundigenrapporten (waaronder het toelatingsonderzoek, dat onder meer een beschrijving bevat van de locatie van herkomst van het toe te passen materiaal).

Bij grondwerk geldt het Besluit bodemkwaliteit (foto: waterschap Noorderzijlvest)

Indien een derde, die enig redelijk belang heeft bij een correcte naleving van de voorschriften uit het Besluit bodemkwaliteit, het vermoeden heeft dat de gang van zaken of het bestuurlijk oordeel van het bevoegd gezag minder goed te rijmen valt met de geldende regels, heeft deze persoon of instantie de mogelijkheid daarover een 'signaal' af te geven aan de Inspectie voor de Leefomgeving & Transport (ILT). Dit onderdeel van het Ministerie van I&M heeft vérgaande onderzoeksbevoegdheden en kan het bevoegd gezag alsook andere betrokken personen en instanties verplichten

tot het verlenen van medewerking aan het ingestelde onderzoek. Het ILT brengt over haar bevindingen, de (on)behoorlijkheid van gedragingen van de verschillende actoren en de (on)gegrondheid van het 'signaal' schriftelijk verslag uit.

3.5.3 **Geen bevoegd gezag Bbk, toch betrokken**

Het kan voorkomen dat wij zelf geen Bbk-bevoegd gezag zijn, maar wel op een andere manier betrokken zijn bij een toepassing of verspreiding van grond of baggerspecie, bijvoorbeeld als waterkwaliteitsbeheerder. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het inrichten van tijdelijke depots, zoals weilanddepots. De gemeente treedt hierbij op als bevoegd gezag Bbk voor de landbodem en ontvangt de Bbk-melding. In dat geval dienen wij - als bevoegd gezag voor de lozing van het retourwater uit het depot (die onder de zorgplicht valt) - door de gemeente geïnformeerd te worden over de voorgenomen werkzaamheden.

Verdeling bevoegd gezag en geldende normering bij verschillende toepassingen

TOEPASSINGSKADER	BEVOEGD GEZAG	NORMERING
<i>Verspreiden op aangrenzend perceel</i>	Gemeente	ms-PAF
<i>Toepassen op de landbodem</i>	Gemeente	AW2000, Wonen, Industrie
<i>Toepassen/verspreiden op de waterbodem/in het oppervlaktewater</i>	Waterschap	Altijd toepasbaar, klasse A, klasse B

3.6 **Kwaliteit (Kwalibo)**

Voor een goed waterbodembeheer is de kwaliteit van het werk erg belangrijk. Het voorbereiden (onderzoek) en uitvoeren van baggerwerken dient daarom volgens 'Kwalibo' uitgevoerd te worden. Onder de naam Kwalibo regelt het Besluit bodemkwaliteit de kwaliteitsborging in (water)bodembeheer. Kwalibo staat voor 'kwaliteitsborging' in het bodembeheer'. Het is een maatregel om het (water)bodembeheer te verbeteren. Hiertoe geeft Kwalibo regels voor de voorbereiding en uitvoering van (water)bodemprojecten en stelt het eisen aan de uitvoerders. In de praktijk betekent dit dat bepaalde werkzaamheden, zoals waterbodemonderzoek en - saneringen, alleen uitgevoerd mogen worden door erkende personen en bedrijven. Wij mogen als bevoegd gezag voor het watersysteem alleen aanvragen voor een vergunning of plan in behandeling nemen wanneer de gegevens afkomstig zijn van erkende bedrijven. Voor een aantal kritische werkzaamheden geldt daarbij ook de verplichting tot persoonsregistratie en/of tot functiescheiding. Dit ter voorkoming dat 'een slager zijn eigen vlees keurt'. Bij een waterbodemsanering moeten de controlemonsters bijvoorbeeld genomen worden door een andere partij dan de partij die de uitvoering verzorgt.

Voor de verschillende werkzaamheden zijn normdocumenten opgesteld, waarin staat hoe gewerkt moet worden. Voor de meest actuele informatie over deze documenten, de erkenningen en andere Kwalibo-informatie verwijzen wij naar de website van het SIKB (Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer):

www.sikb.nl

4 Voorbereiding en uitvoering baggerwerk

4.1 Inleiding

Indien het waterschap of derden willen baggeren dient een traject te worden doorlopen. Dit traject omvat verschillende werkstappen waarbij diverse aandachtspunten, regels en procedures gelden. Voor een aantal regels en procedures geldt dat het waterschap bevoegd gezag is (zie hoofdstuk 3).

Voor baggerwerken die door het waterschap zelf worden uitgevoerd, geldt dat onderscheid wordt gemaakt tussen 'projectmatig' baggeren (projecten) en 'regulier' onderhoudsbaggeren. Projectmatig baggeren verschilt van het reguliere werk doordat het qua voorbereiding en uitvoering veelal complexer en ingrijpender is.

In het uitvoeringsplan van het waterschap worden deze verschillen benadrukt. In dit uitvoeringsplan zijn ook alle te doorlopen werkstappen (voor 'eigen werken') beschreven en opgenomen in flowschema's. Voor een aantal werkstappen wordt in dit hoofdstuk nader beleid geformuleerd. Dit beleid geldt primair voor het voorbereiden en uitvoeren van 'eigen werken', maar kan tevens als richtlijn gebruikt worden door derden.

4.2 Onderzoek

Eén van de eerste stappen in het 'baggertraject' is onderzoek naar slibvolume (kwantiteit) en/of kwaliteit van het (vrijkomende) waterbodemslib.

Kwantiteit

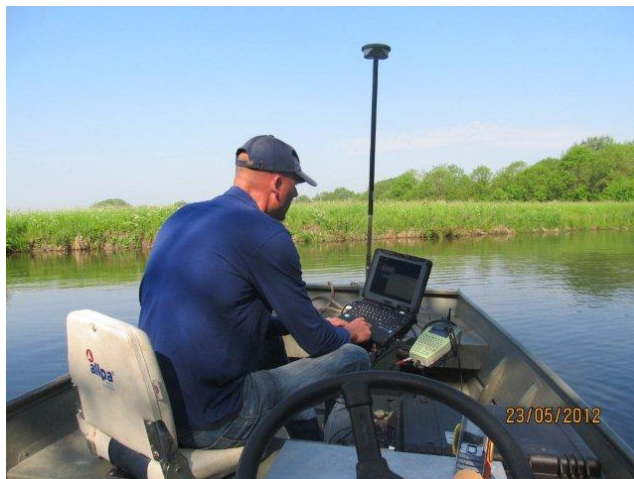
Bij projectmatige baggerwerken worden standaard de actuele waterdieptes, slibdiktes en slibhoeveelheden door middel van peilingen vastgelegd. Van te onderzoeken watergangen worden door landmeters met behulp van een peilstok handmatig dwarsprofielen ingemeten. Hiermee wordt het te baggeren profiel vastgelegd. Deze werkzaamheden worden uitgevoerd conform 'Meetprotocol Baggerprofiel' (van Noorderzijlvest).

Handmatig inmeten watergang (foto: Antea)

Daarnaast zetten we de singlebeam in om onze werkvoorraad voor wat betreft het baggeren in te kunnen schatten. Eens per 5 jaar varen we door ons gebied en meten we met dit instrument onze hoofdwatgangen (ca. 350 km) in. De singlebeam kan met behulp van uitgezonden golven de waterdiepte en de bovenkant van de sliblaag waarnemen.

Inpeilen hoofdwatgang met de singlebeam (foto: waterschap Hunze en Aa's)

Bij regulier werk - hierbij gaat het om ca. 2.200 km kleinere watgangen met een breedte van minder dan 8 meter - worden in principe geen peilingen uitgevoerd. Het is bij de planner van het waterschap bekend wanneer deze watgangen gebaggerd moeten worden. De baggerplanning hiervoor is bepaald aan de hand van opgebouwde data over de afgelopen tientallen jaren en signaleringen van de buitenmedewerkers.

Kwaliteit

Kwalitatief onderzoek kan gericht zijn op milieuvreemde stoffen (NEN 5717 vooronderzoek, NEN 5720 waterbodemonderzoek) maar ook op het voorkomen van nutriënten in verband met eutrofiëring. Er zijn in principe een drietal aanleidingen om kwalitatief waterbodemonderzoek uit te voeren, te weten:

1. In het kader van (onderhouds)baggerwerk dienen de verwerkingsmogelijkheden van de vrijkomende baggerspecie te worden vastgesteld;
2. Een locatie is verdacht ten aanzien van het voorkomen van een waterbodemonverontreiniging (die invloed kan hebben op de gebiedskwaliteit);
3. Een waterbodem levert mogelijk een bijdrage aan eutrofiëringsproblemen van het oppervlaktewater.

De voornaamste reden om waterbodemonderzoek uit te voeren is het bepalen van de verwerkingsmogelijkheden van de baggerspecie die bij voorgenomen onderhoudsbaggerwerk vrijkomt. Het onder punt 2 en 3 bedoelde onderzoek wordt uitgevoerd om te bepalen of om kwaliteitsredenen gebaggerd moet worden.

Uitvoering milieuhygiënisch waterbodemonderzoek (foto: Econsultancy.nl)

In principe geldt bij baggerwerk altijd een onderzoeksplicht. Hierop zijn (onder voorwaarden) in het Besluit bodemkwaliteit enkele uitzonderingen gemaakt voor agrariërs en particulieren.

Voor onverdachte, onbelaste watergangen kent de regeling Bodemkwaliteit een uitzondering op de onderzoeksplicht voor baggerspecie, die wordt verspreid of tijdelijk wordt opgeslagen op het aangrenzend perceel. Indien wordt voldaan aan artikel 4.3.4., lid 4 lid a tot en met f, is geen onderzoek noodzakelijk. Waterschap Noorderzijlvest en Hunze & Aa's hebben er echter wel voor gekozen om ook de kwaliteit van de waterbodem voor deze watergangen in kaart te brengen.

Artikel 4.3.4, lid 4 regeling Bodemkwaliteit: Bodemonderzoek is niet noodzakelijk voor het verspreiden van baggerspecie als bedoeld in artikel 35, onder f en i, van het besluit, indien deze niet afkomstig is van oppervlaktewateren in de gebieden:

- a. die zijn bebouwd, daaronder begrepen kassen- en industriegebieden;*
- b. waar regelmatig beroeps- of pleziermotorvaart plaatsvindt;*
- c. waar geloosd wordt na de laatste keer dat er is gebaggerd;*
- d. grenzend aan wegen met een verkeersintensiteit van meer dan 500 voertuigen per dag, tenzij het betreft berm sloten op een afstand van ten minste 15 meter waarin de wegriolering niet loost;*
- e. met een oeverbeschoeiing die bestaat uit met gecreosoteerde olie behandeld hout;*
- f. waarvan redelijkerwijs vermoed kan worden dat deze niet voldoen aan de maximale waarden voor het verspreiden van baggerspecie als bedoeld in artikel 35, onder f en i, van het besluit, of*
- g. die niet zijn aangegeven in een beheerplan als bedoeld in artikel 4.6 van de Waterwet.*

***Beleidslijn 6:** De voornaamste reden voor ons om onderzoek naar de kwaliteit van de waterbodem uit te voeren is het bepalen van de verwerkingsmogelijkheden van de specie die bij (onderhouds)baggerwerk vrijkomt. Daarnaast voeren wij onderzoek uit indien het vermoeden bestaat dat de waterbodem milieuvreemde stoffen en/of nutriënten bevat die de gebiedskwaliteit negatief kunnen beïnvloeden.*

4.2.1 Waterbodemkwaliteitskaart

Het waterschap is verantwoordelijk voor het onderhoud en herstel van watergangen, waterkanten en keringen. Bij deze werkzaamheden komt bagger vrij en is het af en toe nodig om grond van elders toe te passen voor bijvoorbeeld het herstel van schade aan de keringen. Door het gemeentelijk grondstromenbeleid en het beleid van het waterschap goed op elkaar af te stemmen is dit eenvoudiger te realiseren. Met dit doel voor ogen hebben waterschap Hunze en Aa's en Noorderzijlvest een waterbodemkwaliteitskaart voor de watergangen in het buitengebied laten opstellen.

Op 25 november 2014 is de kaart met bijbehorende nota bestuurlijk vastgesteld. Vervolgens is de waterbodemkwaliteitskaart door de gemeenten in ons beheergebied erkend als geldig bewijsmiddel voor het toepassen van bagger (van onverdachte locaties) op de landbodem. Bij het toepassen van bagger op de landbodem zijn de voorwaarden van het Besluit bodemkwaliteit en gemeentelijke Nota bodembeheer van toepassing.

Voor het opstellen van de bodemkwaliteitskaart is gebruikt gemaakt van onderzoeksgegevens die de waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest in de periode 2007 tot 2013 hebben verzameld. Dit betreft data van ongeveer 2.000 onderzoekstrajecten van watergangen in het buitengebied.

Hoe werkt de waterbodemkwaliteitskaart?

Op de waterbodemkwaliteitskaart is informatie over de milieuhygiënische kwaliteit van de waterbodems van de watergangen in het buitengebied vastgelegd. Bij onderhoudswerken aan watergangen komt vaak bagger vrij die het waterschap kan gebruiken voor bijvoorbeeld het ophogen en verstevigen van keringen. Door de kwaliteit van de waterbodem van te voren op kaart vast te leggen hoeft vrijgekomen bagger niet telkens afzonderlijk te worden gekeurd door middel van (water)bodemonderzoek.

Daarnaast wordt het eenvoudiger om bij oeverherstelwerkzaamheden grond toe te passen. Behalve het waterschap kunnen ook gemeenten, aannemers en anderen die baggerwerken of onderhoudswerkzaamheden aan watergangen in het buitengebied willen of moeten uitvoeren gebruik maken van deze kaart. Dit alles bevordert het (duurzaam) hergebruik van grond en bagger en beperkt onnodig transport daarvan.

De waterbodemkwaliteitskaart is opgesteld conform de Richtlijn bodemkwaliteitskaarten behorende bij het Besluit bodemkwaliteit en geldt bij grond- en baggerwerkzaamheden als wettig bewijsmiddel (milieuhygiënische verklaring). Voor de waterbodemkwaliteitskaart zie:

<https://geo.noorderzijlvest.nl/geoweb50HTML5/?viewer=bodem>

***Beleidslijn 7:** Het waterschap heeft in het kader van het Besluit bodemkwaliteit voor wat betreft het toepassen van grond en/of bagger op de waterbodem de beleidsmatige keuze gemaakt voor generiek beleid (algemeen geldende, meest strikte regelgeving), zoals dit is vastgelegd in het betreffende Besluit.*

***Beleidslijn 8:** De waterbodemkwaliteitskaart kan alleen worden ingezet op (milieuhygiënisch) 'onverdachte locaties' in het buitengebied. Verdachte locaties laat het waterschap onderzoeken conform de NEN 5715 en 5720 protocollen.*

4.2.2 Milieuhygiënisch (waterbodem)onderzoek

Voor (milieuhygiënisch) 'verdachte locaties' kan geen gebruik gemaakt worden van de waterbodemkwaliteitskaart en is het nodig om ter plaatse waterbodemonderzoek te verrichten. Met betrekking tot milieuhygiënisch waterbodemonderzoek kunnen de volgende stappen worden onderscheiden.

Vooronderzoek

Ten eerste wordt vooronderzoek volgens de strategie uit de NEN 5717 uitgevoerd. Hierbij worden onder meer locatiegegevens verzameld en een onderzoeksstrategie bepaald voor de volgende stap: het verkennend waterbodemonderzoek. Uit het vooronderzoek blijkt of een locatie verdacht of onverdacht is ten aanzien van het voorkomen van verontreinigingen en hoe het verkennend onderzoek ingestoken dient te worden.

Verkennend waterbodemonderzoek

Na het vooronderzoek wordt een verkennend waterbodemonderzoek conform de NEN 5720 uitgevoerd. Hiermee wordt de milieuhygiënische kwaliteit van de waterbodem vastgelegd.

Nader waterbodemonderzoek

Indien uit het verkennend waterbodemonderzoek blijkt dat voor één of meerdere stoffen de interventiewaarde wordt overschreden, dient nader waterbodemonderzoek uitgevoerd te worden. In sommige gevallen kan nader onderzoek ook bij lagere gehalten dan de interventiewaarden wenselijk zijn. Dit is bijvoorbeeld het geval indien de verwerkingsmogelijkheden van de baggerspecie meer nauwkeurig in beeld gebracht dienen te worden.

Door middel van het nader onderzoek wordt minimaal de omvang van de waterbodemverontreiniging met gehalten hoger dan de interventiewaarden bepaald (verticale en horizontale afperking). Ook wordt vastgelegd wat de waterbodemkwaliteit is van de achterblijvende waterbodem na het baggeren. Op deze manier kan bepaald worden wat het effect van de achterblijvende waterbodem is op de waterkwaliteit en daarmee of eventueel dieper baggeren wenselijk is.

4.2.3 Aanvullend en afwijkend onderzoek naar de waterbodemkwaliteit

De NEN 5720 die bij het verkennend waterbodemonderzoek wordt gehanteerd omvat een standaard onderzoeksmethodiek. In de volgende situaties dient aanvullend danwel afwijkend onderzoek uitgevoerd te worden:

- Bij onderzoek in verband met eutrofiëring (nutriënten) wordt de toplaag van de waterbodem (bovenste 10 cm) op fosfaat, ijzer en sulfide geanalyseerd.
- In 'brak gebied' (de Groningse gemeenten aan zee) worden standaard chloride-analyses meegenomen.
- Indien de gebiedskwaliteit hier aanleiding tot geeft worden aanvullende milieuvreemde stoffen/prioritaire stoffen meegenomen zover deze niet in het standaard NEN 5720 pakket zijn opgenomen.
- Bij riooloverstorten wordt een bemonsteringsvak van 250 meter aan weerszijden van het overstort gehanteerd. In geval van stromend water houden wij een verschuiving van het vak in stroomafwaartse richting aan tot maximaal 500 meter. Analyse vindt zo nodig aanvullend plaats op locatiespecifieke stoffen.

4.2.4 Archeologie, asbest, explosieven en andere bodemvreemde materialen

Indien op basis van vooronderzoek en/of gebiedskennis hiervoor aanleiding is, dient aanvullend onderzoek uitgevoerd te worden met betrekking tot archeologie, conventionele explosieven (CE, dit zijn niet-gesprongen explosieven), asbest en/of andere (bodemvreemde) materialen. Dit dient te gebeuren vanwege de zorg voor deze zaken en wettelijke verplichtingen. Bovendien kunnen deze aspecten van grote invloed zijn op de planning en kosten van het baggerwerk (stillegging/vertragingen en hogere uitvoeringskosten).

Indien aanleiding bestaat om specifiek naar archeologie te kijken wordt in overleg met het betreffende bevoegd gezag op dit gebied de te volgen werkwijze afgestemd. Dit is veelal de gemeente waarin de betreffende watergang ligt. Soms is de provincie bevoegd gezag voor archeologie, bijvoorbeeld bij ontgroningen.

In watergangen die wij verdacht vinden ten aanzien van het voorkomen van asbest wordt asbestonderzoek conform de NTA 5727 uitgevoerd. Een locatie is verdacht indien zich bijvoorbeeld (veel) puin en/of asbesthoudende materialen (bijv. beschoeiingen en asbestdaken) in of in de directe omgeving van de watergang bevinden.

In gebieden met een 'oorlogsverleden' dient de te baggeren locatie beoordeeld te worden op het voorkomen van conventionele explosieven. Indien het vermoeden bestaat van het aanwezig zijn van conventionele explosieven, wordt daarnaar onderzoek uitgevoerd.

Onderzoek en maatregelen met betrekking tot archeologie, asbest en conventionele explosieven worden uitgevoerd door (Kwalibo erkende) bedrijven die hierin gespecialiseerd zijn.

Ook andere bodemvreemde materialen, zoals puin en afval, kunnen van invloed zijn op de verwerkingsmethode alsook op de wijze van baggeren. Indien aanwijzingen zijn verkregen voor de aanwezigheid van bijmengingen, voeren wij hier gericht onderzoek naar uit.

***Beleidslijn 9:** Na het baggeren van het 'gehele profiel' is een watergang niet meer verdacht ten aanzien van archeologie, asbest en niet-gesprongen explosieven.*

Na het doorlopen van de baggercyclus heroverwegen wij - rekening houdend met de wettelijke verplichtingen - het nut en de noodzaak met betrekking tot het uitvoeren van (voor)onderzoek naar genoemde aspecten. Dit betreft maatwerk.

Kwaliteitsborging waterbodemonderzoek

Milieuhygiënisch waterbodemonderzoek wordt uitsluitend volgens de 'Kwalibo-voorschriften' uitgevoerd (zie ook paragraaf 3.6). Het waterschap voert in verband hiermee zelf geen veldwerkzaamheden uit. Voor eigen werken geldt dat de laboratoriumanalyses wel door het eigen laboratorium (lab Hunze en Aa's is AS-3000 erkend) uitgevoerd kunnen worden. Indien het waterschap bepaalde analyses - technisch gezien - niet zelf uit kan voeren, worden deze uitbesteed.

Nuttige informatie over waterbodembeheer - waaronder over het uitvoeren van onderzoek en baggerwerken - is ook te vinden op de websites:

www.bodemrichtlijn.nl (beleid, onderzoekstechnieken, baggertechnieken)

www.sikb.nl (kwaliteitsborging waterbodembeheer)

www.waterbodemwijzer.nl

4.3 Beoordelen effecten waterbodemkwaliteit

Zoals in paragraaf 4.2 werd aangegeven kan waterbodemonderzoek nodig zijn om te bepalen of een waterbodem om kwaliteitsredenen gebaggerd moet worden (dus niet vanwege regulier onderhoud). Kwaliteitsbaggeren kan wenselijk zijn indien uit onderzoek blijkt dat een waterbodem dusdanig verontreinigd is met milieuvreemde stoffen en/of nutriënten dat deze een effect heeft op de gebiedskwaliteit.

Wij verstaan onder gebiedskwaliteit het geheel van functies en na te streven doelen voor een gebied. Deze functies hebben betrekking op wateraanvoer en -afvoer, de chemische en ecologische kwaliteit van het gebied, scheepvaart, recreatie, en overig maatschappelijk gebruik.

Zoals in hoofdstuk 2 al aan bod kwam is door afronding van onze saneringsopgave het kwaliteitsbaggeren in ons beheergebied vooral gericht op het aanpakken van nutriëntrijke waterbodems die tot verstoring van het watersysteem kunnen leiden (eutrofiëring). Aan de hand van de beoordelingssystematiek die door de Stowa is ontwikkeld, bepalen wij welke waterbodems worden gebaggerd om waterkwaliteitsredenen. KRW-waterlichamen met te hoge fosfaatconcentraties in het water krijgen hierbij voorrang.

Om een eerste inschatting van het risico van eutrofiëring van het oppervlaktewater door 'uitloging' van de waterbodem te kunnen maken, wordt de toplaag van de waterbodem (slib) en het porievocht daarin onderzocht op fosfaat, ijzer en sulfide. Dit onderzoek wordt door het eigen laboratorium verricht. Deze methodiek is zowel voor KRW-lichamen als niet KRW-waterlichamen, en zowel voor een lokaal als gebiedsprobleem, te gebruiken.

Indien chemische verontreinigingen een risico kunnen vormen voor de waterkwaliteit wordt (eveneens) een specialistische beoordeling uitgevoerd. Voor de beoordeling van de effecten kan waar wenselijk en nodig ook gebruik gemaakt worden van de landelijke Handreiking waterbodems. Meer informatie over uitloging van nutriënten uit de waterbodem en de Handreiking waterbodems is te vinden onder:

<https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterbodems/waterbodemonderzoek/beoordeling/>

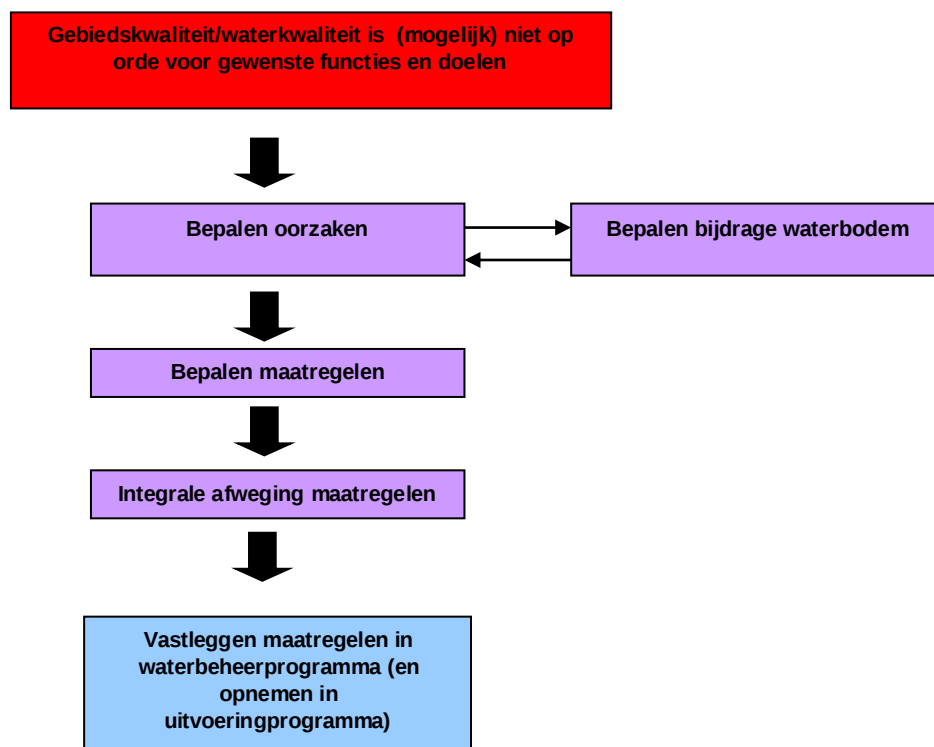
Beleidslijn 10: Wij voeren een effectenbeoordeling voor de waterbodem uit indien:

1. er niet wordt voldaan aan de doelen en normen die op grond van de functie(s) van een gebied eraan gesteld worden én het vermoeden bestaat dat milieuvreemde stoffen en/of nutriënten in de waterbodem hieraan bijdragen.
2. bekend is dat een waterbodem milieuvreemde stoffen in gehalten hoger dan de interventiewaarde en/of nutriënten bevat én dat hierdoor doelen of normen die op grond van de functie(s) van een gebied er aan gesteld worden mogelijk in het geding zijn of komen.

Wanneer baggeren niet noodzakelijk is om het profiel te handhaven, kan in het geval dat een verontreiniging of eutrofiëring risico's oplevert voor de gebiedskwaliteit wel het besluit worden genomen om te baggeren. Maatregelen in de waterbodem kunnen hierbij afgewogen worden ten opzichte van andere maatregelen.

Bij deze integrale afweging zijn aspecten als kosteneffectiviteit en maatschappelijke relevantie belangrijk. De te nemen maatregelen kunnen in overleg met gebiedspartners afgewogen en vastgesteld worden. De gekozen beheermaatregelen worden opgenomen in de planvorming en het uitvoeringsprogramma voor het baggeren. Indien gekozen wordt voor maatregelen in de waterbodem hoeft dit overigens niet automatisch te betekenen dat het slib van de waterbodem wordt verwijderd. Door bijvoorbeeld het afdekken van (verontreinigde) waterbodem kunnen de risico's ook weggenomen worden.

Proces bij beoordelen effecten en afwegen maatregelen

4.4 Meldingen en vergunningen Waterwet en Bbi

Bij de meeste baggerwerken vindt alleen onderhoud plaats om het bestaande profiel te handhaven (werk binnen de legger). Indien, bijvoorbeeld in combinatie met onderhoudsbaggerwerk, ook sprake is van aanleg of wijziging van een waterstaatswerk (werk buiten de legger) schrijft de Waterwet voor dat een projectplan danwel een watervergunning verplicht is. Dit is nader uitgewerkt in de Keur van het waterschap. In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke verplichtingen er bij baggerwerk gelden gezien vanuit de Waterwet en het Besluit lozing buiten inrichtingen (Bbi)

Wanneer een projectplan bij baggerwerk?

Indien door of namens het waterschap zelf nieuwe werken aangelegd of wijzigingen aangebracht worden in bestaande waterstaatswerken (eventueel in combinatie met onderhoudsbaggerwerk) waardoor de legger wijzigt, dient in het kader van de Waterwet een projectplan opgesteld te worden. Het projectplan geeft een beschrijving van het werk, de wijze van uitvoering, de gewijzigde afmeting van het waterstaatswerk, het gewijzigd onderhoud alsmede van de te treffen maatregelen indien door de werkzaamheden nadelige gevolgen kunnen optreden. Een projectplan doorloopt in principe de voorbereidingsprocedure van de Algemene wet bestuursrecht. Dit betreft dus een andersoortig projectplan dan het (interne) projectplan dat het waterschap opstelt voor (projectmatige) baggerprojecten.

Wanneer een watervergunning bij baggerwerk?

Indien niet het waterschap zelf maar 'derden' initiatiefnemer zijn van de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk (bijvoorbeeld in combinatie met onderhoudsbaggerwerk) dient een watervergunning aangevraagd te worden.

Een projectplan of een watervergunning onder de Omgevingswet?

Onder het huidige recht bestaan er twee verschillende instrumenten waardoor baggerwerkzaamheden (juridisch) vastgelegd worden: een projectplan of een watervergunning.

Door de komst van de Omgevingswet veranderen deze instrumenten. Het instrument projectplan zal niet meer bestaan onder de Omgevingswet. Voor zover nu bekend is, zal de omgevingsvergunning het onverplichte projectplan opvolgen. Dit zal dan een zogenaamde vergunning "eigen dienst" zijn. Het huidige projectplan geldt namelijk voor een project dat door of namens de waterbeheerder wordt uitgevoerd.

De watervergunning zal nog steeds worden gehanteerd, hetzij onder een andere naam: een omgevingsvergunning voor een bepaalde (water)activiteit. In het belang van doelmatig waterbeheer kan er voor wateractiviteiten dus nog steeds een aparte aanvraag worden ingediend onder de Omgevingswet.

Werken in sterk verontreinigde waterbodem (gehalten > interventiewaarde)

Volgens de Waterwet is het niet verplicht om een saneringsplan op te stellen voor een waterbodemsanering. Kwalibo (zie paragraaf 3.6) schrijft echter wel voor dat bij ingrepen in de waterbodem (ook onderhoudsbaggerwerk) boven de interventiewaarden een erkenningsverplichting geldt voor de milieukundige begeleiding (protocol 6003) en de uitvoering (protocol 7003) vanaf een hoeveelheid van 1.000 m³. Protocol 6003 schrijft onder meer voor dat het verplicht is om een realisatierapport op te stellen van de uitgevoerde werkzaamheden en resultaten daarvan.

Baggeren Damsterdiep (foto: Antea)

Indien bij een sanering geen wijziging van de legger (het theoretisch profiel) plaatsvindt, is een projectplan of watervergunning in het kader van de Waterwet niet van toepassing.

Voor werken waarvoor deze wettelijke verplichtingen niet gelden, wordt voor uitvoering van de sanering in overleg met het waterschap een plan van aanpak gemaakt. Indien minder dan 1.000 m³ waterbodems met gehalten hoger dan de interventiewaarde wordt verwijderd, en een realisatieverslag vanuit Kwalibo dus niet nodig is, wordt voor aanvang van de sanering de te volgen werkwijze besproken met het waterschap wat betreft de controle van het werk en de vastlegging van het resultaat. Het waterschap geeft hierbij aanwijzingen en legt dit schriftelijk vast. Bij het verwijderen van verontreinigde waterbodems in opdracht van het waterschap, stelt het waterschap contractueel eisen aan de voorbereiding en uitvoering. Na afronding wordt een verslag gemaakt waarin het eindresultaat wordt vastgelegd. Expliciet wordt vermeld dat te allen tijde de zorgplichtbepalingen uit de Waterwet, het Besluit bodemkwaliteit, de Keur en het Besluit lozen buiten inrichtingen gelden. In het kader hiervan heeft het waterschap tevens bevoegdheden om maatregelen te stellen of aanwijzingen te geven.

Bij het verwijderen van waterbodems met gehalten hoger dan de interventiewaarde geldt verder altijd, dus ongeacht de hoeveelheid, dat in het kader van het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi) een werkplan dient te worden opgesteld. Dit werkplan heeft echter alleen betrekking op lozingen die samenhangen met bagger- en graafwerkzaamheden in watersystemen. Deze vormt daarmee geen basis voor eisen aan andere aspecten dan lozingen. Hieronder wordt nader ingegaan op het Blbi.

Voorschriften Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi)

Als gevolg van baggerwerkzaamheden kan een (tijdelijke) vertroebeling van het oppervlaktewater ontstaan. Omdat dit binnen de Waterwet als een vorm van lozen wordt gezien geldt voor dit aspect een vergunningplicht, tenzij hiervoor algemene regels zijn vastgesteld. Deze algemene regels zijn opgenomen in het Besluit lozen buiten inrichtingen (Blbi).

In het kader van het Blbi moet 4 weken voor aanvang van ieder baggerwerk of ontgraving in het watersysteem een melding bij het bevoegd gezag worden gedaan in verband met eventuele vertroebeling van het oppervlaktewater. Deze verplichting geldt voor zowel het waterschap zelf als derden.

Bij de Blbi-melding worden de resultaten van een waterbodemonderzoek opgenomen. Indien het werk in een waterbodem plaatsvindt met gehalten hoger dan de interventiewaarden moeten maatregelen worden getroffen om het lozen zoveel mogelijk te beperken. Deze maatregelen worden beschreven in een werkplan. Het werkplan bevat in ieder geval de beschrijving van de toe te passen baggertechniek, de bij het gebruik daarvan gehanteerde werkwijze, en maatregelen om vertroebeling zoveel mogelijk te voorkomen.

Het Blbi bevat tevens een zorgplicht. Uitgangspunt is, mits dit redelijkerwijs verlangd kan worden, dat gebaggerd wordt met behulp van een 'milieuvriendelijke' baggertechniek. Bij het baggeren op een milieuvriendelijke wijze ontstaat namelijk een minimum aan morsen en vertroebeling, omdat zo weinig mogelijk omgevingswater verplaatst wordt. In bijlage 2 is een overzicht opgenomen van baggertechnieken die hiervoor in aanmerking komen.

In het overzicht hierna is samengevat welke meldingen, plannen en vergunningen gelden bij het uitvoeren van de verschillende soorten baggerwerk, gezien vanuit de Waterwet en het Blbi.

Overzicht meldingen, plannen en vergunningen bij baggerwerk gezien vanuit de Waterwet en Blbi ¹⁾

Soort werk	Baggerwerk door of namens het waterschap	Baggerwerk door en op initiatief van derden
Onderhoudsbaggerwerk waarbij geen sterk verontreinigde waterbodem (< I-waarde) wordt verwijderd	Melding lozing Blbi 4 weken voor aanvang baggerwerk	Melding lozing Blbi 4 weken voor aanvang baggerwerk
Onderhoudsbaggerwerk in combinatie met aanleg of wijziging waterstaatswerk (wijziging legger) waarbij geen sterk verontreinigde waterbodem (< I-waarde) wordt verwijderd	Projectplan ⁴⁾ Procedure(tijd) afstemmen met waterschap	Watervergunning Procedure(tijd) afstemmen met waterschap
	Melding lozing Blbi 4 weken voor aanvang baggerwerk	Melding lozing Blbi 4 weken voor aanvang baggerwerk
Baggerwerk (sanering + onderhoud) waarbij sterk verontreinigde waterbodem (> I-waarde) wordt verwijderd (zonder wijziging legger)	Vóór ingreep Plan van aanpak (contractuele eis waterschap)	Vóór ingreep Plan van aanpak i.o.m. waterschap
	Melding lozing Blbi. Inclusief werkplan ³⁾ 4 weken voor aanvang baggerwerk	Melding lozing Blbi. Inclusief werkplan ³⁾ 4 weken voor aanvang baggerwerk
	Na afloop sanering: Indien meer dan 1.000 m ³ > I-waarde wordt verwijderd: evaluatie conform BRL 6000 ²⁾ In andere gevallen wordt evaluatie contractueel vastgelegd door het waterschap.	Na afloop sanering: Indien meer dan 1.000 m ³ > I-waarde wordt verwijderd: evaluatie conform BRL 6000 ²⁾ In andere gevallen wordt werkwijze i.o.m. het waterschap vastgelegd.
Baggerwerk (sanering + onderhoud) in combinatie met aanleg of wijziging waterstaatswerk (wijziging legger) waarbij tevens sterk verontreinigde waterbodem (> I-waarde) wordt verwijderd	Vóór ingreep Projectplan ⁴⁾ Procedure(tijd) afstemmen met waterschap	Vóór ingreep Watervergunning Procedure(tijd) afstemmen met waterschap
	Melding lozing Blbi Inclusief werkplan ³⁾ 4 weken voor aanvang baggerwerk	Melding lozing Blbi Inclusief werkplan ³⁾ 4 weken voor aanvang baggerwerk
	Na afloop sanering: Indien meer dan 1.000 m ³ > I-waarde wordt verwijderd: evaluatie conform BRL 6000 ²⁾ In andere gevallen wordt evaluatie contractueel vastgelegd door het waterschap.	Na afloop sanering: Indien meer dan 1.000 m ³ > I-waarde wordt verwijderd: evaluatie conform BRL 6000 ²⁾ In andere gevallen wordt werkwijze i.o.m. het waterschap vastgelegd.

- 1) Dit overzicht is gebaseerd op de huidige wet- en regelgeving. Tijdens de looptijd van het waterbodembeleidsplan treedt de Omgevingswet in werking. Omdat de wet- en regelgeving op het gebied van waterbodems ook opgaat in de Omgevingswet zullen de verwijzingen naar de verschillende wetten, wetsartikelen en genoemde instrumenten ook veranderen. Zo zal onder de Omgevingswet bijvoorbeeld het projectplan vervangen worden door een "vergunning eigen dienst". Een watervergunning wordt dan een "omgevingsvergunning voor een wateractiviteit."
- 2) Beoordelingsrichtlijn voor milieukundige begeleiding (Kwalibo, zie paragraaf 3.6).
- 3) Werkplan kan toegevoegd worden aan projectplan, watervergunningaanvraag of plan van aanpak.
- 4) Projectplan Waterwet: is wat anders dan intern projectplan zoals dat opgesteld wordt voor (projectmatige) baggerwerken.

4.5 **Beleid vrijkomende baggerspecie**

4.5.1 **Algemeen**

Belangrijke vraag bij de uitvoering van baggerwerk is wat er mag en kan met de vrijkomende baggerspecie. Dit is in belangrijke mate afhankelijk van de hoeveelheid en kwaliteit van de vrijkomende specie en de beschikbare ruimte.

Grofweg kan onderscheid gemaakt worden tussen baggerspecie die verspreidbaar en/of toepasbaar is (Besluit bodemkwaliteit) en baggerspecie die om kwaliteitsredenen bewerkt en/of gestort moet worden (sterk verontreinigde baggerspecie). Voor sterk verontreinigde baggerspecie bieden de Wet milieubeheer en de Waterwet het wettelijke kader.

Over het algemeen hebben de waterbodems in ons beheergebied een dusdanige kwaliteit dat verspreiding en/of toepassing mogelijk is.

Aspecten op het gebied van verspreiding, toepassing en tijdelijke opslag van baggerspecie is voor een belangrijk deel geregeld in het Besluit bodemkwaliteit (Bbk). Dit Besluit speelt dan ook een centrale rol bij ons beleid op het gebied van vrijkomende specie en helpt ons om het hergebruik van baggerspecie te stimuleren. Partijen grond en baggerspecie mogen alleen volgens de regels van het Bbk worden toegepast als sprake is van een nuttige en functionele toepassing. In bijlage 1 is beschreven wat hieronder wordt verstaan.

Binnen het Bbk kan met betrekking tot het toepassen van grond en baggerspecie op de landbodem of in het oppervlaktewater gekozen worden tussen generiek en gebiedspecifiek beleid. Met gebiedspecifiek beleid kunnen lokale (water-) bodembeheerders zelf (water)bodemkwaliteitsnormen vaststellen. Hiermee biedt het gebiedspecifieke kader onder meer de mogelijkheid om de (water)bodemkwaliteit te verbeteren door strengere normen vast te stellen. Of om verontreinigde grond en baggerspecie toe te passen op plekken waar dit volgens het generieke kader niet mogelijk is, bijvoorbeeld om verontreinigingen te concentreren op een plek waar minder blootstellingsrisico's voor mensen of dieren zijn. Als randvoorwaarde geldt dat sprake moet zijn van 'standstill' op gebiedsniveau. Gebiedspecifiek beleid is mogelijk voor één of meerdere beheergebieden of voor delen van een beheergebied. Hierbij kunnen voor één of meerdere stoffen lokale normen worden vastgesteld.

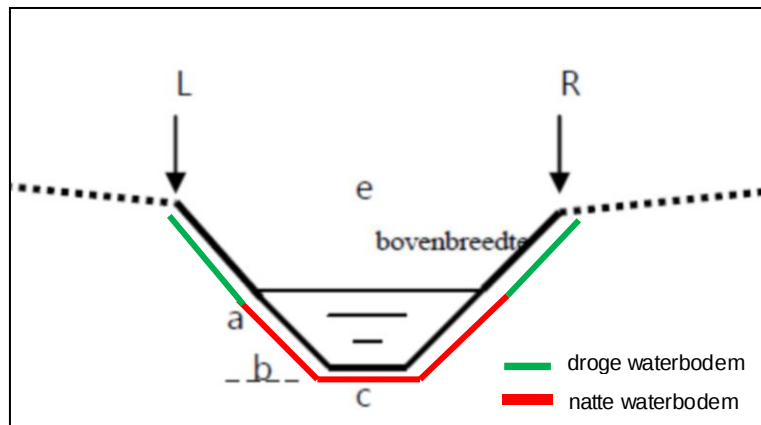
Informatie over het Besluit bodemkwaliteit is onder meer te vinden op de volgende website, waar tevens (specialistische) vragen aan de helpdesk van Bodemplus (onderdeel van RWS leefomgeving) gesteld kunnen worden:

<http://www.rwsleefomgeving.nl/organisatie/bodemplus/www.bodemplus.nl>

4.5.2 **Ons beleid voor de 'natte' en de 'droge' waterbodems**

Wij hanteren in ons beheergebied met betrekking tot het toepassen van grond en baggerspecie in de 'natte' waterbodem het generiek beleid volgens het Besluit bodemkwaliteit. Met het generiek beleid (meest strenge regelgeving), zoals dit is vastgelegd in het besluit bodemkwaliteit, wordt het verplaatsen en hergebruik van bagger in goede banen geleid en zal de waterbodemkwaliteit in ons beheergebied niet achteruitgaan maar op termijn zelfs verbeteren.

Weergave natte en droge waterbodem aan de hand van een standaard profiel

Voor de regionale keringen en de zeedijk, de 'droge' waterbodem (zie figuur), heeft het waterschap gebiedspecifiek bodembeleid vastgesteld. Door het gebiedspecifieke beleid voor de keringen is er meer ruimte om op een verantwoorde manier bagger op en bij de keringen toe te kunnen passen. Daarmee snijdt het mes aan twee kanten: vrijkomende bagger kan eenvoudiger worden verwerkt en bijkomend voordeel is dat de keringen gelijktijdig worden opgehoogd.

Om baggerspecie als landbodem toe te kunnen passen zetten wij daarnaast in op (pro)actieve samenwerking met onze omgevingspartners. Hierbij dienen wij rekening te houden met het beleid van de gemeente als bevoegd gezag voor de landbodem. Een aantal gemeenten in ons beheergebied hanteert gebiedspecifiek beleid. Het kan daardoor voorkomen dat in deze gemeenten ruimere, maar soms ook minder ruime toepassingen van baggerspecie mogelijk zijn. Bij het toepassen van vrijkomend materiaal als landbodem dienen wij hier rekening mee te houden. In bijlage 4 is een overzicht opgenomen van de gemeenten die op dit moment gebiedspecifiek beleid hebben. Deze lijst heeft een 'dynamisch' karakter, omdat meer gemeenten alsnog kunnen besluiten om over te gaan op gebiedspecifiek beleid of om specifieke locaties daarvoor aan te wijzen.

Om goed op de hoogte te zijn van de wettelijke mogelijkheden voor toepassingen binnen een gemeente, maar ook om win-win situaties te creëren ten aanzien van hergebruik (bijvoorbeeld het toepassen van baggerspecie voor het ophogen van terreinen) is het belangrijk om in een vroegtijdig stadium in overleg met gemeenten te gaan.

Bij de aanleg van natuurvriendelijke oevers is het vaak mogelijk om vrijkomende grond van een regionale kering op hetzelfde perceel her te gebruiken. Dit is het geval bij een hoger gelegen perceel, dat als kering dient maar waar nooit een dijklichaam is aangebracht. Met een aantal grondboringen is eenvoudig aan te tonen dat er ter plaatse sprake is van een 'ongestoord' bodemprofiel en dus feitelijk van onverdachte grond. In een dergelijke situatie kan voor het indienen van de melding ten behoeve van het toepassen van de daar vrijkomende grond de gemeentelijke bodemkwaliteitskaart, die geldt voor dat perceel, als milieuhygiënisch bewijsmiddel worden ingezet. Indien uit de boringen blijkt dat er wel sprake is van een voor bodemverontreiniging verdachte locatie dan dient de hiertoe beschreven werkwijze in de gemeentelijke Nota bodembeheer te worden gevolgd.

Voor meer informatie over het waterschaps- en het gemeentelijk beleid voor wat betreft toepassingen van bagger en grond in de waterbodem en op (landbouw)percelen verwijzen wij naar de 'Nota Bodembeheer' op onze website: www.noorderzijlvest.nl/regel-infobalie/meer-info-pagina/bodemkwaliteit

***Beleidslijn 11:** Wij hanteren in ons beheergebied met betrekking tot het toepassen van grond en baggerspecie in de 'natte' waterbodem het generiek beleid volgens het Besluit bodemkwaliteit. Met het generiek beleid (meest strenge regelgeving), zoals dit is vastgelegd in het Besluit bodemkwaliteit, wordt het verplaatsen en hergebruik van bagger in goede banen geleid en zal de waterbodembodemkwaliteit in ons beheergebied niet achteruitgaan maar op den duur zelfs verbeteren.*

Voor de regionale keringen en de zeedijk, de 'droge' waterbodem, heeft het waterschap gebiedspecifiek bodembeleid vastgesteld. Het gebiedspecifiek beleid voor de keringen maakt het mogelijk om behalve grond van kwaliteitsklasse "AW2000" ook grond van kwaliteitsklasse "Wonen" dat geschikt is voor landbouwkundig gebruik, bij onderhouds- en herstelwerkzaamheden te gebruiken. Daardoor is er meer ruimte om op een verantwoorde manier bagger op en bij de keringen toe te passen.

4.5.3 Verspreiden en toepassen van baggerspecie

Partijen grond en baggerspecie mogen volgens artikel 35 van het Bbk worden toegepast indien sprake is van een nuttige en functionele toepassing. In bijlage 1 van dit plan zijn deze toepassingen opgesomd.

Degene die grond of baggerspecie gaat toepassen moet dit ten minste vijf werkdagen van te voren melden via het Meldpunt bodemkwaliteit:

www.meldpuntbodembodemkwaliteit.nl

De meldingen die betrekking hebben op het toepassen van grond of baggerspecie binnen het watersysteem komen via het meldpunt binnen bij het waterschap.

Deze meldingsplicht geldt voor bijna alle toepassingen van grond en baggerspecie. Enkele uitzonderingen, waaronder het verspreiden van baggerspecie op het aangrenzende perceel, worden genoemd in artikel 42 van het Bbk. Bij het melden dient de kwaliteit van grond en baggerspecie aangetoond te worden met een milieuhygiënische verklaring (bijvoorbeeld de waterbodembodemkwaliteitskaart, resultaten van een waterbodemonderzoek conform NEN5720 of partijkuring).

Hieronder wordt nader ingegaan op de mogelijkheden voor verspreiden en toepassen van vrijkomend materiaal.

Verspreiding op aangrenzende percelen

Indien de kwaliteit en hoeveelheid specie en de locatiespecifieke omstandigheden (ruimte) het toelaten geven wij te allen tijde de voorkeur aan het verspreiden van baggerspecie op aangrenzende percelen. Hiervoor geldt een ontvangstplicht vanuit de Waterwet (artikel 5.23). Voor het verspreiden over aangrenzende percelen hoeft geen toetsing aan de kwaliteit van de ontvangende bodem plaats te vinden en hoeft niets

gemeld te worden in het kader van het Bbk. Uiteraard moet wel voldaan worden aan de normstelling die vanuit het Bbk geldt voor verspreiding.

Ontvangstplicht

Uit de Memorie van Toelichting bij de Waterwet blijkt dat de ontvangstplicht niet onder alle omstandigheden kan worden gehandhaafd. De ontvangstplicht dient genuanceerd te worden toegepast indien sprake is van fysieke belemmeringen (ruimte-beperkingen) of wanneer de ontvangst van baggerspecie en maaisel om andere redenen te bezwaarlijk is. In gevallen waarin – om welke reden dan ook – baggerspecie en maaisel niet op het aangrenzende perceel kunnen worden ontvangen, worden de kosten van afvoer en verwerking bij de ontvangstplichtige(n) in rekening gebracht.

De reikwijdte van de ontvangstplicht is in principe niet beperkt tot bagger en/of bepaalde soorten maaisel. Ook ander plantaardig materiaal (onkruid) dan gras of reguliere taludbegroeiing kan vrijkomen bij het uitvoeren van baggerwerkzaamheden bij waterlopen. “Bijmengingen” in de baggerspecie van bepaalde akkeronkruiden of ander plantenmateriaal, zoals bijvoorbeeld hanepoot of distel, worden aangemerkt als ‘maaisel’ (in de zin van artikel 5.23, tweede lid, van de Waterwet). Daarvoor is dus ook de ontvangstplicht van toepassing.

Indien de ontvangstplichtige de ‘bijmenging’ als een beperking voor het normaal landbouwkundig gebruik van zijn percelen beschouwt, kan hij afzien van verspreiding van het materiaal over het aangrenzende perceel en in plaats daarvan kiezen voor afvoer en verwerking op eigen kosten. De aanwezigheid van ‘bijmengingen’ in het te ontvangen materiaal geeft de ontvangstplichtige géén aanspraak op een hogere vergoeding dan de door het waterschap op het ontvangstmoment gehanteerde bedragen.

Met betrekking tot de ontvangstplicht geldt dat sprake is van een verschil in het omgaan met de ontvangstplicht tussen stedelijk en landelijk gebied. In tegenstelling tot het landelijke gebied is het in stedelijk gebied vaak niet mogelijk om bagger op aangrenzende percelen te verspreiden. Veelal dient de specie dan opgeslagen te worden in een (tijdelijk) depot. De gemeente is in dat geval het bevoegd gezag voor wat betreft het inrichten van een depot. Voordat het waterschap gaat baggeren in het stedelijk gebied zal hierover met de gemeente afstemming plaatsvinden.

Grondeigenaren (veelal agrariërs) in het landelijk gebied zijn daarentegen verplicht om baggerspecie te ontvangen. Belangrijk is dat tijdig afstemming plaatsvindt met de ontvanger. Wij informeren de ontvanger 3 à 6 maanden van tevoren schriftelijk over de voorgenomen baggerwerkzaamheden en verspreiding op de kant. Op aanvraag kan de ontvanger de kwaliteitsgegevens van de waterbodem ontvangen.

Van belang is de constatering dat de ontvangstplicht slechts inhoudt dat de uit de watergang afkomstige hoeveelheid baggerspecie en maaisel 'op de kant' wordt gezet. Dit deponeren van baggerspecie op het aangrenzende perceel houdt geen verspreidingsplicht in. Na indroging van het materiaal dient bepaald te worden of de baggerspecie verspreid kan worden. Om die reden brengt de ontvangstplicht niet per definitie een beperking met zich mee voor de bestaande gebruiksmogelijkheden van aan de watergang grenzende percelen.

Beleidslijn 12: *Indien de kwaliteit en hoeveelheid specie en de locatiespecifieke omstandigheden het toelaten (met name de aanwezigheid van voldoende ruimte) geven wij te allen tijde de voorkeur aan het verspreiden van baggerspecie op aangrenzende percelen.*

Grondeigenaren in het landelijk gebied zijn verplicht om baggerspecie te ontvangen. Omdat tijdige afstemming met de ontvanger belangrijk is, informeren wij de ontvanger 3 à 6 maanden van tevoren schriftelijk over de voorgenomen baggerwerkzaamheden en verspreiding op de kant. In situaties waarin de eigenaar van het aan de watergang grenzende perceel de baggerspecie niet op de kant wil of kan ontvangen, wordt in overleg naar een alternatieve oplossing gezocht. De meerkosten zijn dan voor de ontvangstplichtige.

In stedelijk gebied geldt de ontvangstplicht ook, maar is het vaak niet mogelijk om bagger op aangrenzende percelen te verspreiden. Veelal dient de specie dan opgeslagen te worden in een (tijdelijk) depot en elders te worden verwerkt. De gemeente is in dat geval verantwoordelijk voor het inrichten van een depot. Voordat het waterschap gaat baggeren in het stedelijk gebied zal hierover tijdig met de gemeente afstemming plaatsvinden.

Toekomstig verspreidingsbeleid

Hoogstwaarschijnlijk wordt bij de volgende herziening van het Besluit bodemkwaliteit en/of bij het inwerkingtreden van de Omgevingswet het verspreidingsbeleid voor bagger aangepast.

Bij het toekomstige beleid wordt de maximale milieuhygiënische kwaliteit van de baggerspecie die mag worden verspreid (of gebruikt in weilanddepots), afgestemd op de normen voor voedselveiligheid. Er worden dusdanige eisen aan de baggerkwaliteit gesteld, dat de bodemfuncties ten aanzien van duurzaam landbouwkundig gebruik en ecologie voldoende zijn gewaarborgd. Vanuit risico-oogpunt zou verspreiden van baggerspecie op basis van de nieuwe normstelling en met in achtneming van de zorgplicht (m.n. stedelijke bagger) overal mogelijk zijn. Vanuit herkenbaarheid voor de omgeving (voor omwonenden is duidelijk waar bagger vandaan komt) wordt een afstandscriterium (een "cirkel") van 10 km gehanteerd voor het verspreiden van bagger en het aanleggen van weilanddepots.

Naast deze generieke variant is het mogelijk om via gebiedspecifiek beleid gemotiveerd een ruimere grens te stellen dan 10 km. Verder blijven de bestaande mogelijkheden bestaan voor het vaststellen van een lokale maximale waarden voor het toepassen van baggerspecie, waarbij de generieke normen voor verspreiden niet mogen worden ingeperkt. Bij het opstellen van onze waterbodemkwaliteitskaart is geanticipeerd op deze toekomstige beleidsontwikkeling.

Verspreiden in oppervlaktewater (“op stroom zetten”)

In het Bbk wordt het verspreiden in oppervlaktewater ook wel ‘het op stroom zetten’ genoemd. Deze methodiek wordt af en toe ingezet bij lokale slibdrempels op plaatsen in de watergang waar de doorstroming slecht is, bijvoorbeeld bij sluizen en onder bruggen. Het slib dat zich daar ophoopt kan onder voorwaarden, zoals het voldoen aan de gewenste milieuhygiënische kwaliteit en de (overige) regels uit het Besluit bodemkwaliteit, worden weggespoten of geëgaliseerd. In de meeste gevallen is het mogelijk om dan de waterbodemkwaliteitskaart in te zetten als milieuhygiënisch bewijsmiddel.

Tijdelijke depots

Indien specie (door ruimtegebrek) niet verspreid kan worden op een aangrenzend perceel kan gebruik gemaakt worden van een tijdelijk depot, zoals een weilanddepot of doorgangsdepot/projectgebonden depot. Doel van deze depots is ontwateren en laten rijpen van de baggerspecie, voordat het materiaal (nuttig) kan worden toegepast.

Voor tijdelijke depots is op grond van het Bbk geen vergunning op grond van de Wet milieubeheer of de Waterwet nodig. Hiervoor geldt wel een aantal voorwaarden, waaronder: de kwaliteit moet toereikend zijn, duur van de opslag is gelimiteerd (maximaal 3 jaar op landbodem) en de eindbestemming van het depot moet bekend zijn. Daarnaast moet het inrichten van weilanddepots op aan de watergang grenzende percelen passen in het geldende ruimtelijke beleid. Bij gronden met een agrarische bestemming zal dit veelal niet tot problemen leiden.

In de onderstaande tabel is een samenvatting gegeven van de voorwaarden die bij de verschillende vormen van tijdelijke opslag horen. Wanneer niet aan de voorwaarden wordt voldaan, bijvoorbeeld omdat de kwaliteit niet voldoet, de maximale duur van de opslag wordt overschreden of nog geen eindbestemming bekend is, is alsnog een vergunning op grond van de Wm of de Waterwet vereist. Ook dient bij tijdelijke opslag de zorgplicht in acht te worden genomen.

Samenvatting vormen en voorwaarden tijdelijke opslag baggerspecie

Vorm van tijdelijke opslag	Voorwaarden van het Besluit bodemkwaliteit ¹		
	Maximale duur van de opslag	Kwaliteitseisen	Meldingsplicht
Kortdurende opslag	6 maanden	-	ja
Tijdelijke opslag op landbodem	3 jaar	Kwaliteit moet voldoen aan de kwaliteitsklasse vd ontvangende bodem	ja, met voorziene duur van opslag en eindbestemming
Tijdelijke opslag in oppervlaktewater	10 jaar	Kwaliteit moet voldoen aan de kwaliteitsklasse vd ontvangende bodem	ja, met voorziene duur van opslag en eindbestemming
Weilanddepot: opslag van baggerspecie over aangrenzend perceel	3 jaar	Alleen baggerspecie die voldoet aan de normen voor verspreiding over aangrenzende percelen	ja, met voorziene duur van opslag en eindbestemming
Opslag bij tijdelijke uitname	Looptijd van de werkzaamheden	-	nee

1 Behalve het Besluit bodemkwaliteit kan andere wetgeving van toepassing zijn. Zo kan het op basis van het bestemmingsplan toch nodig zijn om een vergunning aan te vragen.

Weilanddepots zijn ingevolge het Besluit bodemkwaliteit aan te merken als een vorm van tijdelijke opslag van grond of baggerspecie voor de duur van maximaal drie jaar op de aan de watergang grenzende percelen. Het betreft een toepassing op landbodem waarvoor burgemeester en wethouders het bevoegd gezag zijn. Toezicht en handhaving, ook voor wat betreft de (eventuele) directe lozing vanuit het depot op oppervlaktewater, berust in deze situatie bij de gemeente. Op dergelijke retourlozingen is het Besluit lozen buiten inrichtingen niet van toepassing. Daarom is het uitgangspunt in de samenwerking tussen waterschap en gemeente bij directe lozingen op oppervlaktewater vanuit een weilanddepot, doorgangsdepot of projectgebonden depot, dat het waterschap de rol als adviseur van de gemeente op zich neemt. De gemeente kan dan bij haar beoordeling van de aanvaardbaarheid van de retourlozing het standpunt van het waterschap onder de aandacht brengen bij de toepasser. Op deze wijze kan invulling van de zorgplicht plaatsvinden, als bedoeld in art. 7 van het Besluit bodemkwaliteit.

Vullen baggerdepot Garmerwolde (foto: Antea)

Opgemerkt wordt dat het toetsingskader voor weilanddepots niet van toepassing is op de verspreiding van baggerspecie afkomstig uit de omgeving van riooloverstorten. Deze worden als puntbron aangemerkt en vallen als zodanig buiten de reikwijdte van het Besluit bodemkwaliteit.

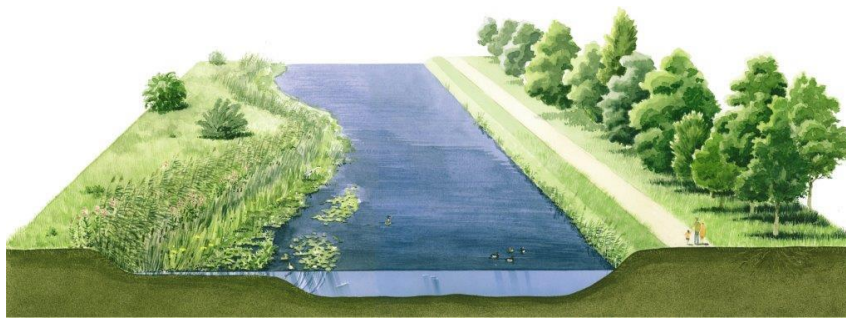
Toepassen baggerspecie

Baggerspecie kan (direct of na indroging in een tijdelijk depot) op verschillende manieren toegepast worden, bijvoorbeeld voor:

- ophoging en verbetering akkerbouwpercelen en weilanden (vanuit weilanddepot);
- ophogen van laaggelegen percelen of dempen van watergangen;
- kadeherstel, aanleg van natuurvriendelijke oevers, etc.;
- grootschalige toepassing bijvoorbeeld wierdeherstel.

De toepassing van baggerspecie (op land) dient altijd gemeld te worden. In specifieke gevallen dient tevens een Watervergunning of Wm-vergunning aangevraagd te worden. Te allen tijde dient getoetst te worden of sprake is van een nuttige en functionele toepassing volgens het Bbk (zie bijlage 1).

***Beleidslijn 13:** Wij zetten maximaal in op de mogelijkheden die het Besluit bodemkwaliteit ons biedt met betrekking tot hergebruik van grond en baggerspecie. Hiertoe richten wij onder andere tijdelijke depots in en zoeken wij (samen met onze omgevingspartners) naar geschikte toepassingen.*

Toepassing in (natuurvriendelijke) oevers en kaden

De oppervlaktewaterkwaliteit (en ecologie) wordt vooral beïnvloed tijdens aanleg en onderhoudswerkzaamheden van de natuurvriendelijke oevers en kades. Beide activiteiten (aanleg en onderhoud) zijn van tijdelijke aard, waarbij enige mate van verstoring van het oppervlaktewaterlichaam (zowel chemisch als ecologisch) ontstaat c.q. veelal onvermijdelijk is. Een beïnvloeding van het oppervlaktewaterlichaam in chemische zin, na het beëindigen van de werkzaamheden, wordt niet geaccepteerd. De beïnvloeding in ecologische zin werkt ver door tot in de volgende seizoenen.

Daar waar mogelijk wordt tijdens de werkzaamheden rekening gehouden met de beïnvloeding van de ecologie. Door bijvoorbeeld het tijdelijk verplaatsen van dieren en planten en het weer terugzetten na uitvoering van de werkzaamheden. In de projectplannen / bestekken van het waterschap kan worden volstaan met een summiere invulling van de zorgplicht door bij de aanleg van natuurlijke oevers en kaden op te nemen dat:

- materiaal zo weinig mogelijk leem of ander fijn en slecht bezinkbaar materiaal bevat;
- bij voorkeur droog materiaal wordt gebruikt;
- geen zichtbare vertroebeling van het water bij de te realiseren oever / kade op een afstand van 50 meter ontstaat. Met andere woorden: indien als gevolg van de activiteit op een afstand van 50 meter van deze activiteit geen zichtbare verontreiniging ontstaat, wordt in beginsel voldaan aan de zorgplicht als bedoeld in het Besluit bodemkwaliteit.

***Beleidslijn 14:** Bij de aanleg van natuurvriendelijk oevers wordt na het beëindigen van de werkzaamheden een verslechtering van het oppervlaktewaterkwaliteit niet geaccepteerd. Daar waar mogelijk wordt tijdens werkzaamheden rekening gehouden met de beïnvloeding van de ecologie en invulling gegeven aan de zorgplicht.*

Grootschalige toepassingen

Ook kan gedroogde baggerspecie toegepast worden in grootschalige toepassingen. Bij grootschalige toepassingen kan worden gedacht aan bijvoorbeeld dijken, geluidswallen en (spoor)wegen, waarvoor geldt dat het toepassingsvolume minimaal 5.000 m³ en de toepassingshoogte minimaal 0,5 meter (wegen) dan wel 2 meter bedraagt. Het bijzondere aan deze toepassing is dat, net als bij de verspreiding van baggerspecie, niet hoeft te worden getoetst aan de kwaliteit van de ontvangende bodem. Wel moet worden voldaan aan de kwaliteitseisen en randvoorwaarden die het Besluit voor deze toepassingen stelt.

De normstelling voor grond en baggerspecie is gericht op de emissie van stoffen uit de grootschalige toepassing. Hiervoor zijn Emissiewaarden opgesteld die een maat zijn voor de maximaal toelaatbare emissie. Naast deze Maximale Emissiewaarden voor de uitloging zijn er voor metalen Emissietoetswaarden vastgesteld in de vorm van bodemconcentraties (mg/kg d.s.).

Verondiepen diepe plassen

Een bijzondere vorm van een grootschalige toepassing is het verondiepen van diepe plassen. Met de inwerkingtreding van het Bbk in 2008 is het mogelijk om onder voorwaarden (diepe) plassen te verondiepen met licht tot matig verontreinigde grond en baggerspecie. Net als bij de andere toepassingen moet het om een nuttige en functionele toepassing gaan. Voor een dergelijke toepassing is geen Waterwet- of Wet milieubeheervergunning nodig maar kan, net als bij bovenstaande toepassingen, worden volstaan met een Bbk-melding.

Naast de voorschriften uit het Bbk spelen bij de herinrichting altijd andere belangen en aspecten, zoals de ruimtelijke inpassing. De provincie Groningen heeft de bescherming van plassen, die vanwege waterkwaliteit, natuur of landschap bijzonder zijn, gereguleerd via haar Omgevingsverordening. De aanleiding voor het opnemen van een artikel over (diepe) waterplassen in de Verordening is een wijziging van het Besluit bodemkwaliteit. Daarmee werd het mogelijk gemaakt om met slechts een melding onder algemene regels, dus zonder vergunning, licht verontreinigde grond en bagger toe te passen om een plas te verondiepen.

Regulering van het bestemmingsplan via de Omgevingsverordening

Artikel 2.59.1 Diepe plassen en meren

Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op de op kaart 7 aangegeven 'diepe plassen en meren' bevat een verbod op het dempen en op het geheel en gedeeltelijk verondiepen van de plassen en meren, als dat niet gebeurt ten behoeve van het afwerken van diepe plassen en meren en van aanpassingen aan oevers.

Artikel 2.59.2 Rechtstreeks werkende regel

Tot het tijdstip waarop het bestemmingsplan in overeenstemming is gebracht met artikel 2.59.1, ofwel bij het ontbreken van een bestemmingsplan, is het verboden om de op kaart 7 aangegeven diepe waterplassen en meren te dempen of geheel of gedeeltelijk te verondiepen. Werkzaamheden die samenhangen met het afwerken van diepe waterplassen en aanpassingen aan de oevers zijn uitgezonderd van dit verbod.

Zie voor kaart 7:

<https://groningen.tercera-ro.nl/MapView/Default.aspx?id=NLIMRO9920POVgeconsolideerd-GV01>

Voor het verondiepen van diepe plassen geldt de ministeriele circulaire 'Herinrichting diepe plassen'. In deze circulaire is de handreiking 'Herinrichten van diepe plassen' verankerd die als leidraad dient voor het doorlopen van een zorgvuldig proces voor het herinrichten van diepe plassen. Indien er voornemens zijn om een plas te verondiepen is het belangrijk dat vroegtijdig overleg plaatsvindt tussen initiatiefnemer, betrokken overheden en andere belanghebbenden. Indien voldoende draagvlak voor

het initiatief aanwezig is, dient vervolgens in de voorbereiding een inrichtingsplan te worden opgesteld.

Het inrichtingsplan vormt een verplicht onderdeel van de Bbk-melding die voor de start van de uitvoering verricht moet worden. Het hoofddoel van dit plan is een goede onderbouwing te geven hoe het initiatief bijdraagt aan de gewenste ontwikkeling voor de diepe plas en hoe voldaan kan worden aan de randvoorwaarden uit het Bbk, de handreiking en de circulaire.

Plas Trimunt (foto: waterschap Noorderzijlvest)

In het beheergebied van waterschap Noorderzijlvest is één plas die wordt verondiept: Plas Trimunt.

In de periode 1980-2000 is de plas ontstaan als gevolg van zandwinning ten behoeve van de aanleg van de A7. In 2005 heeft Grondbank GMG in overleg met direct betrokkenen: Provincie Groningen, Gemeente Marum, Staatsbosbeheer en het Waterschap Noorderzijlvest, een plan opgesteld om de diepe plas te verondiepen. Alhoewel de waterkwaliteit van de plas goed is, is door de diepte van de plas weinig flora en fauna aanwezig. In het project wordt licht verontreinigde grond (tot en met klasse 'industrie') en bagger (tot en met 'klasse A') toegepast om de plas te verondiepen en de oevers flauwer te laten aflopen. Het uiteindelijke doel is een ecologisch hoogwaardige plas die aansluit bij de Ecologische Hoofdstructuur ter plaatse.

4.5.4 Omgaan met sterk verontreinigde baggerspecie

Indien de milieuhygiënische kwaliteit van de baggerspecie volgens het Besluit bodemkwaliteit de bovengrens van klasse B overschrijdt, is er sprake van sterk of ernstig verontreinigde baggerspecie. Bij ernstige verontreinigde baggerspecie streven wij op de eerste plaats naar bewerking en/of verwerking van de specie. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld landfarming, fractiescheiding of immobilisatie.

Met ingang van 1 april 2014 is de afvalstoffenbelasting geherintroduceerd. Voor baggerspecie geldt een generieke vrijstelling van de afvalstoffenbelasting (Wet belastingen op milieugrondslag, Wbm art. 29). Om voor deze vrijstelling in aanmerking te komen dient men in bepaalde gevallen over een verklaring te beschikken waaruit blijkt dat er sprake is van baggerspecie. Deze baggerspecieverklaring kan

aangevraagd worden als baggerspecie ter verwijdering wordt aangeboden aan een stortplaats, waar volgens de Omgevingsvergunning voor die stortplaats ook andere afvalstoffen mogen worden gestort. Met de verklaring is de te storten partij baggerspecie vrijgesteld van afvalstoffenbelasting.

De Minimum Verwerking Standaard voor baggerspecie (MVS) voor baggerspecie houdt in dat baggerspecie met een zandgehalte hoger dan of gelijk aan 60% in beginsel verwerkt dient te worden en derhalve niet mag worden gestort. Stort van baggerspecie met een zandgehalte hoger dan of gelijk aan 60% is alleen toegestaan als aangetoond is dat bij gebruik van een eenvoudige zandscheidingstechniek geen product kan of mag worden afgescheiden dat onder de criteria van het Besluit bodemkwaliteit kan worden toegepast. De Wet milieubeheer (Wm) en de Waterwet zijn de wettelijke kaders voor het storten van baggerspecie.

Beleidslijn 15: Bij saneringsspecie streeft het waterschap op de eerste plaats naar bewerking en/of verwerking van de specie in de vorm van bijvoorbeeld fractiescheiding of immobilisatie. En bij de keuze tussen storten dan wel verwerken van baggerspecie, anders dan saneringsspecie, neemt het waterschap de Minimum Verwerking Standaard (MVS) als ondergrens in acht.

4.5.5 Ziekteverwekkers

Riooloverstorten

Voor baggerspecie ter plaatse en in de directe nabijheid van riooloverstorten volgen wij het advies van de Unie van Waterschappen. De overstorten van (gemengde) rioolstelsels op watergangen kunnen namelijk problemen geven voor de diergezondheid als baggerspecie direct op de kant wordt verspreid. Voor de specie tot 250 meter aan weerszijden van het overstort is het beleid van het waterschap, dat ongeacht de milieuhygiënische kwaliteit er geen ontvangtplicht geldt.

Dit betekent overigens niet dat daarmee de overstortbagger niet herbruikbaar is en altijd dient te worden afgevoerd. Uit onderzoek van TNO en Instituut voor Dierhouderij en Diergezondheid blijkt dat er risico's zijn indien op het betreffende perceel beweiding van dieren plaatsvindt binnen 6 maanden nadat de overstortbaggerspecie op het perceel is verspreid. Maar ook dat door het slib afkomstig van nabij de overstort gedurende langere tijd (zekerheidshalve zou daarvoor een termijn van 2 a 3 jaar kunnen worden aangehouden) op een perceel in te drogen, deze risico's tot een uiterste zijn te beperken.

Door vervolgens als extra veiligheidsmaatregel de bagger, die potentieel met ziektekiemen besmet is, bijvoorbeeld af te dekken met een laag teelaarde (van minimaal 0,5 meter) zijn er voor vee dan wel gewas géén contactmogelijkheden met ziektekiemen. Andere opties zijn om deze bagger te verwerken in kades, op industrielocaties, in wegbermen of onder wegen. De wijze waarop de bagger wordt toegepast dient via het meldpunt bodemkwaliteit te worden gemeld en wordt door de gemeente (in dit geval het bevoegde gezag in het kader van het Besluit bodemkwaliteit) beoordeeld. De gemeente zal naast de milieuhygiënische beoordeling van de toepassing van de ingedroogde bagger rekening houden met de mogelijke risico's van ziektekiemen.

Lozingen vanuit riooloverstorten vallen na het tijdstip van inwerkingtreding van de Omgevingswet niet langer onder een algemeen lozingsverbod. Op deze lozingen is op dat moment geen Rijksregelgeving meer van toepassing. Dit brengt met zich mee dat het waterschap hiervoor - voor zover het mogelijk en noodzakelijk is deze milieubelastende activiteit effectief te reguleren - op decentraal niveau maatwerkvoorschriften dient te op te nemen in de waterschapsverordening.

***Beleidslijn 16:** Voor de specie tot 250 meter aan weerszijden van een overstort hanteren wij, ongeacht de milieuhygiënische kwaliteit, geen ontvangstplicht.*

***Beleidslijn 17:** Slib afkomstig van nabij een overstort wordt gedurende langere tijd (2 a 3 jaar) op een perceel ingedroogd om risico's als gevolg van ziektekiemen tot een uiterste te beperken.*

Als extra veiligheidsmaatregel wordt er voor gezorgd dat er voor vee en gewas géén contactmogelijkheden zijn met bagger, die potentieel met ziektekiemen besmet is. Dit kan door bijvoorbeeld de bagger af te dekken met een laag teelaarde, te verwerken in kades, op industrielocaties, in wegbermen of onder wegen.

Verder volgen wij ook het advies van de Unie van Waterschappen voor wat betreft de kostenverdeling voor het baggeren nabij overstorten. Hoewel de bagger nabij de overstorten ten gevolge van overstort vanuit het gemeentelijk riool veelal is verontreinigd, geldt ook hier dat het waterschap als waterbeheerder een onderhoudsplicht heeft. Daarom adviseert de Unie om in dit geval de kosten voor het onderzoek, afvoeren en/of het eventueel verwerken van deze specie tussen het waterschap en gemeente gelijkmatig te verdelen (op 50-50% basis).

Ook kan sprake zijn van een calamiteuze overstort. Dit kan bijvoorbeeld optreden bij werkzaamheden aan het riool of bij een te klein gedimensioneerd riool waardoor overstort vaker dan 5 keer per jaar plaatsvindt. Indien het waterschap hierbij handhavend optreedt en het noodzakelijk blijkt te zijn dat op korte termijn gebaggerd moet worden, zijn alle te maken kosten voor de gemeente.

***Beleidslijn 18:** Wij zetten maximaal in op de mogelijkheden die het Besluit bodemkwaliteit ons biedt met betrekking tot het hergebruik van overstortbagger. Hiertoe zoeken wij samen met de gemeenten naar geschikte toepassingen om de verwerkingskosten van overstortbagger zoveel mogelijk te beperken. Normaliter wordt de overstortbagger pas verwijderd als de watergang volgens de baggercyclus aan onderhoud toe is.*

De meerkosten voor het onderzoek, afvoeren en/of het eventueel verwerken van deze specie worden tussen het waterschap en gemeente op 50-50% basis verdeeld.

De gemeente is als beheerder verantwoordelijk voor de riooloverstorten. In het geval dat het waterschap handhavend optreedt naar aanleiding van een calamiteuze overstort en het noodzakelijk is om op korte termijn te baggeren zijn alle te maken kosten voor de gemeente.

We verstaan onder een calamiteuze overstort bijvoorbeeld het optreden van overstort door werkzaamheden aan het riool of overstort vaker dan 5 keer per jaar ten gevolge van een te klein gedimensioneerd riool.

Baggeren nabij percelen met bruinrot

In gebieden met bruinrot is de aanpak enigszins vergelijkbaar met die van overstortbaggeren: indrogen en contactmogelijkheden vermijden. De overlevingsduur van de bruinrotbacterie in bagger is circa één maand, maar houd er rekening mee dat de bruinrotbacterie langer kan overleven in de aanwezige bitterzoetplanten in de bagger. Het besmettingsrisico is te beperken door de bagger dun uit te spreiden en hierop een jaar geen waardplanten (dit is gewas waarop de bruinrotbacterie leeft, zoals aardappel en raketblad) te telen.

Vrucht van de bitterzoetplant (foto: Wikipedia)

De werkwijze is dat de volgende voorkeursvolgorde wordt gehanteerd:

1. Baggeren buiten de aardappelteeltperiode;
2. Baggerspecie op een smalle rand van het perceel deponeren, waarbij de grondeigenaar de betreffende strook uit productie neemt;
3. Eénzijdig baggeren indien aan een zijde geen aardappelteelt plaatsvindt;
4. Baggerspecie dun verspreiden zodat het sneller indroogt en de bruinrotbacterie minder lang overleeft;

Voor meer informatie over bruinrot: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/plantenziekten-en-plagen/inhoud/bruinrot/beregeningsverboden-consumptie-en-zetmeelaardappelen-en-tomaten>

In andere dan genoemde gevallen dat gewasschade kan ontstaan, wordt waar mogelijk via maatwerk gekeken naar de mogelijkheden. Hierbij wordt opgemerkt dat de ontvangstplicht blijft bestaan. Eventuele meerkosten voor het baggeren en/of verwerken zijn dan ook voor de ontvangstplichtige.

***Beleidslijn 19:** Voor het baggeren in gebieden waar bruinrot voorkomt, hanteren wij een aangepaste werkwijze. Daarbij wordt de volgende voorkeursvolgorde aangehouden:*

1. *Baggeren buiten de aardappelteeltperiode;*
2. *Baggerspecie op een smalle rand van het perceel deponeren, waarbij de grondeigenaar de betreffende strook uit productie neemt;*
3. *Eénzijdig baggeren indien aan een zijde geen aardappelteelt plaatsvindt;*
4. *Baggerspecie dun verspreiden zodat het sneller indroogt en de bruinrotbacterie minder lang overleeft.*

De meerkosten die ten aanzien van het baggeren en/of verwerken van de bagger ontstaan als gevolg van de aangepaste werkwijze zijn voor de ontvangstplichtige.

4.5.6 Toepassen zoute bagger en zeezand

Binnen delen van het noordelijk deel van ons beheersgebied vinden infrastructurele werken plaats waarbij zeezand wordt toegepast. Daarnaast wordt vooral in de kustgebieden baggerspecie uit zee toegepast voor bijvoorbeeld ophoging van industrieterreinen, dijkverhogingen en dergelijke. Deze grond en baggerspecie bevat van nature zeer hoge zoutgehalten. Daarnaast kan grond en baggerspecie afkomstig zijn uit “brakke gebieden”. Ook hier is sprake van een verhoogd zoutgehalte. Grond en baggerspecie worden in dit kader als zout aangemerkt indien de toepassing leidt tot significante nadelige gevolgen voor de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewaterlichaam. Hiervan is in ieder geval sprake als het materiaal afkomstig is uit zee of brakke wateren (KRW-typing M30 en M31) of hiermee direct in verbinding staande gronden.

Er wordt tenminste aan de zorgplicht voldaan indien bij toepassing van zoute grond of baggerspecie de volgende maatregelen worden getroffen:

- aanbrengen van drainage en afvoer van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst;
- door middel van een geïsoleerd slotenstelsel afvoeren van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst;
- ontziltelen van de grond en baggerspecie voordat het wordt toegepast;
- verpompen of doorspoelen van het oppervlaktewaterlichaam met zoet water.

In kustgebied wordt veelal zoute bagger of zout zand toegepast (foto: Antea)

Indien het waterschap wordt gevraagd om advies of indien zij zelf het bevoegd gezag is (toepassing in een oppervlaktewaterlichaam) wordt van de initiatiefnemer een plan van aanpak gevraagd. In dit plan van aanpak moeten de volgende vragen beantwoord worden:

- wat zijn de te verwachten effecten van het toepassen van zoute grond en baggerspecie op de kwaliteit van het oppervlaktewaterlichaam?
- welke maatregelen worden genomen om de effecten te beperken of te voorkomen?

De effecten kunnen onder meer worden aangetoond door bijvoorbeeld literatuuronderzoek, bodemonderzoek, uitloogproeven en onderzoek van grond en baggerspecie.

***Beleidslijn 20:** Bij het toepassen van zoute bagger en zeezand geven wij met maatwerk invulling aan de zorgplicht. Dit kan bijvoorbeeld ingevuld worden met de volgende maatregelen:*

- 1. Aanbrengen van drainage en afvoer van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst;*
- 2. Door middel van een geïsoleerd slotenstelsel afvoeren van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst;*
- 3. Ontzilten van de grond en baggerspecie voordat het wordt toegepast;*
- 4. Verpompen of doorspoelen van het oppervlaktewaterlichaam met zoet water.*

4.6 Flora en fauna

Op 1 januari 2017 treedt de nieuwe Wet natuurbescherming in werking. Deze wet vervangt drie huidige wetten; de Natuurbeschermingswet 1998, de Boswet en de Flora- en Faunawet. De bescherming van gebieden, diersoorten, plantensoorten en bossen wordt straks via deze wet geregeld. Vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe wet gaan taken en bevoegdheden van het Rijk over naar de provincies. De provincie maakt dan de afwegingen voor alle vergunningen en ontheffingen. De Wet Natuurbescherming zal overigens naar verwachting in 2019 opgenomen worden in de Omgevingswet.

De Wet natuurbescherming bepaalt voor een belangrijk deel in welke periode van het jaar wij mogen baggeren en hoe wij bij ons werk om moeten gaan met planten en dieren. Bij ruimtelijke ingrepen, zoals baggerwerk, moet er een zorgvuldige toetsing plaatsvinden ten aanzien van de gevolgen voor beschermde soorten planten en dieren. Hiertoe dient voorafgaand aan een werk een inventarisatie te worden gemaakt van de aanwezige plant- en diersoorten. De wet gaat uit van het 'nee, tenzij' beginsel. Beschermen staat voorop, ingrijpen is een uitzondering. In de praktijk betekent dit dat bepaalde handelingen ten aanzien van dieren en planten slechts onder strikte voorwaarden mogelijk zijn. Voor bepaalde beschermende soorten dient een ontheffing te worden aangevraagd bij de Provincie. Voor andere soorten geldt een algemeen voorzorgprincipe.

Er geldt voor werken in de natuur een zorgplicht. De zorgplicht houdt in dat bewust en met voldoende zorg om moet worden gegaan met de in het wild levende dieren en planten, en met hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht geldt altijd, ook al is er een ontheffing of vrijstelling verkregen. Zelfs als het geen beschermde soorten betreft geldt de zorgplicht.

Om te voorkomen dat voor alle (bagger)werkzaamheden een vergunning aangevraagd moet worden, heeft de Unie van Waterschappen in overleg met STOWA een gedragscode voor de waterschappen ontwikkeld. Deze gedragscode is op 10 juli 2006 goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Op 6 februari 2012 is een enigszins herziene versie goedgekeurd door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie (zie bijlage 5). De huidige goedkeuring loopt tot 7 februari 2017.

Tijdens de looptijd van het Waterbodembeleidsplan zal eerst gewerkt worden volgens de huidige Gedragscode. Wanneer de nieuwe Gedragscode definitief is goedgekeurd,

zal deze versie de vorige versie vervangen. Nieuwe activiteiten dienen dan te worden uitgevoerd volgens de nieuwe Gedragscode.

Hoe gaan wij om met de flora-en fauna?

In de Gedragscode is aangegeven welke werkperioden de voorkeur genieten en welke perioden vermeden moeten worden. In bijlage 5a is beschreven wat de gedragscode inhoudt voor baggerwerk, herprofilering en herstelwerkzaamheden aan oevers. Ook hebben we een veldgids (geactualiseerd in 2016) gemaakt met daarin werkprotocollen voor het baggeren en de aanleg van natuurvriendelijke oevers (zie bijlage 5b). Verder is daarin beschreven welke beschermde plant- en diersoorten in ons beheergebied voorkomen en welk voorkeursbeheer geldt voor deze soorten.

***Beleidslijn 21:** Het bestuur van waterschap Noorderzijlvest heeft zich geconformeerd aan de gedragscode Flora- en Faunawet voor waterschappen. In de voorbereiding van een baggerwerk betrekken wij een ecooloog om de gedragscode zo goed mogelijk in te vullen. In overleg met de ecooloog wordt bepaald welke specifieke eisen voor een gebied gelden en of aanvullend ecologisch onderzoek noodzakelijk is.*

Nast overleg met ecooloog en vervolgonderzoek moeten ook vooraf eventuele mitigerende maatregelen worden afgestemd en vastgelegd. Het gaat niet alleen om de toetsing vooraf maar ook om handelen tijdens de uitvoering. Dit alles moet bovendien worden vastgelegd.

4.7 Schade en vergoedingen bij baggeren

Door het baggeren en/of het op de kant zetten van baggerspecie kan schade ontstaan aan de oevers en/of beschoeiingen. Voorafgaande aan het baggeren van grotere wateren waarbij minimaal 30 cm bagger wordt verwijderd, inventariseren wij de toestand van de oever en de beschoeiingen. De oevereigenaren worden minimaal 3 maanden voor uitvoering van de baggerwerkzaamheden geïnformeerd over de resultaten van deze inventarisatie. Tevens wordt dan afgesproken hoe omgegaan wordt met eventuele schade (bijv. verzakking). Er kan besloten worden om niet geheel tot de kant te baggeren om schade aan beschoeiingen en kaden te voorkomen.

De oevereigenaren (meestal agrariërs) hebben een ontvangstplicht voor een evenredige hoeveelheid baggerspecie welke tijdens het regulier onderhoud vrijkomt. Zij krijgen een vergoeding op basis van het aantal m³ ingedroogde baggerspecie dat zij op hun land ontvangen hebben.

Wanneer het waterschap besluit de bagger zelf niet te verspreiden, maar dat de aanliggende eigenaar het zelf moet doen, wordt er ook een vergoeding betaald. Deze vergoeding is gebaseerd op de kosten die het waterschap zou maken voor het verspreiden van de bagger.

Daarnaast hanteren wij een schaderegeling voor geleden gewasschade. Er vindt alleen schadevergoeding plaats als een strook grond niet gebruikt kan worden of doordat gewasopbrengst aantoonbaar minder is. Deze schadevergoeding is conform de schadevergoeding die de Land- en Tuinbouworganisatie (LTO Nederland) heeft afgesproken met de Gasunie. Dit geldt ook voor vergoedingen voor niet geteelde

gewassen op stroken grond waar baggerspecie zal worden verspreid, waaronder de situatie dat baggerspecie wordt gedeponeerd buiten de door het waterschap vooraf aangezegde vrij te houden grondstroken. Eventuele perceelschade of structuurschade wordt na beoordeling getaxeerd en vergoed.

***Beleidslijn 22:** Het waterschap informeert oevereigenaren minimaal 3 maanden voor uitvoering van de baggerwerkzaamheden. De oevereigenaren (meestal agrariërs) hebben een ontvangstplicht en krijgen een vergoeding op basis van het aantal m³ ingedroogde baggerspecie dat zij op hun land ontvangen. Daarnaast hanteren wij een schaderegeling voor geleden gewasschade.*

Voor overige schade, zoals bijvoorbeeld het mislopen van betalingsrechten door de ontvangst van bagger op het aangrenzende perceel, zal per geval moet worden berekend en afgewogen of de bagger op de kant wordt verwerkt of elders wordt toepast.

5 Samenwerking, communicatie, informatie, innovatie en duurzaamheid

5.1 Samenwerking

Voor een duurzaam en (kosten)efficiënt water(bodem)beheer is een goede interne en externe samenwerking met onze omgevingspartners, zoals terreinbeherende instanties, onmisbaar. Samenwerken doen wij zowel op beleids- als uitvoeringsniveau. De uitvoering van baggerwerkzaamheden stemmen we af op ons maaibeleid.

Wij betrekken de omgevingspartners in ons beheergebied bij initiatieven om de leefomgeving aan te willen passen vanuit onze rol als uitvoerder en bevoegd gezag voor het waterbodembeheer in de regionale wateren. Wij zoeken actief mee om knelpunten op te lossen die elke afzonderlijke organisatie tegenkomt om zo gezamenlijk tot een kostenbewuste en duurzame oplossing te komen.

Wij zoeken op een praktische manier naar win-winsituaties. Dit doen wij bijvoorbeeld door te kijken naar combinatiemogelijkheden van werken binnen zowel onze eigen organisatie als daarbuiten. Indien combinaties (planningstechnisch) haalbaar zijn, geven wij hier de voorkeur aan.

***Beleidslijn 23:** Bij de voorbereiding van een baggerproject houdt het waterschap rekening met andere ruimtelijke ingrepen, plannen en ontwikkelingen in het gebied. Voor zover mogelijk en nuttig streeft het waterschap naar afstemming en samenwerking, intern en extern.*

Een voorbeeld van beleidsmatige samenwerking is het regionaal (ambtelijk) bodemoverleg met de Provincie Groningen, Waterschap Hunze en Aa's en de Groninger gemeenten op het gebied van het Besluit bodemkwaliteit. Dit doen wij bijvoorbeeld via het ILB-proces (Impuls Lokaal Bodembeheer) en de ontwikkeling van bodem- en waterbodemkwaliteitskaarten.

Wij werken omgevingsgericht. Waar gewenst en mogelijk adviseren wij onze omgevingspartners over oplossingsrichtingen en verstrekken wij hen informatie. Dit doen wij zonder onze rol als bevoegd gezag uit het oog te verliezen. In deze rol stellen wij voorschriften en kaders voor het regionale waterbodembeheer.

5.2 Communicatie

Samenwerking heeft alles met communicatie te maken. Net als samenwerking is interne- en externe communicatie een essentieel onderdeel van ons werk, zowel in de rol als uitvoerder van werken, als in de rol van bevoegd gezag.

Op beleidsniveau geven wij hier invulling aan via onder andere het organiseren van en/of deelname aan interne en externe werkgroepen en overlegstructuren. Onder samenwerking werden hiervan al voorbeelden genoemd.

Vanuit onze rol als bevoegd gezag (voor het algehele waterbodembeheer) is het belangrijk dat wij tijdig en zorgvuldig communiceren richting onze 'klanten'. Dit is mede van belang in verband met wettelijk geldende proceduretijden bij bijvoorbeeld het afgeven van vergunningen en het afhandelen van meldingen. Vooroverleg met een klant bij bijvoorbeeld initiatieven in de waterbodem is een middel dat bijdraagt aan een zorgvuldig en transparant proces.

Om onze werken, zoals baggerwerk en inrichting van depots, succesvol te laten verlopen is communicatie met de omgeving één van de belangrijkste factoren. Het gaat hierbij om zowel de maatschappelijke omgeving (oevereigenaren, omwonenden, bedrijven en maatschappelijke organisaties) als de bestuurlijke omgeving (bestuurders van gemeenten, het waterschap en provincies).

Door de omgeving concrete en transparante informatie te geven over een uit te voeren werk kan wantrouwen, angst of onzekerheid bij de omgeving voorkomen dan wel aanzienlijk verminderd worden. Het benadrukken van de positieve kanten van ons (bagger)werk helpt hierbij:

- betere waterkwaliteit (minder stinkende sloten, geen vissterfte);
- betere recreatiemogelijkheden (vissen, zwemmen etc.);
- betere wateraanvoer en –afvoer.

In het kader van een zorgvuldig communicatieproces stemmen wij onze boodschap goed af op de doelgroep. Hiertoe gaan we na welke doelgroepen vanuit de maatschappelijke en bestuurlijke omgeving geïnformeerd moeten worden. Ook de belangen van deze doelgroep met betrekking tot het (bagger)werk, zoals flora en fauna, overlast en financiële consequenties, zijn hierbij belangrijk.

Wij maken gebruik van verschillende communicatiemiddelen. Het middel is afhankelijk van factoren als het soort en de impact van het werk en de doelgroep. Zo kunnen wij informatiefolders verstrekken, informatie via regionale en lokale kranten verspreiden, werken (en beleid) publiceren via onze websites en voorlichtingbijeenkomsten houden.

Voor het borgen van een zorgvuldig communicatieproces hebben wij de beschikking over een eigen communicatieafdeling.

5.3 Informatie

Door de komst van de Omgevingswet in 2019 zal er een verregaande digitalisering worden ingezet. Dit geldt ook voor het ontsluiten van informatie. Onder de Omgevingswet wordt er nog meer waarde gehecht aan een actieve houding in de informatievoorziening. Voor de uitvoering van de Omgevingswet is het belangrijk dat de juiste informatie over een bepaald gebied met één klik op de kaart beschikbaar is voor de gebruiker. Daarom wordt tot 2024 gewerkt aan het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

Het DSO wordt verdeeld in:

- Eén loket met gebruikerstoepassingen die op een gestandaardiseerde manier informatie aanbieden die initiatiefnemers, belanghebbenden en bevoegde gezagen, in de praktijk nodig hebben om zich te informeren en/of te oriënteren.

- Een centrale informatie-infrastructuur, waarvoor heldere afspraken en digitale standaarden gelden, om overzicht en inzicht te kunnen bieden.
- Informatiehuizen die op de informatie-infrastructuur aangesloten zijn en die vanuit verschillende beleidsvelden (zoals water, bodem, lucht, geluid, etc.) op een gestandaardiseerde manier informatie ontsluiten.

De informatie inzake de waterbodem en het beleidsplan zal dan ontsloten worden via een zogenaamde Informatiehuis.

Ontsluiting informatie

De beschikbare informatie moet dus goed ontsloten worden om het effectief en efficiënt te kunnen gebruiken. Deze ontsluiting vindt intern, maar ook extern (naar derden) plaats. Ontsluiting van informatie voor derden heeft onder andere betrekking op het ontsluiten van de planning van onze baggerwerken en waterbodemkwaliteitsgegevens.

Het extern ontsluiten van informatie is belangrijk, omdat wij bevoegd gezag zijn voor de waterbodem, maar ook omdat wij dienstverlenend willen zijn voor onze omgeving. Van ons wordt verwacht dat wij bij interne en externe vragen over de gewenste waterbodeminformatie beschikken én die informatie ook adequaat en eenduidig ontsluiten. Relevante informatie, zoals bijvoorbeeld waterbodemkwaliteitsgegevens over watergangen, wordt via de website van het waterschap beschikbaar gesteld: <https://geo.noorderzijlvest.nl/geoweb50HTML5/?viewer=bodem>

Op de geowebsite van het Waterschap wordt doorgelinkt naar bodemloket, waarop bodeminformatie van gemeenten en provincies beschikbaar is: www.bodemloket.nl/kaart

***Beleidslijn 24:** Het extern ontsluiten van informatie is belangrijk, omdat wij bevoegd gezag zijn voor de waterbodem, maar ook omdat wij dienstverlenend willen zijn voor onze omgeving. Relevante informatie, zoals bijvoorbeeld waterbodemkwaliteitsgegevens over watergangen, wordt via de website van het waterschap beschikbaar gesteld.*

5.4 Innovatie

Wij streven er naar onze taken zo duurzaam en kostenbewust mogelijk uit te voeren. Wij zijn daarom doorlopend op zoek naar nieuwe manieren om waterbeheer kwalitatief beter, goedkoper en duurzamer te maken. Innovatie speelt in het waterbodembeheer een belangrijke rol. Hieronder noemen wij twee voorbeelden van innovaties:

Intelligente Peilstok

Het baggervolume is een belangrijke kostenbepalende factor van baggerwerken. Voor een soepel lopend project is het essentieel dat de opdrachtgever (het waterschap) en de uitvoerende aannemer van het baggerwerk het eens zijn over de gebaggerde hoeveelheden (het baggervolume).

Het handmatig uitvoeren van peilingen met de traditionele peilstok heeft zijn beperkingen. Het meetresultaat is namelijk afhankelijk van de kracht en snelheid waarmee de peilstok de sliblaag wordt ingedrukt. De detectie van de toplaag (slib) en de vaste bodem is afhankelijk van de interpretatie van de uitvoerder. Omdat het

inmeten van een watergang met een traditionele peilstok op gevoel gebeurt, is sprake van subjectiviteit en kan snel discussie ontstaan over het resultaat.

*Zo objectief mogelijk slibdikten meten voorkomt discussie ...
(figuur: waterschap Rivierenland)*

In verband hiermee werken wij mee aan de ontwikkeling van de intelligente peilstok (iCone). Met deze innovatie willen wij een instrument ontwikkelen waarmee zo objectief mogelijk slibdikten gemeten kunnen worden.

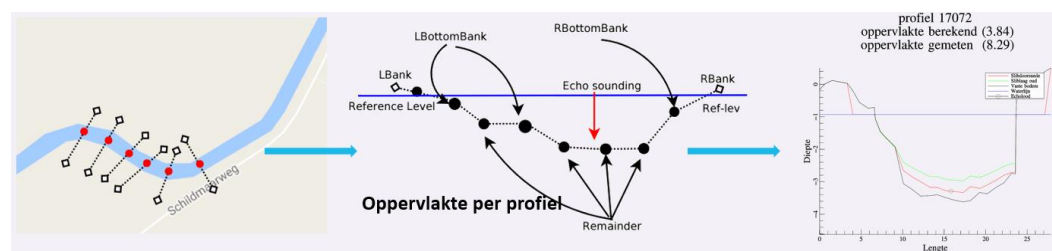
Gebruik intelligente peilstok (iCone) (foto: waterschap Noorderzijlvest)

Meer informatie hierover is te vinden op onze website:
www.noorderzijlvest.nl/ons-werk/projecten/innovatieve/intelligente/

Berekenen baggervolumes op basis van singlebeam metingen

Daarnaast zetten we, om onze werkvoorraad voor wat betreft het baggeren zo nauwkeurig mogelijk in te kunnen schatten, in op de singlebeam. Eens per 5 jaar varen we door ons gebied en meten we met dit instrument onze hoofdwatergangen (ca. 350 km) in. De singlebeam kan met behulp van uitgezonden golven de waterdiepte en de bovenkant van de sliblaag waarnemen. Door de meetresultaten van de singlebeam te combineren met beschikbare (oude) dwarsprofielen van de watergang kunnen we met een rekentool indicatieve slibvolumes bepalen. Deze data wordt gebruikt voor de meerjarenplanning van het projectmatig baggeren.

Berekening indicatieve slibvolumes (figuur: Horus)

5.5 Duurzaamheid

Het waterschap heeft beleid ten aanzien van duurzaamheid opgesteld. Bij de voorbereiding en uitvoering van ons waterbodembeheer hanteren wij de doelstellingen die verwoord staan in het duurzaamheidsbeleid. Hier geven wij praktisch invulling aan door onder andere:

- In ons inkoopbeleid de doelstellingen voor duurzaamheid mee te wegen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het toepassen van de CO₂-prestatieladder.
- Het toepassen van de methodiek van duurzaam grond-, wegen- en waterbouw in de voorbereiding van projecten ten aanzien van waterbodembeheer.
- Zoveel mogelijk te streven naar combinatiemogelijkheden van werkzaamheden. Hierbij benutten wij zowel interne als externe mogelijkheden.
- Bij baggerwerken te streven naar gesloten grondbalansen, minimaal grondverzet en transport en het gebruik van milieuvriendelijke technieken en materieel.
- Optimaal gebruik te maken van de mogelijkheden die de wet- en regelgeving ons biedt. Hierbij valt te denken aan de kansen van het Besluit bodemkwaliteit op het gebied van het verwerken van grond en baggerspecie in functionele en nuttige toepassingen.

Bronnen

1. Grontmij, Baggerbeleidsplan Noorderzijlvest 2003-2013, maart 2003
2. Havekes H.J.M. en de Putter de P.J., Wegwijzer Waterwet, een praktische handleiding voor iedereen die met de Waterwet te maken krijgt, 2010
3. Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, Grootonderhoudsplan Baggeren 2015 tot 2020
4. Hoogheemraadschap Rijnland, Baggernota 2010 "Scheppen"
5. ID-TNO Diervoeding, TNO-MEP, ID-Lelystad, artikel tijdschrift H₂O, Risico van verspreiding van pathogene organismen uit de omgeving van een riooloverstort via baggerspecie
6. Ministerie van Justitie, Invoeringswet Waterwet, 20 november 2009 (Staatsblad 2009 490)
7. Ministeries van Justitie, V&W en VROM, Waterbesluit, 30 november 2009 (Staatsblad 2009 548)
8. Ministeries van V&W en VROM, Waterregeling, 7 december 2009 (Staatscourant 2009 nr. 19353)
9. Ministerie van VROM, Besluit van 22 november 2007, houdende regels inzake de kwaliteit van de bodem (Besluit bodemkwaliteit)
10. Ministerie van VROM, Regeling van 13 december 2007, houdende regels voor de uitvoering van de kwaliteit van de bodem (Regeling bodemkwaliteit). Inclusief aanvullingen tot en met december 2010
11. Outline Consultancy, Regionale Nota bodembeheer provincie Groningen, versie 1, 20 juni 2013
12. Provincie Groningen, Provinciale omgevingsordening, 2009
13. Provincie Drenthe, Provinciale omgevingsverordening, 2009
14. Provincie Noord Brabant i.s.m. waterschappen, Overdracht waterbodembeheer van Provincie naar waterschappen, definitief 1.0, 11 mei 2009
15. Regionaal Bestuursakkoord waterbodems stroomgebieden Rijn Noord (deel Groningen en Noord-oost Drenthe) en Neder-Eems, Resultaten ondertekening intentieverklaring en inventarisatie baggeropgave, definitief eindconcept, 19 augustus 2009
16. Rijkswaterstaat, Handreiking werkplan Besluit lozen buiten inrichtingen (bijlage 1), 2011
17. Rijkswaterstaat, Werken met de Waterwet, Juridische Leidraad voor Rijkswaterstaat, december 2009
18. Senter Novem, Bodem+, Handreiking Besluit bodemkwaliteit
19. SIKB, Informatieblad Waterbodems en de Waterwet, Wat verandert er bij werken en kwaliteitsborging, versie 31 mei 2010
20. Unie van Waterschappen, Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen, goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op 10 juli 2006
21. Unie van Waterschappen, Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen, goedgekeurd door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie op 6 februari 2012
22. Unie van waterschappen, Uitvoeringstoets Handreiking beoordeling waterbodems onder de Waterwet, versie 1, 9 juli 2010
23. VROM, Ontwerpbesluit van 28 augustus 2009, houdende algemene regels voor lozen anders dan vanuit een inrichting (Besluit lozen buiten inrichtingen)
24. Waterschap Hollandse Delta, Beheerplan Baggerwerken 2015-2029
25. Waterschap Hollandse Delta, Meerjarenbaggerplan 2012-2018 (statisch deel-beleidsmatige uitgangspunten)
26. Waterschap Noorderzijlvest, Waterbeheerprogramma 2016-2021

27. Waterschap Hunze en Aa's, Waterbeheerprogramma 2016-2021
28. Waterschap Hunze en Aa's, Notitie projectplan (hoofdstuk 5 Waterwet), februari 2010
29. Waterschap Hunze en Aa's, overzicht Wbb (water)bodemsaneringslocaties, 26 mei 2008
30. Waterschap Hunze en Aa's, Stromend (afval)water, Beleidsnota Vergunningverlening en Handhaving, januari 2010
31. Waterschap Hunze en Aa's, Bestemmingen gezocht voor probleemspecie; Integraal baggerbeleidsplan Hunze en Aa's 2005-2010, 2004
32. Waterschap Noorderzijlvest, memo aan dagelijks bestuur over Regionaal Bestuursakkoord waterbodems en realiseren baggeropgave, 12 november 2008
33. Waterschap Hunze en Aa's en Noorderzijlvest, Waterbodembeleidsplan 2011-2016
34. Waterschap Noorderzijlvest, Keur, 25 november 2009
35. Waterschap Hunze en Aa's, Keur, 4 januari 2010 2009
36. Waterschap Rivierenland, Baggerbeleidsplan/Meerjarenbaggerprogramma 2010
37. Waterdienst en Deltares, Handreiking Beoordelen Waterbodems: Methoden ter bepaling van de mate waarin het realiseren van doelen en functies van het watersysteem wordt belemmerd door verontreinigde waterbodems, november 2010
38. Werkgroep Zorgplicht noordelijke watergangen, Zorgen om de zorgplicht, invulling zorgplicht oppervlaktewater, 2 maart 2011
39. Werkgroep implementatie Besluit bodemkwaliteit, Handreiking voor het herinrichten van diepe plassen, 1 oktober 2010
40. Wetterskip Fryslân, Baggeruitvoeringsprogramma 2007-2015

Overige bronnen

www.noorderzijlvest.nl
www.helpdeskwater.nl
www.overheid.nl
www.infomil.nl
www.vrom.nl
www.waterwet.nl
www.bodemplus.nl
www.sikb.nl
www.bodemrichtlijn.nl

Begrippenlijst en afkortingen

Achtergrondwaarde (AW2000)

De achtergrondwaarden (AW) zijn landelijk geldende waarden voor een multifunctionele bodemkwaliteit en geven de bovengrens aan voor wat in de dagelijkse praktijk 'schone grond' wordt genoemd. Deze achtergrondwaarden zijn vastgesteld op basis van gehalten zoals deze voorkomen in de bodem van natuur- en landbouwgronden.

Asset Management

Asset Management staat voor het sturen op maximale kosteneffectiviteit over de levensduur van alle duurzame (bedrijfs)middelen. Dit houdt in dat er naast kosten ook rekening gehouden wordt met prestaties van de bedrijfsmiddelen en de risico's op de organisatiedoelstellingen. Door aan de voorkant goed na te denken over welke risico's al dan niet acceptabel zijn en aan welke prestatie-eisen een object moet voldoen, kunnen bewuste keuzes worden gemaakt bij zowel investeringen als onderhoudsvraagstukken. Dit helpt te sturen op de balans tussen kosten, prestaties en risico's.

Bagger (specie)

Baggerspecie is materiaal op de waterbodem dat ontstaat door een natuurlijk proces. Het is enerzijds een afbraakproduct van de organische componenten zoals bladval en anderzijds het verstuvende zand nabij de watergang.

Gemiddeld komt er jaarlijks een laag van circa 2 centimeter aan baggerspecie in de watergang bij. Het een en ander is afhankelijk van de nabijheid van bomen en de mogelijkheid van het verstuiwen van zand en leem.

Baggeren

Het verwijderen van waterbodem/bagger uit een watergang om ervoor te zorgen dat de functie(s) van de watergang behouden blijft.

Bbk

Besluit bodemkwaliteit

Blbi

Besluiten lozen buiten inrichtingen

Bodemklasse 'Wonen'

Maximale waarde voor de bodemkwaliteitsklasse behorende bij de bodemfunctie wonen.

Bodemklasse 'Industrie'

Maximale waarde voor de bodemkwaliteitsklasse behorende bij de bodemfunctie industrie.

CEMT-classes

De binnen- of rivierschepvaart is in Europa opgedeeld in CEMT-classes om de afmetingen van vaarwegen in West-Europa op elkaar af te stemmen. De klasse-indeling is bepaald door de Conférence Européenne des Ministres de Transport (vandaar de term CEMT-klasse). Per klasse zijn de maximale afmetingen van het schip vastgelegd. Hiermee wordt meteen duidelijk welke bruggen al dan niet

ondervaarbaar zijn en kanalen en rivieren al dan niet bevaarbaar zijn vanwege diepgang en manoeuvreerbaarheid. De indeling loopt van 0 t/m VII en heeft vanaf klasse V een a, b of c-aanduiding.

Eutrofiëring

Het verschijnsel dat bij hoge concentraties nutriënten in het oppervlaktewater een verstoord ecosysteem kan ontstaan, gekenmerkt door slecht doorzicht, bloei van (blauw)algen in de zomer, weinig predatoren zoals de snoek, veel witvis, een geringe diversiteit aan soorten en zuurstofarm water.

Grootschalige toepassing

Het toepassen van grote hoeveelheden grond en baggerspecie (meer dan 5000 kuub). Voorbeelden van grootschalige toepassingen zijn het toepassen van grond en baggerspecie in bouw- en wegconstructies, in terpen of in diepe plassen (zandwinputten).

Interventiewaarde (I-waarde)

De interventiewaarde (I) geeft het concentratieniveau in de grond, waterbodem of grondwater aan waarboven de functionele eigenschappen die de bodem voor mens, plant en dier heeft, in ernstige mate kunnen zijn verminderd.

Kwalibo

Kwalibo staat voor Kwaliteitsborging in het (water)bodembeheer. Het is een van de maatregelen om het (water)bodembeheer te verbeteren. Kwalibo kent drie speerpunten: kwaliteitsverbetering bij de overheid, versterking van het toezicht en de handhaving, erkenningsregeling bij bodemintermediairs zoals adviesbureaus, laboratoria, aannemers en grondbanken. Vanaf 1 oktober 2006 is de Kwalibo-regelgeving stapsgewijs van kracht geworden.

KRW

Europese Kaderrichtlijn Water.

Legger

Openbaar register van het watersysteem van het waterschap, waarin onderhoudsplicht, de minimale afmetingen en de gewenste of vereiste (onderhouds)toestand van een watergang staan aangegeven.

Lokale maximale waarde

Door het bevoegd gezag vastgesteld maximaal gehalte van een stof die baggerspecie in een bepaald gebied mag bevatten teneinde – onder het gebiedspecifieke kader van het Besluit bodemkwaliteit – in aanmerking te komen om zonder aanvullende eisen op de bodem te worden verspreid of toegepast.

Kwaliteitsbaggeren

Het verwijderen van waterbodem die dusdanige concentraties aan chemische stoffen en/of nutriënten bevat waardoor de waterkwaliteit verslechtert. Kwaliteitsbaggeren heeft als doel het verbeteren van de waterkwaliteit.

MS-PAF

Meer stoffen Potentieel Aangetaste Fractie. Het percentage aan soorten dat bij de gegeven gehalten of concentraties aan diverse stoffen in bodem en/of water onbeschermd is en dus effecten kan ondervinden.

Nautisch baggeren

Baggeren om een watergang op diepte te houden voor de scheepvaart.

Nutriënten

Voedingsstoffen waarvan bekend is dat ze essentieel zijn voor de groei van levende organismen, waaronder stikstof, zwavel, fosfor en koolstof. Indien in een watersysteem teveel nutriënten aanwezig zijn kan dit echter de waterkwaliteit negatief beïnvloeden. Nutriënten kunnen vanuit de waterbodem uitspoelen naar het oppervlaktewater en zo de waterkwaliteit verslechteren.

Onderhoudsbaggeren

Het uitvoeren van baggerwerkzaamheden om ervoor te zorgen dat de watergang weer aan de gewenste en/of vereiste afmetingen (het leggerprofiel) voldoet.

Onderhoudsdiepte

De diepte tot waarop het profiel van een water gebracht dient te worden op het moment dat de onderhoudsplichtige gaat of verplicht is te baggeren. Dat moment is in ieder geval bereikt wanneer de bagger is aangegroeid tot op of boven de zogenaamde minimale diepte. Zowel onderhoudsplicht als minimale afmetingen zijn vastgelegd in de Keur of in een legger.

PAK

Polycyclische Aromatische Koolwaterstoffen: verontreinigde organische verbindingen die bestaan uit gekoppelde aromatische ringen (benzeenringen).

PCB

Polychloorbifenyyl: verontreinigde stoffen bestaande uit een groep van giftige organische chloorverbindingen.

Porievocht

Water dat zich in de poriën van de (water)bodem bevindt.

Realisatierapport

Een rapport waarin na afloop van baggerwerkzaamheden in sterk verontreinigde waterbodem is beschreven hoe en hoeveel sterk verontreinigde waterbodem is verwijderd en wat de resultaten hiervan zijn geweest. Onder de Wet bodembescherming wordt ook wel de term 'evaluatierapport' gebruikt, maar deze term is voor waterbodems komen te vervallen sinds deze onder de Waterwet vallen.

Slib

Materiaal dat zich op de vaste bodem van de watergang bevindt. Het betreffen de kleinere, minerale delen (fractie <63 µm) en het organische stof.

STOWA

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA) is het kenniscentrum van regionale waterbeheerders in Nederland. STOWA ontwikkelt, vergaart en verspreidt kennis die nodig is om de opgaven waar waterbeheerders voor staan, goed uit te voeren.

Vaste bodem

De oorspronkelijk aanwezige bodemlaag in een watergang. Deze bevindt zich onder de sliblaag en bestaat veelal uit zand, klei en/of veen.

Waterbodem

De bodem (slib en vaste bodem) alsmede de oever van een oppervlaktewaterlichaam.

Waterbodemkwaliteit

De kwaliteit van de waterbodem, gebaseerd op de gehalten aan verontreinigde stoffen en nutriënten in de waterbodem.

Waterkwaliteit

De chemische en ecologische kwaliteit van het waterlichaam.

Wbb

Wet bodembescherming

Weilanddepot

Opslag van baggerspecie op een aan de watergang grenzend perceel voor een maximale duur van 3 jaar.

Bijlage 1

Functionele en nuttige toepassingen Besluit bodemkwaliteit (artikel 5 en 35)

Partijen grond en baggerspecie mogen alleen volgens de regels van het Bbk worden toegepast als sprake is van een functionele en nuttige toepassing.

Wat functioneel inhoudt wordt uitgelegd in artikel 5 van het Bbk. Er is sprake van functioneel indien:

- geen grotere hoeveelheid van die bouwstoffen, grond of baggerspecie wordt toegepast dan volgens gangbare maatstaven nodig is voor het functioneren van de toepassing,
- de toepassing volgens gangbare maatstaven nodig is op de plaats waar deze plaatsvindt, of onder de omstandigheden waarin deze plaatsvindt; en
- ingeval van het toepassen van afvalstoffen sprake is van nuttige toepassing in de zin van artikel 1.1, eerste lid, van de Wet milieubeheer.

In artikel 35 van het Bbk wordt beschreven wat wordt verstaan onder nuttige toepassingen. Nuttige toepassingen zijn:

- Toepassing in bouw- en wegconstructies, waaronder wegen, spoorwegen en geluidswallen;
- Toepassing in ophogingen van industrieterreinen, woningbouwlocaties en landbouw- en natuurgronden met het oog op het verbeteren van de bodemgesteldheid;
- Toepassing voor het afdekken van een saneringslocatie of als bovenafdichting voor een stortplaats, met het oog op het voorkomen van nadelige gevolgen voor mens, plant of dier als gevolg van contact met het onderliggende materiaal;
- Toepassing in ophoging in waterbouwkundige constructies en voor het verondiepen en dempen van oppervlaktewater met het oog op de hoogwaterbescherming, de doelstellingen van de KRW, bevordering van natuurwaarden en de vlotte en veilige afwikkeling van de scheepvaart;
- Toepassing in aanvullingen, waaronder de herinrichting en stabilisering van voormalige winplaatsen voor delfstoffen of met het oog op onderhoud en herstel van de toepassingen bedoeld in de eerste vier genoemde toepassingen;
- Verspreiden van baggerspecie uit een watergang over de aan de watergang grenzende percelen, met het oog op het herstellen of verbeteren van de aan de watergang grenzende percelen;
- Verspreiden van baggerspecie in oppervlaktewater, uitgezonderd uiterwaarden, gorzen, slikken, stranden en platen, met het oog op de duurzame vervulling van de ecologische en morfologische functies van het sediment;
- Tijdelijke opslag van grond en baggerspecie, bestemd voor de toepassingen in de eerste 5 genoemde toepassingen, gedurende maximaal 3 jaar op landbodem of gedurende maximaal 10 jaar in oppervlaktewater;
- Tijdelijke opslag van baggerspecie, bestemd voor de eerste 6 toepassingen, gedurende maximaal drie jaar op percelen gelegen naast de watergang waaruit de baggerspecie afkomstig is.

Bijlage 2

Overzicht baggertechnieken en acceptatie bij werken in (sterk) verontreinigde waterbodem

Bron:

Rijkswaterstaat, Handreiking werkplan Besluit lozen buiten inrichtingen, bijlage 1 (2011)

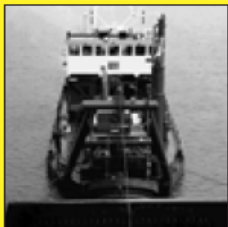
Type techniek	Wel/niet (standaard) geaccepteerd		Technieken
Baggertechnieken [@]	Geaccepteerd	Altijd geaccepteerd*	• hydraulische kraan met vizierbak • hydraulische kraan/draadkraan met milieugrijper • hydraulische kraan/draadkraan met gesloten grijper
		Met toelichting geaccepteerd*	• milieuemmerbaggermolen • milieusnijkopzuiger • milieuschijfsnijkopzuiger • veegkop • augerdreder • wormwielzuiger • sleepopperzuiger
	Niet-standaard geaccepteerd		• hydraulische kraan met lepelbak • emmerbaggermolen • schuif-duwboot (bulldozer) • ploegschuif • traditionele/klassieke snijkopzuiger • waterinjectiebaggeren • taludreiniger • hydraulische stofzuiger • scraper dredger • andere baggertechnieken
Ontgravings-technieken [*]	Geaccepteerd		• alle gangbare technieken
	Niet-standaard geaccepteerd		• niet van toepassing
Transportmethode	Geaccepteerd		• beunbak (transport over water) • pijpleiding, (lekdicte) vrachtwagens (transport over land)
	Niet-standaard geaccepteerd		• splijtbak
Overslag en gerelateerd	Geaccepteerd		• overslagschermen
	Niet-standaard geaccepteerd		• schoonspoelen pontons, dekken en gangboorden

[@] in den natte; ^{*} in den droge; *: overkoken/overflow is bij geen enkele baggertechniek 'standaard' toegestaan!

Negatieve effecten als gevolg van het lozen van poriewater of werkwater moeten dus voorkomen of zoveel mogelijk beperkt worden.

Altijd geaccepteerde baggerwerkwijze	Beschrijving
Hydraulische kraan met vizierbak 	- De vizierbak is een traditionele dieplepelbak die voorzien is van een draaiende klep (vizier) waarmee de bak aan de bovenzijde kan worden afgesloten. Als de bak gevuld is, sluit de vizierklep zodat tijdens de opgaande beweging er geen verspreiding plaatsvindt van het gebaggerde materiaal in de waterkolom. - Om lekken te voorkomen is de vizierklep voorzien van een rubberen strip. Met de vizierbak is het mogelijk om in dunne lagen te ontgraven met zo hoog mogelijke dichtheid en een minimum aan ingesloten water.
Hydraulische kraan/ draadkraan met milieugripper 	- Met deze gripper wordt een nagenoeg horizontale sluitbeweging gemaakt. Deze eigenschap en technische voorzieningen zoals hoekmeters op de bak om scheefstand te corrigeren en een nauwkeurig plaatsbepalingsysteem, maken het mogelijk om binnen zeer nauwe toleranties te kunnen baggeren. - Tijdens het ophalen zijn de openingen gesloten zodat er geen baggerspecie in de waterkolom terecht komt.
Hydraulische kraan/ draadkraan met gesloten gripper 	De gesloten gripper wordt in open stand op de waterbodem neergelaten. De ontgraving komt tot stand door de bak dicht te knijpen. De gripper is aan de bovenzijde afgesloten met uitzondering van daar gemonteerde kleppen. Tijdens de neergaande beweging en bij het ontgraven zijn deze kleppen geopend zodat ingesloten lucht en ingesloten water kan ontsnappen. Bij de opgaande beweging zijn de openingen afgesloten zodat de specie in de bak geen direct contact met het omgevingswater heeft.

Met toelichting geaccepteerde baggerwerkwijze*		Beschrijving
Milieuemmerbaggermolen		- De emmerbaggermolen is een continue werkend graafwerktuig voorzien van een gesloten ketting met graafemmers. Door rotatie van de emmerketting zorgen de emmers voor de ontgraving en het verticale transport van de baggerspecie. Aan de bovenzijde van de ketting worden de emmers door de boventuimelaar in een goot gekeerd die uitmondt in langsrij gelegen bakken. - Een milieuemmerbaggermolen heeft hierbij een speciaal sluitssysteem op elke 'emmer', zodat verspreiding van de baggerspecie wordt geminimaliseerd.
Milieusnijkopzuiger		- In tegenstelling tot de gewone open snijkop (zie onder) is de milieusnijkop aan de bovenzijde voorzien van een schild waardoor vertroebeling van het omringende water wordt voorkomen. De snijkop bestaat uit conisch opgestelde messen die langzaam om hun as worden gedraaid. - De milieusnijkop is geschikt voor het baggeren van dunne lagen slib. Door een scharnierende ophanging kan de snijkop nauwkeurig op de gewenste diepte in een horizontale positie worden gehouden.
Milieuschijfsnijkopzuiger		Bij de milieuschijfsnijkop wordt de grond losgesneden met behulp van een cilindervormige snijkop die om een verticale as draait en aan de onderzijde afgesloten is met een vlakke plaat. De snijkop is afgeschermd van het omringende water door een cilindervormige plaat die telkens om het mes wordt geroteerd bij het veranderen van de zwaairichting van het baggerschip.
Veegkop		- De veegkop is vergelijkbaar met de sleepkop van een hopperzuiger (zie onder). De zuiger combineert daarmee de voordelen van een stationaire zuiger voor het baggeren van relatief grote oppervlakken en die van het gebruik van een veegkop zonder draaiende delen zodat vertroebeling beperkt blijft. - De veegkop is aangebracht aan het einde van de zuigbuis en is opgesteld loodrecht op de zwaairichting. Door een verstelbaar vizier wordt de veegkop beurteelings geopend en gesloten respectievelijk in de zwaairichting en tegengesteld daaraan. De aangesneden grond wordt met een minimum aan omgevingswater gemengd.

Met toelichting geaccepteerde baggerwerkwijze*		Beschrijving
Auger dredger		- De auger dredger is een zuiger die voorzien is van een auger of wormwiel. Zij onderscheidt zich van de wormwielzuiger, doordat het werktuig met het wormwiel tijdens de baggeroperatie in naast elkaar gelegen banen wordt voortbewogen. De arm met daaraan het wormwiel is daarbij alleen in hoogte verstelbaar en kan niet worden geroteerd zoals dat bij de beschreven wormwielzuiger het geval is. - De kammen van het wormwiel zijn aan weerszijden van de zuigmond zodanig opgesteld dat het aangesneden materiaal in dwarsrichting naar de zuigmond wordt getransporteerd. Vandaar wordt het materiaal aangezogen en komt via de pomp in de persleiding terecht. Het wormwiel is aan de achterzijde afgeschermd om transport van gesneden materiaal naar de zuigmond te bevorderen en mors te voorkomen. Tevens is er een slibscherm aan de voorzijde van het wormwiel bevestigd om vertroebeling te voorkomen.
(Milieu)wormwielzuiger		- De milieuwormwielzuiger is speciaal ontwikkeld voor het verwijderen van verontreinigde waterbodem. Voor het verwijderen van materiaal is aan de zuigmond een wormwiel bevestigd. - De wormwielzuiger is geschikt voor het verwijderen van lagen slib, zachte klei en losgepakt zand die over een grote oppervlakte verspreid zijn. Door automatisering van het baggerproces worden met dit systeem eveneens goede resultaten verkregen met betrekking tot bagger-nauwkeurigheid (ook in taluds), minimale mors en turbulentie.
Sleephopperzuiger		- De sleephopperzuiger is een vrijvarend baggerwerktuig. De zuiger is voorzien van één of twee zuigbuizen. In de zuigsituatie worden de buizen overboord gehangen en over de bodem gesleept. De zuigbuis bestaat uit een scharnierende buis met een sleepkop die eveneens scharnierend bevestigd is. - De zuigbuis is door middel van een glijstukconstructie met het schip verbonden. De pomp bevindt zich in het schip of onder water halverwege de zuigbuis. De scharnierende constructie maakt het mogelijk dat de buis horizontaal over de bodem wordt gesleept.

Meer info over baggertechnieken is te vinden onder:

<http://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterbodems/baggeren/keuze-baggertechniek/>
<http://www.bodemrichtlijn.nl/Bibliotheek/bodemsaneringstechnieken/q-baggeren-en-transporteren>

Meer informatie over kleinschalige baggertechnieken is te vinden onder:

www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/waterbodems/baggeren/mors/@5690/inventarisatie/

Bijlage 3

Erkenningen en normdocumenten waterbodembeheer (Kwalibo)

*Overzicht Kwalibo erkenningen en normdocumenten bij waterbodembeheer
(www.sikb.nl/richtlijnen)*

Werkzaamheden ^{1) 2)}	Normdocument	Protocol
Monsterneming bij partijkeuringen van baggerspecie, grond en bouwstoffen	BRL 1000 / AS 1000	1001
Veldwerk milieuhygiënisch waterbodemonderzoek	BRL 2000 / AS 2000	2003
Bepalen baggervolume	Richtlijn 2500	
Analyse milieuhygiënische kwaliteit waterbodem door laboratorium	AS 3000	3210-3290 (protocol 3300 en volgende in ontwikkeling)
Archeologisch onderzoek	BRL 4000	4103 en 4107
Milieukundige begeleiding van ingrepen in waterbodem (baggeren) vanaf 1.000 m³ met gehalten > interventiewaarde	BRL 6000	6003
Uitvoering ingrepen in waterbodem (baggeren) vanaf 1.000 m³ met gehalten > interventiewaarde	BRL 7000	7003
Bewerken van verontreinigde grond en baggerspecie (Wm-plichtig depot)	BRL 7500	7510 en 7511
Bevoegd gezag taken	Richtlijn 8000	Checklist 8022 en 8023
Omgaan met grondstromen	BRL 9335	

BRL = beoordelingsrichtlijn

AS = accreditatieschema

¹⁾ = de BRL die geldt voor de advisering door een intermediair (BRL 5000) is nog in ontwikkeling.

Bron:

www.sikb.nl

Bijlage 4

Overzicht gemeenten in beheergebied waterschappen met gebiedspecifiek beleid Besluit bodemkwaliteit

In onderstaande tabel is per organisatie aangegeven of de generieke toetsingen voor grondverzet gelden of dat er gebiedsspecifieke eisen zijn gesteld. Het gebiedsspecifiek beleid van de waterschappen is opgesteld voor het gehele beheergebied.

Organisatie	Generiek of gebiedsspecifiek?
Gemeente Appingedam	Gehele gemeentelijke grondgebied gebiedsspecifieke toetsing incl. wegbermen
Gemeente Bedum	Gehele gemeentelijke grondgebied gebiedsspecifieke toetsing
Gemeente Bellingwedde	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Delfzijl	Industriegebieden Delfzijl - gebiedsspecifieke toetsing
	Overig grondgebied van de gemeente - gebiedsspecifieke toetsing incl. wegbermen
Gemeente De Marne	Gehele gemeentelijke grondgebied gebiedsspecifieke toetsing
Gemeente Eemshaven	Eemshaven - gebiedsspecifieke toetsing
	Overig grondgebied van de gemeente - gebiedsspecifieke toetsing incl. wegbermen

Gemeente Grootegast	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Haren	Generieke toetsing
Gemeente Leek	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Loppersum	Gehele gemeentelijke grondgebied gebiedsspecifieke toetsing incl. wegbermen
Gemeente Marum	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Menterwolde	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Oldambt	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Slochteren	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Stadskanaal	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Vlagtwedde	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Gemeente Winsum	Gehele gemeentelijke grondgebied gebiedsspecifieke toetsing
Gemeente Zuidhorn	Gebiedsspecifieke toetsing voor de wegbermen
	Overig grondgebied van de gemeente - generieke toetsing
Waterschap Noorderzijlvest	Zeedijken en boezemkades - gebiedsspecifieke toetsing
Waterschap Hunze en Aa's	Zeedijken en boezemkades - gebiedsspecifieke toetsing
Provincie Groningen	Wegbermen - gebiedsspecifieke toetsing

Bron: Outline Consultancy, Regionale Nota bodembeheer provincie Groningen, versie 1, 20 juni 2013

Gemeente Midden-Drenthe	Generieke toetsing
Gemeente Noordenveld	Generieke toetsing
Gemeente Tynaarlo	Generieke toetsing

Bijlage 5

Omgaan met flora en fauna

Bijlage 5a:

Werken volgens de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen bij baggerwerk, herprofilering en herstelwerkzaamheden aan oevers

Bij baggerwerk, herprofilering en herstelwerkzaamheden aan oevers gaat het om werkzaamheden die tot doel hebben het watersysteem te laten voldoen aan de maatvoering die in de legger of in onderhoudsplannen is neergelegd. Dat kan zijn in termen van onderhoudsdiepte, aan/afvoercapaciteit of doorstroomprofiel. In tegenstelling tot het jaarlijkse maaien en schonen, wordt het baggeren doorgaans niet vaker dan eens per zes jaar uitgevoerd. Dit leidt dus automatisch tot een fasering in tijd en ruimte.

Bij de uitvoering wordt rekening gehouden met bestaande richtlijnen voor de temperatuur van het water (tussen 10 en 25° C). Als die te hoog of te laag is, dan is extra voorzorg noodzakelijk. Bij een te lage temperatuur raken vissen en amfibieën inactief waardoor zij niet meer kunnen vluchten. Bij een te hoge temperatuur kan zuurstofloosheid van het water ontstaan.

Op plaatsen waar juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2.3, hoofdstuk 5 Gedragscode) worden verwacht, stemt het waterschap de datum van de werkzaamheden en de methode af op de instandhouding van deze soorten.

Naar volgorde van voorkeur vinden de werkzaamheden in de volgende periodes plaats:

- baggerwerkzaamheden worden in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 juli tot 1 november, met een voorkeur voor de maanden september en oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën. Bovendien hebben in deze periode vrijwel alle water- en oeverplanten zaad gezet. In de maanden november-december kan nog worden gebaggerd zo lang de winterrust van vissen en amfibieën nog niet is ingetreden, dat wil zeggen, zolang de watertemperatuur boven de 10° C blijft;

- in tweede instantie kan slechts gebaggerd worden tussen 1 juni en 15 juli en na het intreden van de winterrust (tussen 1 november en 15 maart), mits de werkzaamheden op kleinere schaal gefaseerd plaatsvinden. Dat wil zeggen als ook lokaal zo veel leefgebied wordt gespaard (minimaal 25%), als nodig is om de functies van het leefgebied van te beschermen soort(en) te kunnen behouden. Door fijnmaziger te werken kunnen te beschermen soorten vluchten, dan wel de gebaggerde delen opnieuw bevolken. Tussen 1 juni en 15 juli moet bovendien goed gelet worden op broedende vogels en bloeiende of zaadbevattende juridisch zwaarder beschermde planten;

- in de periode van half maart tot half juli (broed- en voortplantingperiode) worden de werkzaamheden alléén uitgevoerd als dit vanwege de primaire waterschapstaken niet anders kan en met de nodige voorzorg. De voorzorgsmaatregelen worden, met het oog op controle door handhavende instanties, goed gedocumenteerd.

Voor de soorten uit tabel in hoofdstuk 5 van de Gedragscode geldt bovendien de eis dat voor de werkzaamheden geen alternatieven voorhanden mogen zijn. Bovenstaande fasering in ruimte en tijd biedt doorgaans voldoende bescherming voor soorten die frequent, maar diffuus in bepaalde regio's voorkomen, zoals de bittervoorn en het bermpje. Bij soorten die

voorkomen als lokale populaties op specifieke locaties, zijn aanvullend schadebeperkende maatregelen nodig. Dat geldt ook voor de waardplanten of gastheren van de beschermde soorten.

De maatregelen worden gespecificeerd in het onderhoudsplan zoals:

- delen van de slootvegetatie en van de waterbodem (minimaal 25%) worden gespaard, zodat te beschermen soorten kunnen vluchten, dan wel de gebaggerde delen opnieuw kunnen bevolken. Dit kan door het werkgebied gefaseerd te baggeren;
- er wordt natuurvriendelijk materieel ingezet en/of een sparende techniek toegepast;
- te beschermen soort(en) worden tijdelijk weggevangen of geïsoleerd van dat deel van de watergang waar de werkzaamheden plaatsvinden;
- op de kant gedeponeerde bagger wordt direct gecontroleerd op aanwezigheid van te beschermen soorten. Deze worden teruggezet in het water. Dat geldt ook voor hun eventuele waardplanten en gastheren, zoals zoetwatermosselen in het leefgebied van de bittervoorn;
- op plaatsen waar te beschermen soorten voorkomen die afhankelijk zijn van krabbescheergemeenschappen (waaronder groene glazenmaker, zwarte stern) wordt minimaal 50% van de vegetatie en waterbodem gespaard. Tijdens het baggeren worden op de kant gedeponeerde krabbescheerplanten zoveel mogelijk teruggeplaatst;
- op plaatsen waar voortplanting van kamsalamanders wordt vermoed, worden werkzaamheden pas na 1 oktober uitgevoerd;
- indien niet kan worden voldaan aan de gedragsregel om 25% van vegetatie en slootbodem ongemoeid te laten (50% op plaatsen waar te beschermen soorten voorkomen die afhankelijk zijn van krabbescheer), dan dienen zodanig andere maatregelen te worden getroffen, dat het baggeren van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van te beschermen soorten. Bij het vaststellen van dergelijke maatregelen en het toezicht op de uitvoering daarvan dient een ter zake deskundige te worden ingeschakeld. De maatregelen dienen te worden vastgelegd en de effecten daarvan op de betreffende soorten dienen te worden gemonitord.

Bij het afzetten van bagger of slootmaaisel op land wordt rekening gehouden met beschermde terrestrische soorten. Dat laat de ontvangstplicht door aangelanden onverlet.

Bij herstelwerkzaamheden aan watergangen en oevers worden zo nodig aldaar en in de directe omgeving schadebeperkende maatregelen getroffen, afhankelijk van de te beschermen soorten ter plaatse. Aanwezige vogels en hun nesten worden opgespoord en gespaard.

Bron: Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen, goedgekeurd door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit op 10 juli 2006

Bij de tweede goedkeuring

Opnieuw heeft de Minister van Economische zaken, Landbouw en Innovatie goedkeuring verleend aan de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen. Net als bij de eerste goedkeuring, uit 2006, geldt ook deze goedkeuring voor een periode van vijf jaar.

De waterschappen hebben in de achterliggende jaren ervaring kunnen opdoen met het werken met een gedragscode. Uit de evaluatie, die in 2010 is uitgevoerd, blijkt dat de gedragscode erg goed heeft gewerkt. De gedragscode biedt praktisch handvat voor de waterschappen enerzijds en heeft anderzijds meer aandacht voor flora en fauna, en in het bijzonder voor beschermde dier- en plantensoorten, teweeg gebracht. En dat is winst.

Bij de tweede goedkeuring hebben we geprobeerd zo dicht mogelijk bij de tekst van de oorspronkelijke gedragscode te blijven. Aanleiding voor een grondige herziening is er namelijk niet. Tot aan de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State is de gedragscode in de achterliggende periode beproefd en staande gebleven. Van een grondige herziening is eveneens afgezien, omdat juist in de komende periode de natuurregelgeving ingrijpend wordt gewijzigd. Één natuurwet, waarin Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet 1998 en Boswet opgaan, is in aantocht. De komende periode zal dan ook worden gebruikt om te bezien in hoeverre de gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen daarop aanpassing behoeft.

In de gedragscode is desondanks een aantal zaken gewijzigd. In de eerste plaats is op 22 december 2009 de Waterwet in werking getreden. Naar aanleiding hiervan is de gedragscode op enkele punten aangepast (met name de paragrafen 2.2, 2.4 en 2.5). Hierdoor is ook duidelijkheid gebracht ten aanzien van retentie- en bergingsgebieden.

In de tweede plaats is de gedragscode op een aantal plaatsen aangepast als gevolg van uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State. Allereerst is de uitspraak¹ verwerkt, waarin de Afdeling de goedkeuring van de gedragscode in stand houdt en duidelijkheid geeft over de reikwijdte van de gedragscode. Onder meer zijn de belangen (zoals openbare orde en bescherming van de flora en fauna) waarop de werkzaamheden zijn gebaseerd in de gedragscode explicieter aangegeven. Daarnaast is een tweetal uitspraken² uit 2009 verwerkt. Op grond van de Europese Vogelrichtlijn gaat er ten aanzien van gedragscodes een beperking uit. Deze beperking ziet op de vrijstellingsgrond *ruimtelijke ontwikkeling en inrichting*. Voor werkzaamheden die hier onder vallen en waarbij vogels in het geding zijn, geldt geen vrijstelling meer en is ontheffing nodig.

In de derde plaats is in de gedragscode een onderscheid gemaakt ten aanzien van doorwerking naar derden, te weten: vergunninghouders en pachters, onderhoudsplichtigen en aannemers (paragraaf 2.3).

Een laatste wijziging die is aangebracht betreft de gehanteerde temperatuurgrens van 10°C. Deze grens, die verband houdt met de winterrust, is vervangen door een beoordeling ter zake door een deskundige.

Stefan Kuks
Bestuur Unie van Waterschappen, portefeuillehouder Watersystemen

¹ABRvS 30 juni 2010, nr. 200909427/1/H3.

²Zie ook: ABRvS 21 januari 2009, nr. 200802863/1 en ABRvS 13 mei 2009, nr. 200802624/1.

Bron: Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen, goedgekeurd door het Ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie op 6 februari 2012

Bijlage 5b:

Werkprotocollen flora en fauna

Baggeren van watergangen

JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Soort werkzaamheden

Het verwijderen van de sliblaag met behulp van een graafmachine of een zuiger. Baggerspecie wordt meestal op de wal gedeponeed.

Belangrijke soorten

Broedende vogels, amfibieën, Ringslang, Waterspitsmuis, vissen (Bittervoorn, Grote- en Kleine modderkruiper, libellen (Groene glazenmaker), Drijvende waterweegbree, diverse lichtbeschermd plantensoorten (Dotterbloem, Zwanenbloem).

Werkwijze

- Uitvoeren van werkzaamheden gebeurt met apparatuur die zo min mogelijk schade aan flora en fauna aanricht.
- Baggeren wordt in beginsel uitgevoerd in de periode van 15 juli tot 1 november, liefst in de maanden september en oktober. Dit is de periode tussen de voortplanting en de winterrust van vissen en amfibieën. In de maanden november en december kan nog worden gebaggerd zo lang de winterrust van vissen en amfibieën nog niet is aangebroken. Dit is ter beoordeling van een ter zake kundige.
- Tussen 1 juni en 15 juli en na het intreden van de winterrust (tussen 1 november en 15 maart) is baggeren alleen mogelijk als dit op kleine schaal en gefaseerd plaatsvindt. Er moet dan wel zoveel leefgebied gespaard worden (minimaal 25%) als nodig is voor het behoud van de beschermde soorten in het gebied.
- Op locaties waarvan het bekend is dat daar zwaardere beschermde soorten voorkomen, wordt het baggeren uitgevoerd op het meest gunstige tijdstip en met de meest gunstige methode voor die soorten.

Op sommige locaties kan het nodig zijn om een of meer van de volgende maatregelen te nemen om te voorkomen dat beschermde soorten lokaal verdwijnen:

- Delen van de vegetatie en van de waterbodem (minimaal 25%) worden gespaard, zodat dieren kunnen vluchten en dieren en planten de gebaggerde delen opnieuw kunnen koloniseren.
- Soort(en) worden weggevangen of tijdelijk geïsoleerd van het deel van de watergang waar gebaggerd wordt.
- Op de kant gedeponeerde bagger wordt direct gecontroleerd op aanwezigheid van te beschermen soorten. Deze worden teruggezet in het water. Dat geldt ook voor hun eventuele waardplanten en gastheren, zoals zoetwatermosselen in het leefgebied van de bittervoorn, of Krabbenscheer in het leefgebied van de Groene glazenmaker en de Zwarte stern.
- In het leefgebied van Groene glazenmaker en Zwarte stern wordt minimaal 50% van de vegetatie en waterbodem per jaar gespaard. Krabbenscheerplanten worden zoveel mogelijk van tevoren verwijderd en teruggeplaatst.
- Op plaatsen waar voortplanting van Kamsalamander, Poelkikker, Rugstreeppad, Grote modderkruiper of Platte schijfhoren wordt vermoed, worden werkzaamheden pas na 1 oktober uitgevoerd.
- Als geen delen van de waterbodem ongemoeid kunnen blijven dan zijn zodanig andere maatregelen nodig, dat het baggeren van de watergang niet van wezenlijke invloed is op de populaties van te beschermen soorten. Hierbij moet een ter zake kundige worden ingeschakeld.

Beheer en onderhoud van natuurvriendelijke oevers (NVO's)

JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Soort werkzaamheden

Maaien met behulp van gangbare maaimachines, zoals klepel- of cyclomaaier. Het maaisel wordt verwijderd uit de watergang en uit de oeverzone.

Belangrijke soorten

Doelsoorten van de Kaderrichtlijn Water (KRW): water- en moerasplanten, insecten (libellen, kokerjuffers, kleine waterdieren en dergelijke) en vissen. Een deel van de soorten is beschermd in het kader van de Flora- en faunawet (planten, broedvogels, amfibieën, reptielen, kleine zoogdieren).

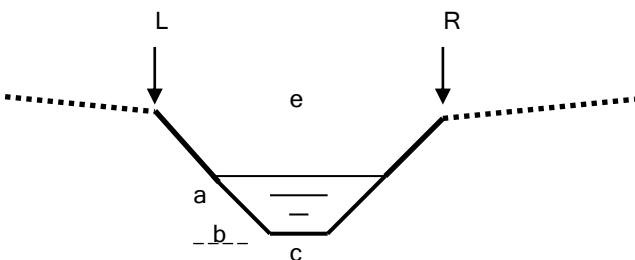
Werkwijze

- Het schonen van het natte profiel van een watergang vangt aan vanaf de doodlopende zijde, zodat vissen en andere dieren kunnen ontsnappen.
- Het beheer vindt gefaseerd in de tijd plaats, namelijk volgens een driejaarlijkse cyclus. In jaar 1 wordt één derde van de totale lengte natuurvriendelijke oever gemaaid, bij voorkeur één van beide uiteinden. Het daarop volgende jaar (jaar 2) wordt het andere uiteinde gemaaid. Het tussenliggende gedeelte wordt pas in jaar 3 gemaaid.
- Wanneer de lengte van een traject minder dan 150 m bedraagt, dan wordt de oever in één keer volledig gemaaid. In dat geval wordt om de 2 jaar gemaaid.
- Er wordt niet gemaaid vóór 1 september.
- Het maaien van de oever vindt plaats tot maximaal één meter in het waterlichaam
- Het maaisel wordt afgevoerd, maar blijft bij voorkeur minimaal 24 uur na het afmaaien liggen. Op deze manier kan er nog zaadrijping- en verspreiding plaatsvinden en hebben kleine dieren nog een kans om te ontsnappen.
- De maaihoogte ten opzichte van maaiveld is in verband met het voorkomen van algemene kleine diersoorten altijd hoger dan 10 cm.
- Bij de aanwezigheid van zwaarder beschermde plantensoorten, worden deze in het veld gemarkeerd en pas na de zaadzetting gemaaid.
- Wanneer leefgebied van zwaarder beschermde diersoorten wordt aangetroffen, dan wordt dit gemeld aan een ter zake kundige en worden passende maatregelen genomen.
- Er wordt zodanig gewerkt dat de flauwe helling van het talud niet wordt aangetast.
- Een eventueel naastliggend maaipad of perceel kan op reguliere wijze worden beheerd en onderhouden.
- Begrazing door vee is schadelijk en wordt voorkomen.

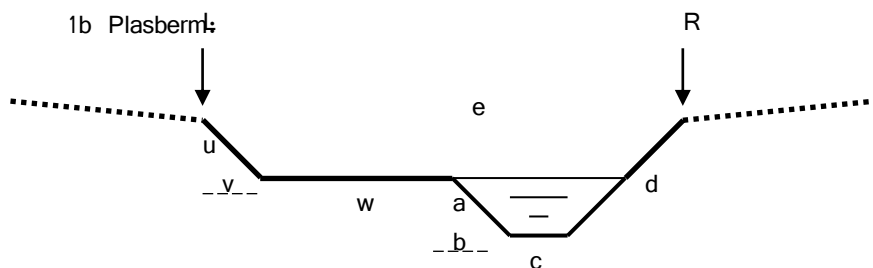
Bijlage 6

Weergave begrenzing waterbodem aan de hand van veel voorkomende profielen

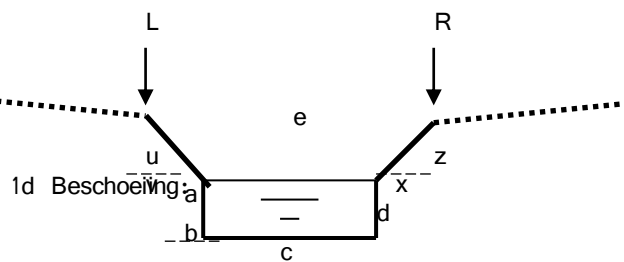
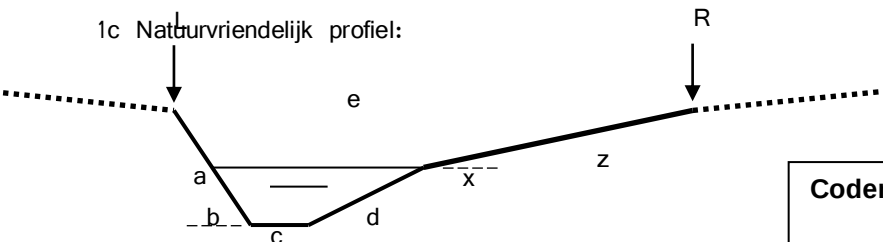
1a Standaard profiel:

1b Plasberm:

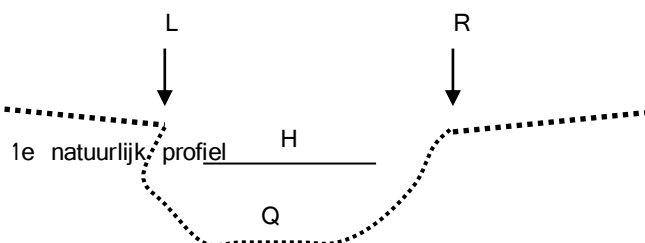
1c Natuurvriendelijk profiel:

1d Beschoeiing:

Codering:

- a: taludhelling links
- b: bodemhoogte
- c: bodembreedte
- d: talud helling rechts
- e: breedte waterloop tussen insteken
- L: Linker Insteek
- R: Rechter insteek
- u: taludhelling links geknikt talud
- v: hoogte knikpunt talud links
- w: breedte plasberm links
- x: hoogte knikpunt talud rechts
- y: breedte plasberm rechts
- z: taludhelling rechts geknikt talud
- H: hoogte maatgevend waterpeil
- Q: maatgevende afvoer

De ligging van waterlopen wordt vastgelegd door middel van de linker en rechter insteek. De plaats van de insteek is in meeste gevallen bepalend voor de reikwijdte van de gebods- en verbodsbepalingen in deze Keur. In bovenstaande figuren is schetsmatig aangeduid waar de insteek zich bij de verschillende verschijningsvormen van waterlopen bevindt.

Het oppervlak tussen de linker- en rechterinsteek behoort tot het oppervlaktewater. Het slib, de vaste bodem en de oever tussen de linker- en rechterinsteek beschouwen wij als de waterbodem (regime Waterwet). De Waterwet begrenst de waterbodem in verticale richting niet.

Bijlage 7

Memo ‘Werkafspraken dempen van sloten’

MEMO

VAN 8 NOORDELIJKE WATERSCHAPPEN:

WETTERSKIP FRYSLAN, WATERSCHAP GROOT SALLAND, WATERSCHAP HUNZE & AA'S, WATERSCHAP NOORDERZIJLVEST, WATERSCHAP REEST EN WIEDEN, WATERSCHAP REGGE EN DINKEL, WATERSCHAP VELT EN VECHT EN WATERSCHAP ZUIDERZEELAND

ONDERWERP: WERKAFSPRAKEN BETREFFENDE HET DEMPEN VAN SLOTEN (KWALITEIT)

DATUM: 22 SEPTEMBER 2011

Deze memo heeft een informatief karakter en geeft de uniform gekozen werkwijze binnen de acht noordelijke waterschappen ten aanzien van het kwaliteitsaspect voor dempen van sloten weer. Het gaat hierbij specifiek om 'kleinschalige' slootdempingen zoals het dempen van een sloot bij agrarische bedrijven.

Uit een inventarisatie is gebleken dat de 8 noordelijke waterschappen verschillende werkwijzen hanteren ten aanzien van de regulering van de kwaliteitsaspecten bij het dempen van sloten.

De kwantiteitsaspecten worden doorgaans gereguleerd middels een Watervergunning.

De verschillen in werkwijzen zijn feitelijk terug te voeren tot de volgende vragen:

a. Wie is bevoegd gezag bij het dempen van sloten?

Doordat bij demping de waterbodem overgaat in landbodem is de vraag of de gemeente of de waterkwaliteitsbeheerder bevoegd gezag is ten aanzien van de kwaliteitsaspecten voor een demping.

b. Wat is het wettelijk kader bij het dempen van sloten (t.a.v. kwaliteit)?

Onduidelijk was of een demping onder het wettelijk kader van het Besluit Bodemkwaliteit valt of dat deze middels een watervergunning geregeld dient te worden.

Op 22 september 2011 is dit onderwerp besproken in een overleg tussen de 8 noordelijke waterschappen. Het doel van dit overleg was te komen tot een uniforme werkwijze met betrekking tot het dempen van sloten.

In dit kader zijn de volgende afspraken gemaakt:

a. Bevoegd gezag

Ten aanzien van het bevoegd gezag zal conform Bijlage 5 van HUM-Bbk (Handhavings Uitvoerings Methode Besluit bodemkwaliteit) worden gewerkt.

Bijlage 5 van het HUM-Bbk geeft een duidelijk overzicht aan mogelijke situaties die zich bij slootdemping voor kunnen doen. Hierbij wordt tevens aangegeven wie bij welke situatie als bevoegd gezag wordt gezien. Het belangrijkste uitgangspunt hierbij is dat zodra er sprake is van een stortfront dat in direct contact staat met een oppervlaktewaterlichaam het waterschap als Bevoegd Gezag moet worden beschouwd. In alle andere gevallen is dit de gemeente of soms de provincie.

b. Wettelijk kader

Als wettelijk kader ten aanzien van de kwaliteitsaspecten van het dempen van sloten wordt het Besluit bodemkwaliteit gehanteerd, op grond van de volgende overwegingen:

- grondstromen dienen (landelijk) inzichtelijk te zijn,
- vermindering regeldruk (van vergunningen naar algemene regels)
- de werkwijze dient transparant en helder te zijn.
- het Ministerie van Infrastructuur en Milieu geeft aan dat het Bbk zal worden aangepast onder meer zodanig dat de mogelijkheden voor de toepassing van grond en baggerspecie bij het dempen van sloten zal worden vergroot. Het is vervolgens aan het Bevoegd Gezag om hier al of niet op te anticiperen.

Tenslotte:

Bij het dempen van sloten is vaak sprake van een gedeeld belang voor het waterschap en de betreffende gemeente bijvoorbeeld doordat bij demping een waterbodem overgaat in een landbodem. Een vroegtijdige afstemming tussen waterschap en de gemeente is hier dan ook van groot belang.

Daarnaast kan het op grond van bijvoorbeeld een bestemmingsplan of op grond van andere gemeentelijke verordening of regeling verboden zijn een sloot te dempen. Bij het verlenen van een watervergunning dient hiermee rekening te worden gehouden. Ook hier spreekt het voor zich dat (vroegtijdige) afstemming met de gemeente gewenst is.

Bijlage 8

Overzicht Beleidslijnen

Beleidslijnen	Toelichting	Bestaand of nieuw beleid
<u>Beleidslijn 1:</u> Met baggeren willen wij bereiken dat integrale of omgevingsgerichte functies worden vervuld.	Hierbij dient het watersysteem te voldoen aan de beleidsdoelen en normen die op grond van deze functies gesteld worden. De beleidsdoelen en normen hebben betrekking op zowel kwantiteits- als kwaliteitsaspecten.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd.
<u>Beleidslijn 2:</u> Om integrale functies te vervullen onderhouden en optimaliseren wij de samenwerking met onze omgevingpartners.	Waar mogelijk en wenselijk geven wij invulling aan deze samenwerking door bijvoorbeeld planning en uitvoering van werken op elkaar af te stemmen.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd.
<u>Beleidslijn 3:</u> Doordat in de nieuwe beoordelingssystematiek meer aandacht is voor nutriënten, zullen wij waar dit effectief is, waterbodems baggeren om eutrofiëringsproblemen aan te pakken.	Aan de hand van de beoordelingssystematiek die door de Stowa is ontwikkeld, bepalen wij welke waterbodems worden gebaggerd om waterkwaliteitsredenen.	Het bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) wordt gecontinueerd. De Stowa beoordelingssystematiek was destijds nieuw. Er is inmiddels ervaring mee opgedaan.
<u>Beleidslijn 4:</u> De beleidsdoelen voor de waterkwaliteit van het oppervlakte – water zijn mede aansturend voor afwegingen met betrekking tot ons waterbodembeheer (waaronder onze baggerwerken).	Achteruitgang in de KRW-parameters dient te worden voorkomen. Wij maken ten aanzien van onze beheersmaatregelen in principe geen onderscheid tussen KRW- waterlichamen en niet-KRW- waterlichamen. Prioriteit heeft wel het treffen van de reeds voorgenomen KRW-maatregelen in het kader van het waterbodembeheer.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd.
<u>Beleidslijn 5:</u> Ter voorbereiding van initiatieven in de waterbodem is het belangrijk om vooroverleg met ons te	Door middel van vooroverleg worden initiatieven, zoals baggerwerk of toepassingen van grond of bagger	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt

voeren.	binnen het watersysteem, in een vroegtijdig stadium getoetst aan ons beleid. Op deze manier kunnen en willen wij (pro)actief bijdragen aan een professionele, transparante en adequate uitvoering van het waterbodembeheer.	gecontinueerd.
<u>Beleidslijn 6:</u> De voornaamste reden voor ons om onderzoek naar de kwaliteit van de waterbodem uit te voeren is het bepalen van de verwerkingsmogelijkheden van de specie die bij (onderhouds)baggerwerk vrijkomt. Daarnaast voeren wij onderzoek uit indien het vermoeden bestaat dat de waterbodem milieuvreemde stoffen en/of nutriënten bevat die de gebiedskwaliteit negatief kunnen beïnvloeden.		Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd.
<u>Beleidslijn 7:</u> Het waterschap heeft in het kader van het Besluit bodemkwaliteit voor wat betreft het toepassen van grond en/of bagger op de waterbodem de beleidsmatige keuze gemaakt voor generiek beleid.	Generiek beleid is de algemeen geldende, meest strikte regelgeving, zoals dit is vastgelegd in het betreffende Besluit.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd.
<u>Beleidslijn 8:</u> De waterbodem-kwaliteitskaart kan alleen worden ingezet op (milieuhygiënisch) 'onverdachte locaties' in het buitengebied.	'Verdachte locaties' laat het waterschap onderzoeken conform de NEN 5715 en 5720 protocollen.	Bestaand beleid dat wordt gecontinueerd. Op 25 november 2014 zijn de Nota Waterbodembeheer en de Waterbodem-kwaliteitskaart bestuurlijk vastgesteld.
<u>Beleidslijn 9:</u> Na het baggeren van het 'gehele profiel' is een watergang niet meer verdacht ten aanzien van archeologie, asbest en niet-gesprongen	Na het doorlopen van de baggercyclus heroverwegen wij - rekening houdend met de wettelijke verplichtingen - het nut en de noodzaak met betrekking tot	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd.

explosieven.	het uitvoeren van (voor)onderzoek naar genoemde aspecten. Dit betreft maatwerk.	
<u>Beleidslijn 10:</u> Wij voeren een effectenbeoordeling voor de waterbodem uit indien: 1. er niet wordt voldaan aan de doelen en normen die op grond van de functie(s) van een gebied eraan gesteld worden én het vermoeden bestaat dat milieuvreemde stoffen en/of nutriënten in de waterbodem hieraan bijdragen. 2. bekend is dat een waterbodem milieuvreemde stoffen in gehalten hoger dan de interventiewaarde en/of nutriënten bevat én dat hierdoor doelen of normen die op grond van de functie(s) van een gebied er aan gesteld worden <u>mogelijk</u> in het geding zijn of komen.		Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd. De Stowa beoordelingssystematiek was destijds nieuw. Er inmiddels ervaring mee opgedaan.
<u>Beleidslijn 11:</u> Wij hanteren in ons beheergebied met betrekking tot het toepassen van grond en baggerspecie in de ‘natte’ waterbodem het generiek beleid volgens het Besluit bodemkwaliteit. Voor de regionale keringen en de zeedijk, de ‘droge’ waterbodem, heeft het waterschap gebiedspecifiek bodembeleid vastgesteld.	Met het generiek beleid (meest strenge regelgeving), zoals dit is vastgelegd in het Besluit bodemkwaliteit, wordt het verplaatsen en hergebruik van bagger in goede banen geleid en zal de waterbodemkwaliteit in ons beheergebied niet achteruitgaan maar op den duur zelfs verbeteren. Het gebiedspecifiek beleid voor de keringen maakt het mogelijk om behalve grond van kwaliteitsklasse “AW2000” ook grond van kwaliteitsklasse “Wonen” dat geschikt is voor landbouwkundig gebruik, bij onderhouds- en herstelwerkzaamheden te gebruiken. Daardoor is er meer	Bestaand beleid dat wordt gecontinueerd. Op 25 november 2014 zijn de Nota Waterbodembeheer en de Waterbodemkwaliteitskaart bestuurlijk vastgesteld. Bestaand beleid dat wordt gecontinueerd. Op 5 februari 2014 is de Nota Bodembeheer en de Bodemkwaliteitskaart bestuurlijk vastgesteld.

	ruimte om op een verantwoorde manier bagger op en bij de keringen toe te passen.	
Beleidslijn 12: Indien de kwaliteit en hoeveelheid specie en de locatiespecifieke omstandigheden het toelaten (met name de aanwezigheid van voldoende ruimte) geven wij te allen tijde de voorkeur aan het verspreiden van baggerspecie op aangrenzende percelen. Grondeigenaren in het landelijk gebied zijn verplicht om baggerspecie te ontvangen. In stedelijk gebied geldt de ontvangstplicht ook, maar is het vaak niet mogelijk om bagger op aangrenzende percelen te verspreiden. Veelal dient de specie dan opgeslagen te worden in een (tijdelijk) depot en elders te worden verwerkt.	Omdat tijdige afstemming met de ontvanger belangrijk is, informeren wij de ontvanger 3 à 6 maanden van tevoren schriftelijk over de voorgenomen baggerwerkzaamheden en verspreiding op de kant. In situaties waarin de eigenaar van het aan de watergang grenzende perceel de baggerspecie niet op de kant wil of kan ontvangen, wordt in overleg naar een alternatieve oplossing gezocht. De meerkosten zijn dan voor de ontvangstplichtige. De gemeente is in dat geval verantwoordelijk voor het inrichten van een depot. Voordat het waterschap gaat baggeren in het stedelijk gebied zal hierover tijdig met de gemeente afstemming plaatsvinden.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd. In het nieuwe beleidsplan is de ontvangstplicht van landelijke en stedelijke bagger nauwkeuriger beschreven.
Beleidslijn 13: Wij zetten maximaal in op de mogelijkheden die het Besluit bodemkwaliteit ons biedt met betrekking tot hergebruik van grond en baggerspecie.	Hiertoe richten wij onder andere tijdelijke depots in en zoeken wij (samen met onze omgevingspartners) naar geschikte toepassingen.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd. In het nieuwe beleidsplan worden de mogelijkheden en inzet voor hergebruik van grond en bagger nauwkeuriger beschreven.
Beleidslijn 14: Bij de aanleg van natuurvriendelijk oevers wordt na het beëindigen van de werkzaamheden een verslechtering van het oppervlaktewaterkwaliteit niet geaccepteerd.	Daar waar mogelijk wordt tijdens werkzaamheden rekening gehouden met de beïnvloeding van de ecologie en invulling gegeven aan de zorgplicht.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd. In het nieuwe beleidsplan is een en ander nauwkeuriger beschreven.

<u>Beleidslijn 15:</u> Bij saneringsspecie streeft het waterschap op de eerste plaats naar bewerking en/of verwerking van de specie in de vorm van bijvoorbeeld fractiescheiding of immobilisatie.	Bij de keuze tussen storten dan wel verwerken van baggerspecie, anders dan saneringsspecie, neemt het waterschap de Minimum Verwerking Standaard (MVS) als ondergrens in acht.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd. In het nieuwe beleidsplan is een en ander nauwkeuriger beschreven.
<u>Beleidslijn 16:</u> Voor de specie tot 250 meter aan weerszijden van een overstort hanteren wij, ongeacht de milieuhygiënische kwaliteit, geen ontvangstplicht.		Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd.
<u>Beleidslijn 17:</u> Slib afkomstig van nabij een overstort wordt gedurende langere tijd (2 a 3 jaar) op een perceel ingedroogd om risico's als gevolg van ziektekiemen tot een uiterste te beperken. Als extra veiligheidsmaatregel wordt er voor gezorgd dat er voor vee en gewas géén contactmogelijkheden zijn met bagger, die potentieel met ziektekiemen besmet is.	Veiligheidsmaatregelen zijn bijvoorbeeld de bagger af te dekken met een laag teelaarde, te verwerken in kades, op industrielocaties, in wegbermen of onder wegen.	Nieuwe beleidslijn
<u>Beleidslijn 18:</u> Wij zetten maximaal in op de mogelijkheden die het Besluit bodemkwaliteit ons biedt met betrekking tot het hergebruik van overstortbagger. Hiertoe zoeken wij samen met de gemeenten naar geschikte toepassingen om de verwerkingskosten van overstortbagger zoveel mogelijk te beperken. Normaliter wordt de overstortbagger pas verwijderd als de watergang volgens de baggercyclus aan onderhoud toe is.	De meerkosten voor het onderzoek, afvoeren en/of het eventueel verwerken van deze specie worden tussen het waterschap en gemeente op 50-50% basis verdeeld. De gemeente is als beheerder verantwoordelijk voor de riooloverstorten. In het geval dat het waterschap handhavend optreedt naar aanleiding van een calamiteuze overstort en het noodzakelijk is om op korte termijn te baggeren zijn alle te maken kosten voor de gemeente.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd. In het nieuwe beleidsplan is een en ander nauwkeuriger beschreven.

	We verstaan onder een calamiteuze overstort bijvoorbeeld het optreden van overstort door werkzaamheden aan het riool of overstort vaker dan 5 keer per jaar ten gevolge van een te klein gedimensioneerd riool.	
<u>Beleidslijn 19:</u> Voor het baggeren in gebieden waar bruinrot voorkomt, hanteren wij een aangepaste werkwijze.	Daarbij wordt de volgende voorkeursvolgorde aangehouden: 1. Baggeren buiten de aardappelteeltperiode; 2. Baggerspecie op een smalle rand van het perceel deponeren, waarbij de grondeigenaar de betreffende strook uit productie neemt; 3. Eénzijdig baggeren indien aan een zijde geen aardappelteelt plaatsvindt; 4. Baggerspecie dun verspreiden zodat het sneller indroogt en de bruinrotbacterie minder lang overleeft. De meerkosten die ten aanzien van het baggeren en/of verwerken van de bagger ontstaan als gevolg van de aangepaste werkwijze zijn voor de ontvangstplichtige.	Bestaande werkwijze, die niet duidelijk in het waterbodembeleidsplan 2011-2016 was beschreven.
<u>Beleidslijn 20:</u> Bij het toepassen van zoute bagger en zeezand geven wij met maatwerk invulling aan de zorgplicht.	Dit kan bijvoorbeeld ingevuld worden met de volgende maatregelen: 1. Aanbrengen van drainage en afvoer van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst; 2. Door middel van een geïsoleerd slotenstelsel afvoeren van het uittredende water naar het oppervlaktewaterlichaam van herkomst; 3. Ontzilten van de grond en baggerspecie voordat het wordt	Bestaand beleid dat in 2011 is vastgelegd in de Nota 'Zorg om de zorgplicht'.

	toegepast; 4. Verpompen of doorspoelen van het oppervlaktewaterlichaam met zoet water.	
<u>Beleidslijn 21:</u> Het bestuur van waterschap Noorderzijlvest heeft zich geconformeerd aan de gedragscode Flora- en Faunawet voor waterschappen.	In de voorbereiding van een baggerwerk betrekken wij een ecooloog om de gedragscode zo goed mogelijk in te vullen. In overleg met de ecooloog wordt bepaald welke specifieke eisen voor een gebied gelden en of aanvullend ecologisch onderzoek noodzakelijk is. Naast overleg met ecooloog en vervolgonderzoek moeten ook vooraf eventuele mitigerende maatregelen worden afgestemd en vastgelegd. Het gaat niet alleen om de toetsing vooraf maar ook om handelen tijdens de uitvoering. Dit alles moet bovendien worden vastgelegd.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd
<u>Beleidslijn 22:</u> Het waterschap informeert oevereigenaren minimaal 3 maanden voor uitvoering van de baggerwerkzaamheden. De oevereigenaren (meestal agrariërs) hebben een ontvangstplicht en krijgen een vergoeding op basis van het aantal m³ ingedroogde baggerspecie dat zij op hun land ontvangen. Daarnaast hanteren wij een schaderegeling voor geleden gewasschade.	Voor overige schade, zoals bijvoorbeeld het mislopen van betalingsrechten door de ontvangst van bagger op het aangrenzende perceel, zal per geval moet worden berekend en afgewogen of de bagger op de kant wordt verwerkt of elders wordt toepast.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd
<u>Beleidslijn 23:</u> Bij de voorbereiding van een baggerproject houdt het waterschap rekening met andere ruimtelijke ingrepen, plannen en ontwikkelingen in het gebied.	Voor zover mogelijk en nuttig streeft het waterschap naar afstemming en samenwerking, intern en extern.	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan 2011-2016) dat wordt gecontinueerd
<u>Beleidslijn 24:</u> Het extern ontsluiten van informatie is belangrijk, omdat wij	Relevante informatie, zoals bijvoorbeeld waterbodemkwaliteitsgegevens over	Bestaand beleid (waterbodembeleidsplan

bevoegd gezag zijn voor de waterbodem, maar ook omdat wij dienstverlenend willen zijn voor onze omgeving.	watergangen, wordt via de website van het waterschap beschikbaar gesteld.	2011-2016) dat wordt gecontinueerd. In het nieuwe beleidsplan is een en ander nauwkeuriger beschreven.
--	---	--